

Externé hodnotenie Operačného programu Ľudské zdroje pre programové obdobie 2014 – 2020

realizované v rámci projektu
Technická pomoc OP ĽZ pre MPSVR SR 2019 – 2023

Hodnotenie plnenia stanovených cieľov a dopadov prioritnej osi Vzdelávanie

ZÁVEREČNÁ HODNOTIACA SPRÁVA

Bratislava, marec 2023

Objednávateľ:

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Poskytovateľ:

Skupina dodávateľov v zložení: Octigon, a. s., Projektové služby, s. r. o., RADELA s. r. o.

Autori výstupov hodnotenia:

Lucie Bučinová

Za obsah, zistenia a odporúčania tejto hodnotiacej správy je zodpovedný Poskytovateľ. Vyjadrenia a názory uvedené v tejto správe sa nemusia nutne zhodovať s názormi Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

1 Obsah

Zoznam použitých skratiek	5
Zoznam obrázkov	8
Zoznam tabuliek	9
Zhrnutie	10
Executive Summary	17
1 Kontext hodnotenia	24
2 Metodika hodnotenia	25
3 Zistenia	27
3.1 Posúdenie napĺňania stratégie a dosahovania výsledkov a dopadov plánovaných v rámci špecifických cieľov prioritnej osi prostredníctvom realizovanej intervencie	27
HO 1.1: Do akej miery prispieva implementácia pomoci poskytovanej v rámci prioritnej osi Vzdelávanie k plneniu stanovených cieľov a dopadov prioritnej osi Vzdelávanie?	27
3.1.1 Príspevok prioritnej osi Vzdelávanie k plneniu stanovených cieľov OP ĽZ	27
Cieľ v oblasti vzdelávania – PISA	27
Cieľ v oblasti vzdelávania – VŠ	30
Cieľ v oblasti vzdelávania – PUŠD	32
3.1.2 Dosahovanie výsledkov	33
Špecifický cieľ 1.1.1	34
Špecifický cieľ 1.2.1	36
Špecifický cieľ 1.3.1	38
Špecifický cieľ 1.4.1	40
3.1.3 Pokrok v rámci vzdelávania v najmenej rozvinutých okresoch	41
HO 1.1: Zhrnutie hodnotiacej otázky	44
3.2 Posúdenie, či intervencia funguje a či existuje kauzálna súvislosť medzi intervenciou a výsledným efektom	47
HO 2.1: Do akej miery mala intervencia účinok na prioritnú os Vzdelávanie?	47
HO 2.2: Existuje kauzálna súvislosť medzi intervenciou a výsledným efektom?	47
Intervenčná logika prioritnej osi Vzdelávanie	49
3.2.1 Vyhodnotenie príspevku intervencií v špecifickom ciele 1.1.1	50
Kontext	52
Funkčnosť kauzálnych línií a miera dosiahnutia výsledkov a vplyvov	53
3.2.2 Vyhodnotenie príspevku intervencií v špecifickom ciele 1.2.1	67
Kontext	68
Funkčnosť kauzálnych línií a miera dosiahnutia výsledkov a vplyvov	69

3.2.3 Vyhodnotenie príspevku intervencií v špecifickom ciele 1.3.1	81
Kontext	82
Funkčnosť kauzálnych línií a miera dosiahnutia výsledkov a vplyvov	84
3.2.4 Vyhodnotenie príspevku intervencií v špecifickom ciele 1.4.1	90
Kontext	91
Funkčnosť kauzálnych línií a miera dosiahnutia výsledkov a vplyvov	92
HO 2.1: Zhrnutie hodnotiacej otázky	99
HO 2.2: Zhrnutie hodnotiacej otázky	100
4 Odporúčania	101
Prílohy	104
Príloha 1 – Zoznam osôb, s ktorými bol vedený rozhovor	105
Príloha 2 – Použité zdroje informácií	106
Príloha 3 – Evaluačná matica	107

Zoznam použitých skratiek

COVID-19	Infekčné ochorenie (z angl. Coronavirus disease 2019)
CVTI SR	Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky
CŽV	Celoživotné vzdelávanie
DOP	Dopytovo-orientovaný projekt
EK	Európska komisia
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EUR	Euro (mena)
GYM	Gymnázium
HO	Hodnotiaca otázka
IKT	Informačné a komunikačné technológie
IP	Investičná priorita
ISCED	Stupeň vzdelania podľa medzinárodnej klasifikácie (z angl. International Standard Classification of Education)
IT	Informačné technológie
ITMS2014+	Centrálny informačný systém
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MRK	Marginalizované rómske komunity
MRR	Menej rozvinuté regióny
MŠ	Materská škola
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MU	Merateľný ukazovateľ
NFP	Nenávratný finančný príspevok
NKR	Národný kvalifikačný rámec
NP	Národný projekt
NP DUAL	Národný projekt Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy
NP IT Akadémia	Národný projekt IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie
NP PIAAC	Národný projekt Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých
NPR	Národný program reforiem SR
NP POP	Národný projekt Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov
NP PRIM	Národný projekt Predprimárne vzdelávanie
NP UpP	Národný projekt Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie
NP SOK	Národný projekt Systém overovania kvalifikácií v Slovenskej republike
NP ŠOV	Národný projekt Škola otvorená všetkým
NP Štandardy	Národný projekt Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce

NP TEACHERS	Národný projekt Profesionálny rozvoj učiteľov (TEACHERS)
NPR SR	Národný program reforiem Slovenskej republiky
NPRVaV	Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania
NRO	Najmenej rozvinutý okres
NSK	Národná sústava kvalifikácií
NÚCEM	Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (z angl. Organisation for Economic Co-operation and Development)
OP	Operačný program
OP IZ	Operačný program Ľudské zdroje
OV	Oprávnené výdavky
OVP	Odborné vzdelávanie a príprava
OZ	Odborný zamestnanec
PIAAC	Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých
PISA	Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť 15-ročných žiakov ZŠ a SŠ
PO	Prioritná os
PSK	Prešovský kraj
PZ	Pedagogický zamestnanec
PUŠD	Predčasné ukončenie školskej dochádzky
RO	Riadiaci orgán
RVTS	Rozhlas a televízia Slovenska
SDV	Systém duálneho vzdelávania
SPO	Stavovské a profesijné organizácie
SO	Sprostredkovateľský orgán
SOK	Systém overovania kvalifikácií
SOŠ	Stredná odborná škola
SR	Slovenská republika
SŠ	Stredná škola
STEM	Spojenie disciplín vedy, techniky, inžinierstva a matematiky (z angl.)
SZČO	Samostatne zárobkovo činné osoby
SZP	Sociálne znevýhodnené prostredie
ŠC	Špecifický cieľ
ŠIOV	Štátny inštitút odborného vzdelávania
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
ŠVP	Školský vzdelávací program
ŠVVP	Špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
ÚPSVR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VPaP	Výchovné poradenstvo a prevencia
VRR	Viac rozvinuté regióny
VŠ	Vysoká škola
VÚC	Vyšší územný celok

ZHS | Záverečná hodnotiacia správa
ZŠ | Základná škola

Zoznam obrázkov

<i>Obrázok 1: Harmonogram vykonaných hodnotení prioritnej osi Vzdelávanie</i>	25
<i>Obrázok 2: Priemerné dosiahnuté skóre SR a krajín OECD v meraných oblastiach gramotnosti</i>	28
<i>Obrázok 3: Podiel vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 až 34 rokov a cieľ 2020</i>	31
<i>Obrázok 4: Porovnanie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky v EÚ a na Slovensku</i>	32
<i>Obrázok 5: Programovo špecifické ukazovatele výsledku ŠC 1.1.1</i>	36
<i>Obrázok 6: Programovo špecifické ukazovatele výsledku ŠC 1.2.1</i>	37
<i>Obrázok 7: Programovo špecifické ukazovatele výsledku ŠC 1.3.1</i>	39
<i>Obrázok 8: Programovo špecifické ukazovatele výsledku ŠC 1.4.1</i>	40
<i>Obrázok 9: Celkové zazmluvnené OV v NRO</i>	41
<i>Obrázok 10: Alokácie podpory PO1 v najmenej rozvinutých okresoch</i>	42
<i>Obrázok 11: Intervenčná logika prioritnej osi Vzdelávanie</i>	49
<i>Obrázok 12: Teória zmeny pre špecifický cieľ 1.1.1</i>	50
<i>Obrázok 13: Teória zmeny pre špecifický cieľ 1.2.1</i>	67
<i>Obrázok 14: Počet žiakov SOŠ a GYM v rokoch 2014 až 2022</i>	76
<i>Obrázok 15: Teória zmeny pre špecifický cieľ 1.3.1</i>	81
<i>Obrázok 16: Teória zmeny pre špecifický cieľ 1.4.1</i>	90

Zoznam tabuliek

<i>Tabuľka 1: Štruktúra PO1</i>	24
<i>Tabuľka 2: Spoločné ukazovatele výsledkov – hodnoty za prioritnú os</i>	33
<i>Tabuľka 3: Ukazovatele výsledkov špecifické pre program na účely ESF (ŠC 1.1.1)</i>	35
<i>Tabuľka 4: Ukazovatele výsledkov špecifické pre program na účely ESF (ŠC 1.2.1)</i>	37
<i>Tabuľka 5: Ukazovatele výsledkov špecifické pre program na účely ESF (ŠC 1.3.1)</i>	38
<i>Tabuľka 6: Ukazovatele výsledkov špecifické pre program na účely ESF (ŠC 1.4.1)</i>	40
<i>Tabuľka 7: Podiel NRO na oprávnených výdavkoch kraja a na počte obyvateľov</i>	42
<i>Tabuľka 8: Počet žiakov PUŠD v krajoch SR, rok 2017</i>	43
<i>Tabuľka 9: Emisie žiakov špeciálnych základných škôl v danom školskom roku</i>	44
<i>Tabuľka 10: Naplnenie predpokladov ŠC 1.1.1</i>	53
<i>Tabuľka 11: Aktivity ŠC 1.1.1</i>	55
<i>Tabuľka 12: Dosahovanie výsledkov ŠC 1.1.1</i>	56
<i>Tabuľka 13: Dosahovanie okamžitých krátkodobých dopadov ŠC 1.1.1</i>	61
<i>Tabuľka 14: Dosahovanie dlhodobých dopadov ŠC 1.1.1</i>	63
<i>Tabuľka 15: Počet žiakov v SDV k 15. septembru daného roka</i>	69
<i>Tabuľka 16: Naplnenie predpokladov ŠC 1.2.1</i>	70
<i>Tabuľka 17: Aktivity ŠC 1.2.1</i>	71
<i>Tabuľka 18: Dosahovanie výsledkov ŠC 1.2.1</i>	72
<i>Tabuľka 19: Podiel žiakov SOŠ na populácii vo veku 14 až 19 rokov</i>	76
<i>Tabuľka 20: Dosahovanie okamžitých krátkodobých dopadov ŠC 1.2.1</i>	77
<i>Tabuľka 21: Dosahovanie dlhodobých dopadov ŠC 1.2.1</i>	78
<i>Tabuľka 22: Naplnenie predpokladov ŠC 1.3.1</i>	84
<i>Tabuľka 23: Aktivity ŠC 1.3.1</i>	85
<i>Tabuľka 24: Dosahovanie výsledkov ŠC 1.3.1</i>	85
<i>Tabuľka 25: Dosahovanie okamžitých krátkodobých dopadov ŠC 1.3.1</i>	87
<i>Tabuľka 26: Dosahovanie dlhodobých dopadov ŠC 1.3.1</i>	88
<i>Tabuľka 27: Naplnenie predpokladov ŠC 1.4.1</i>	92
<i>Tabuľka 28: Aktivity ŠC 1.4.1</i>	93
<i>Tabuľka 29: Dosahovanie výsledkov ŠC 1.4.1</i>	94
<i>Tabuľka 30: Dosahovanie okamžitých krátkodobých dopadov ŠC 1.4.1</i>	96
<i>Tabuľka 31: Dosahovanie dlhodobých dopadov ŠC 1.4.1</i>	98

Zhrnutie

Kontext a metodika hodnotenia

Predkladané hodnotenie plnenia stanovených cieľov a dopadov PO Vzdelávanie bolo uskutočnené v mesiacoch november 2022 – február 2023.

Predmetné hodnotenie predstavuje záverečnú etapu hodnotenia PO Vzdelávanie. Okrem predkladaného hodnotenia boli s odstupom jedného roka vykonané 2 fázy celkového hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP ĽZ a 4 špecificky zamerané ad hoc hodnotenia.

Všetky zistenia v predchádzajúcich hodnoteniach sa premietli do tejto hodnotiacej správy, najmä boli prevzaté a aktualizované tie časti vykonaných hodnotení, ktoré analyzovali bezprostredné dopady vykonaných intervencií alebo ich predpokladané dlhodobé dopady.

Referenčný dátum (cut of date) pre toto hodnotenie bol stanovený na 31. 12. 2021. K tomuto dátumu bolo realizovaných alebo ukončených 12 národných projektov (ďalej len NP). Z dopytovo-orientovaných projektov (ďalej len DOP) je k dátumu hodnotenia riešených alebo ukončených 9 výziev. Na základe dohody na úvodnom stretnutí hodnotiaci tím využíval zistenia z predchádzajúcich hodnotení PO Vzdelávanie (ďalej len PO1) a neopakoval už vykonané prieskumy.

Základným metodickým postupom bol desk research a metaanalýza predchádzajúcich hodnotení PO1. Terénny prieskum sa v tomto prípade obmedzil na rozhovory so zástupcami odborných útvarov Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len MŠVVaŠ SR) podľa zamerania jednotlivých špecifických cieľov (ďalej len ŠC). Všetky zistenia boli využité pri zodpovedaní hodnotiacich otázok (ďalej len HO) a hodnotitelia na ich základe formulovali závery a odporúčania pre programové obdobie 2021 – 2027. Ako teda vyplýva z vyššie uvedených skutočností, predkladaná hodnotiacia správa predstavuje súhrn a syntézu zistení získaných z predchádzajúcich hodnotení PO1, vrátane realizovaných ad-hoc hodnotení.

Hlavné zistenia

Posúdenie napĺňania stratégie a dosahovania výsledkov a dopadov plánovaných v rámci ŠC PO1 prostredníctvom realizovanej intervencie

Príspevok PO1 k plneniu stanovených národných **cieľov pre oblasť vzdelávania, ku ktorým prispieva OP ĽZ**, možno hodnotiť pre tri stanovené ciele:

- 1) Výsledky **testovania PISA** v rokoch 2012 až 2018 potvrdzujú skutočnosť, že slovenskí žiaci zaostávajú za svojimi rovesníkmi v krajinách OECD vo všetkých testovaných oblastiach. Okrem matematickej gramotnosti bol v roku 2012 odstup slovenských žiakov od priemeru výsledkov krajín OECD približne 30 bodov. Z tohto dôvodu bol cieľ zlepšiť hodnotenie PISA relevantný, avšak cieľová hodnota 505 bodov bola veľmi ambiciózná. K najväčšiemu pokroku došlo pri matematickej a finančnej gramotnosti a **cieľová hodnota nebola dosiahnutá** iba o niekoľko percent.
- 2) V roku 2009 bol podiel absolventov vysokoškolského štúdia vo veku 30 – 34 rokov pripadajúci na celkový počet obyvateľov rovnakej vekovej skupiny iba 17,6 %, čo bolo približne na polovici priemeru EÚ. V roku 2019 dosiahol hodnotu 40,1 % a takmer sa vyrovnal priemeru EÚ (41,6 %). Možno konštatovať, že **národný cieľ, ku ktorému prispieva OP ĽZ, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské alebo ekvivalentné vzdelanie, bol naplnený**, avšak príspevok PO1 k jeho plneniu bol veľmi limitovaný.

- 3) Predčasné odchody zo vzdelávania sú problémom, ktorý treba vnímať v širšom kontexte sociálnych a ekonomických vzťahov. Zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky (ďalej len PUŠD) v krajinách EÚ na hodnotu 10 % je jedným z hlavných cieľov EÚ v rámci Stratégie EÚ 2020. **Miera PUŠD** bola v roku 2013 na Slovensku približne na polovici priemeru EÚ, preto bol stanovený ambiciózný národný cieľ, aby klesala ďalej pod 6 %. Reálne však došlo k opačnému trendu. Na najvyššiu hodnotu 9,3 % sa miera PUŠD na Slovensku dostala v roku 2017, ale ani v tomto roku nepresiahla 10 %. V nasledujúcich rokoch pozvoľna opäť klesá, no **cieľová hodnota stanovená na národnej úrovni nebola dosiahnutá**.

Do akej miery prispieva implementácia pomoci k plneniu stanovených cieľov a dopadov v PO1, je možné hodnotiť podľa naplnenia spoločných ukazovateľov výsledkov a v jednotlivých ŠC aj podľa programovo špecifických ukazovateľov výsledku:

Spoločné ukazovatele výsledkov nemajú stanovené cieľové hodnoty a poskytujú prehľad o príspevku projektov PO1 k plneniu cieľov kohéznej politiky na úrovni celej EÚ. Kumulatívne hodnoty spoločných ukazovateľov okamžitých výsledkov sa pohybujú v tisícoch podporených osôb. Pri dlhodobých výsledkoch sú hodnoty rádovo menšie, avšak je predpoklad, že časom budú narastať. Možno teda konštatovať, že **výsledky intervencií dávajú dobrý predpoklad na dosiahnutie cieľov PO1**.

U **špecifických ukazovateľov výsledku** je možné hodnotiť nielen mieru dosiahnutia cieľových hodnôt, ale aj reláciu medzi menej rozvinutými regiónmi (ďalej len MRR) a viac rozvinutými regiónmi (ďalej len VRR).

Špecifickým cieľom 1.1.1 bolo zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov. Cieľové hodnoty okamžitého výsledku ŠC sú naplnené podľa predpokladu, avšak naplnenie MU dlhodobého výsledku, ktoré sa spravidla sledujú, resp. vykazujú až s dlhším časovým odstupom, možno hodnotiť najmä z miery zazmluvnenia. Rizikové je z tohto pohľadu dosiahnutie plánovaných hodnôt MU *R0074 Počet žiakov so ŠVVP v podporených školách zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho modelu vzdelávania, ktorým sa zlepšili študijné výsledky 6 mesiacov po absolvovaní programu* v MRR. Cieľová hodnota v MRR je 14 992 žiakov a podľa zazmluvnených hodnôt (na začiatku roka 2022) by bol MU naplnený **iba na 78,5 %**.

Špecifickým cieľom 1.2.1 bolo zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy, reflektujúc potreby trhu práce. Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú alebo s najväčšou pravdepodobnosťou budú naplnené. Zo zazmluvnených údajov je možné predikovať pri MU *R0076 Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity zamerané na podporu praktického vyučovania vrátane aktivít zameraných na zavádzanie prvkov systému duálneho vzdelávania* za VRR mieru plnenia 119 % voči cieľovej hodnote a za MRR mieru plnenia 130 % voči cieľovej hodnote.

Špecifickým cieľom 1.3.1 bolo zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce. Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú alebo s najväčšou pravdepodobnosťou budú, s výnimkou MU *R0079 a R0084*, naplnené. Pre MU *R0079 Počet zavedených profesijne orientovaných bakalárskych programov* nulové dosiahnuté hodnoty súvisia so zrušením výzvy OPLZ-PO1/2018/DOP/1.3.1-02. Z tohto dôvodu **nebude splnená hodnota daného MU** stanovená na programovej úrovni. Pre MU *R0084 Počet podporených fakúlt, ktoré prostredníctvom aktivít zvýšili kvalitu študijných programov pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov* zazmluvnená hodnota za VRR predstavuje 150 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote, ale za MRR predstavuje iba 34 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote. Objektívne bol dosiahnutý strop záujmu a ďalšie fakulty sa zapojiť nemôžu alebo nechcú, preto hodnota uvedeného MU stanovená na programovej úrovni **nebude splnená v plnej miere**.

Špecifickým cieľom 1.4.1 bolo zvýšiť kvalitu a efektívnosť celoživotného vzdelávania (ďalej len CŽV) s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehľbovanie a zvyšovanie kvalifikácie. Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú alebo s najväčšou pravdepodobnosťou budú naplnené. Zo zazmluvnených údajov je možné predikovať pri MU R0086 *Počet účastníkov s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou zapojených do aktivít CŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu*, ktorý bol definovaný len pre MRR, mieru plnenia 236 % voči cieľovej hodnote.

Posúdenie, či intervencia funguje a či existuje kauzálna súvislosť medzi intervenciou a výsledným efektom

Aby intervenčná logika mohla fungovať a intervencie prispeli k dosiahnutiu stanovených cieľov PO, musia byť splnené určité predpoklady. Generálny predpoklad platný pre všetky ŠC, a to, že bude **záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP v rámci PO1**, bol vo všetkých ŠC naplnený s výnimkou ŠC 1.3.1., kde bol predpoklad naplnený iba čiastočne a záujem oprávnených žiadateľov nenaplnil očakávania. V ostatných ŠC naplnil počet predložených a schválených projektov očakávania a alokované finančné prostriedky boli riadne čerpané.

Aj všeobecné predpoklady, že bude **záujem pedagogických zamestnancov (ďalej len PZ) o ďalšie vzdelávanie a o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese**, boli naplnené.

Ďalšou kategóriou predpokladov pre účinnosť vykonávaných intervencií boli predpoklady charakteristické pre jednotlivé ŠC, podľa ich zamerania.

Špecifickým cieľom 1.1.1 bolo zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov. Špecifickým predpokladom účinnosti intervencií vykonávaných prostredníctvom projektov tohto ŠC bol **záujem škôl implementovať inkluzívny model vzdelávania a priebežne zlepšovať podmienky pre rovnaký prístup k vzdelaniu**. Možno konštatovať, že tento predpoklad bol v úplnosti naplnený a intervenčná logika tohto ŠC fungovala podľa očakávania. Realizované intervencie prispeli k zvýšeniu inkluzívnosti a rovnakému prístupu k vzdelávaniu.

Špecifickým cieľom 1.2.1 bolo zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy (ďalej len OVP), reflektujúc potreby trhu práce. Špecifickým predpokladom účinnosti intervencií vykonávaných prostredníctvom projektov tohto ŠC bol **záujem škôl implementovať inovatívne prvky vo vzdelávaní a odbornej príprave**. Aj v tomto ŠC možno konštatovať, že uvedený predpoklad bol v úplnosti naplnený a intervenčná logika tohto ŠC fungovala podľa očakávania. Realizované intervencie prispeli k zvýšeniu kvality OVP.

Špecifickým cieľom 1.3.1 bolo zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja, s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce. Špecifickým predpokladom účinnosti intervencií vykonávaných prostredníctvom projektov tohto ŠC bol **záujem škôl na prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce**. Tento predpoklad bol naplnený, aj keď iba pri cca 2/3 verejných a VŠ. Vzhľadom na to, že predmetná výzva *VŠ pre prax* bola nakoniec zrušená, účinnosť bola minimálna.

Špecifickým cieľom 1.4.1 bolo zvýšiť kvalitu a efektívnosť CŽV s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehľbovanie a zvyšovanie kvalifikácie. Špecifickými predpokladmi účinnosti intervencií vykonávaných prostredníctvom projektov tohto ŠC boli **dostatočný záujem cieľových skupín o účasť v rôznych aktivitách jednotlivých projektov a dostatočný záujem zamestnávateľov participovať na obsahu a zameraní CŽV**. Ani jeden z uvedených predpokladov však nebol úplne naplnený a účinnosť intervencií tak nebola plnohodnotná. Záujem v jednotlivých cieľových skupinách CŽV nebol rovnaký. Najnižší bol u osôb starších ako 50 rokov a pri samostatne zárobkovo činných osobách (ďalej len SZČO). V prípade týchto dvoch cieľových skupín sa pre nízky záujem plánované hodnoty nepodarilo dosiahnuť. Rovnako záujem zamestnávateľov participovať na obsahu a zameraní CŽV nebol dostatočný a viac ako polovica projektov bola realizovaná bez zapojenia zamestnávateľov.

Teória zmeny a intervenčná logika v rámci jednotlivých ŠC predpokladala, že prostredníctvom realizácie výstupov intervencií NP a DOP budú generované očakávané výsledky, ktoré sa v krátkodobom horizonte odrazia v okamžitých dopadoch a v dlhodobom horizonte sa prejavajú aj plánované dopady, ktorými bude naplnený ŠC.

Kauzálne línie príčinnej súvislosti medzi vstupom, výstupom, výsledkom a dopadom sú zachytené v tzv. modeli zmeny ku každému ŠC.

Špecifickým cieľom 1.1.1 bolo zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov. Preukázateľnú kauzálnu súvislosť možno sledovať po línii:

(i) Zvýšené profesijné kompetencie PZ a odborných zamestnancov (ďalej len OZ) (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami a výsledným efektom je zlepšenie študijných výsledkov žiakov (dlhodobý dopad).

(ii) Fungujúci model inkluzívneho vzdelávania v školách (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte rovnosť príležitostí znevýhodnených žiakov a študentov vo výchovno-vzdelávacom procese (dlhodobý dopad).

Špecifickým cieľom 1.2.1 bolo zvýšiť kvalitu OVP, reflektujúc potreby trhu práce. Preukázateľnú kauzálnu súvislosť možno sledovať po línii:

(i) Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ v procese OVP (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami (dlhodobý dopad).

(ii) Prvky duálneho školstva v systéme OVP (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte zvýšenie kvality OVP a výsledným efektom je následne vyšší záujem o OVP žiakov základných škôl (ďalej len ZŠ) (dlhodobý dopad).

Špecifickým cieľom 1.3.1 bolo zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja, s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce. Preukázateľnú kauzálnu súvislosť možno sledovať po línii:

(i) Vyššia kvalita vzdelávania budúcich PZ a OZ, vrátane posilnenia ich praktickej výučby (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami a výsledným efektom je následne zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy (dlhodobý dopad).

Špecifickým cieľom 1.4.1 bolo zvýšiť kvalitu a efektívnosť CŽV s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehľbovanie a zvyšovanie kvalifikácie. Preukázateľnú kauzálnu súvislosť možno sledovať po línii:

(i) Dostatok príležitostí k CŽV ľudí s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou pre ich udržateľnosť na trhu práce (výsledok intervencií) generuje v krátkodobom horizonte (a) dostupné inovované vzdelávacie programy na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce a (b) dostupné inovované vzdelávacie programy na doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania.

(ii) Výsledným efektom je následne rovnosť príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese (dlhodobý dopad).

Odporúčania

Zistenia	Odporúčania
Všeobecne k PO1	
<p>Intervencie PO1 boli realizované ako prostredníctvom NP, tak prostredníctvom DOP.</p> <p>NP boli realizované v tých oblastiach, kde sa ukázala absencia systémového prístupu a nájdenie riešení v danej oblasti si tak vyžadovalo systémové zmeny s celonárodnou pôsobnosťou. To umožnilo pripraviť návrhy legislatívnych zmien, ktoré boli prepísané do legislatívy, príp. sú v legislatívnom procese. NP tak mali potenciál k zmene na celoslovenskej úrovni.</p> <p>Realizácia DOP prebiehala na jednotlivých školách a tieto projekty realizovali zmenu priamo na konkrétnej škole. Vplyv týchto projektov na konkrétnych žiakov danej školy je tak bezprostredný a priamy. Nevýhodou týchto projektov je ich administratívna náročnosť nielen na strane prijímateľa, ale aj na strane sprostredkovateľského orgánu (ďalej len SO).</p>	<p>V oblasti vzdelávania naďalej pretrvávajú oblasti, ktoré si vyžadujú jednotné a systémové riešenie. Intervenciu do týchto oblastí sa preto javí ako účelné realizovať prostredníctvom NP. V nasledujúcom programovom období bude dôležité nájsť optimálny pomer NP a DOP, a to aj pri zvážení dostatočných kapacít SO. Implementácia veľkého počtu relatívne malých DOP si kladie vysoké nároky na zodpovedajúcu personálnu kapacitu, čo sa výrazne prejavilo v období 2014 – 2020.</p> <p>S týmto úzko súvisí aj manažment vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev tak, aby nedochádzalo k výkyvom na strane SO, resp. aby sa zabezpečilo rovnomerné zaťaženie disponibilných personálnych kapacít. Na druhej strane je potrebné brať do úvahy fakt, že by nemalo dochádzať k oneskoreniu pri vyhlasovaní výziev, resp. ich vyhlásenie by malo prebehnúť čo najskôr so začiatkom spustenia Programu Slovensko.</p>
ŠC 1.1.1	
<p>V oblasti <u>inkluzívneho vzdelávania</u> sa podarilo vytvoriť funkčný model inkluzívneho vzdelávania a vybudovať inkluzívne tímy na školách. Fungovanie inkluzívnych tímov je pre integráciu detí so ŠVVP zásadné a prínosy inkluzívnych tímov boli jednoznačne potvrdené. Hoci existencia týchto tímov bola ukotvená aj legislatívne, ich financovanie je zatiaľ neisté.</p>	<p>Aj v budúcom období bude nevyhnutné pokračovať v podpore inkluzívnych opatrení, a to najmä v materských školách (ďalej len MŠ) a ZŠ, kde majú inkluzívne tímy najväčšie opodstatnenie.</p> <p>Financovanie inkluzívnych tímov by malo smerovať k systémovému riešeniu, pretože projektové riešenie, ako to doteraz bolo, predstavuje pre pracovníkov týchto tímov neistotu a z toho vyplývajúce riziko odchodu skúsených a kvalitných PZ/OZ na iné pozície.</p>
<p>V oblasti <u>zvyšovania gramotností</u> detí a žiakov boli realizované DOP, ktoré však pokryli len malú časť detskej populácie. Hoci z terénneho šetrenia vyplynulo, že na školách, kde boli realizované DOP zamerané na posilnenie čitateľskej, matematickej, prírodovednej a IKT gramotnosti, došlo k zlepšeniu výsledkov žiakov, obmedzený rozsah intervencie nemôže výrazne ovplyvniť dosahovanie cieľa PO1 vo</p>	<p>Intervencia vedúca k posilňovaniu základných gramotností (čitateľské, matematické, prírodovedné, IKT a finančné) by mala byť v pozornosti podpory aj v ďalšom období. Vzhľadom na to, že potreba posilňovania gramotností sa dotýka väčšiny žiakov, je vhodné zvážiť systémové riešenie v rámci NP, ktoré by malo celonárodný vplyv.</p> <p>V prípade riešenia prostredníctvom DOP</p>

<p>zvýšení gramotností na 505 bodov v hodnotení PISA (v roku 2018 nedosahovali hodnoty slovenských detí priemer krajín OECD v žiadnej skúmanej oblasti).</p>	<p>potom treba zväziť zjednodušenú formu žiadostí o podporu a následného vykazovania. V tomto prípade je možné sa inšpirovať českou skúsenosťou, kedy priama podpora škôl prebieha vo forme tzv. šablón.</p>
ŠC 1.2.1	
<p>V rámci ŠC 1.2.1 sa podarilo naštartovať systém duálneho vzdelávania (ďalej len SDV). Ako vyplynulo z terénneho šetrenia, SDV už teraz „funguje sám o sebe, nie je potrebné realizovať nejaké zásahy z úrovne ministerstva“. To dokumentuje aj počet stredných odborných škôl (ďalej len SOŠ), ktoré sa do SDV zapojili, a trend nárastu počtu žiakov, ktorí sa SDV zúčastňujú.</p>	<p>Podpora SDV bude dôležitá aj v budúcnosti, a to najmä s ohľadom na rýchly vývoj trhu práce v súvislosti s Priemyslom 4.0 a zavádzaním nových technológií do výrobného procesu.</p> <p>Dôležitým aspektom do budúcnosti bude pravidelné vyhodnocovanie potrieb trhu práce a operatívne prispôsobovanie OVP týmto potrebám (prispôsobovanie vzdelávacích programov, otváranie/zatváranie adekvátnych študijných odborov, preškoľovanie PZ v nadväznosti na podnikovú prax, prispôsobovanie výučby novým trendom a pod.).</p> <p>Ako zásadné je možné do budúcnosti vidieť aktivity, ktoré budú motivovať žiakov (ale aj rodičov) k štúdiu na SOŠ a zapojeniu sa do SDV.</p> <p>Spolupráca so zamestnávateľmi hrá v tejto oblasti kľúčovú úlohu, preto je potrebné vytvárať také podmienky, ktoré budú motivovať aj podnikateľskú sféru zúčastniť sa SDV.</p>
ŠC 1.3.1	
<p>Intervencie v ŠC 1.3.1 nemali systémový charakter a v rámci DOP sa nepodarilo aktivovať očakávaný počet VŠ/fakúlt.</p> <p>Myšlienka maximálne prepojiť VŠ štúdiom s praxou sa ukázala ako správna (príkladom môže byť IT Akadémia, aktivita 2 zameraná na VŠ, alebo DOP z výzvy na podporu budúcich PZ). Je však potrebné zaktivovať akademickú sféru a vyvolať dopyt po intervenciách vedúcich k prepojeniu VŠ s praxou.</p>	<p>Aj v budúcnosti bude účelné pokračovať v intervenciách smerujúcich do prepájania VŠ s praxou.</p> <p>V uplynulom období sa realizovali legislatívne zmeny, ktoré okrem iného ovplyvnili tvorbu študijných programov a zasiahli do fungovania VŠ.</p> <p>Široká autonómia VŠ, resp. ich samostatnosť v rozhodovaní o smerovaní fakúlt, predstavuje značnú výzvu pre tvorcov zamerania výziev na podporu VŠ. Ako účelné sa môže ukázať realizovať ešte pred vyhlásením výziev cielených na podporu VŠ analýzu potrieb VŠ. To by umožnilo podchytiť ich skutočné potreby a súčasne vyhodnotiť absorpčnú kapacitu plánovaných opatrení. Participatívny prístup pri príprave výziev môže pomôcť pri nastavení realistických cieľov ako aj k zapojeniu väčšieho</p>

	počtu VŠ.
ŠC 1.4.1	
<p>V rámci ŠC 1.4.1 sa podarilo vytvoriť kompatibilný a priechodný systém medzi sektormi formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa. Bol vytvorený funkčný celonárodný systém overovania kvalifikácií, ktorý umožňuje v rámci CŽV pružne reagovať na požiadavky trhu práce.</p>	<p>Význam CŽV narastá aj s ohľadom na meniace sa požiadavky trhu práce, kedy je nevyhnutné reagovať na výzvy typu Priemysel 4.0, Green Deal a pod.</p> <p>Dostatočná ponuka programov CŽV a adekvátny záujem dospelých o ďalšie vzdelávanie by malo byť aj naďalej v centre pozornosti.</p> <p>Dôležitou úlohou bude ďalšia harmonizácia systému overovania kvalifikácii (ďalej len SOK) s národným kvalifikačným rámcom (ďalej len NKR), národnou sústavou kvalifikácií (ďalej len NSK), resp. jednotlivými kartami kvalifikácií.</p> <p>Zo skúseností DOP realizovaných v tomto programovom období vyplynulo, že zostávajú medzery v kvalite poskytovaných vzdelávacích služieb. Hodnotenie kvality poskytovateľov CŽV môže byť výzvou pre ďalšie obdobie.</p>

Executive Summary

Evaluation Context and Methodology

The evaluation of the fulfilment of the PA Education objectives and of its impacts took place in the period of November 2022 – February 2023.

This evaluation report represents the final stage of the evaluation of the PA Education. In addition to the presented evaluation, two one-year interval phases of the assessment of the progress in achieving the PA Education objectives as well as four specific ad hoc evaluations were conducted.

The final evaluation report reflects the findings of all previous evaluations. Particularly, the parts of the evaluations related to the analysis of immediate or expected long-term impacts of the interventions implemented were updated and included in this report.

The cut-off date for this assessment was 31 December 2021. As of this date, 12 national projects (NPs) had been launched or completed/closed. In terms of demand-oriented projects (DOPs), 9 calls had been launched or completed/closed to that date. As per the agreement from the kick-off meeting, the evaluation team utilised findings identified during the previous evaluations of the PA Education (PA1) and has not repeated the surveys already conducted.

The key evaluation methodology focused on desk research and meta-analysis of the previous PA1 evaluations. A limited field survey was also undertaken, namely the interviews with the representatives of specific departments of the Ministry of Education, Science, Research and Sport of the Slovak Republic (the Ministry of Education) as per individual specific objectives (SOs). All findings were used to answer the evaluation questions (EQs). Subsequently, based on the answers to the EQs, the evaluators drew conclusions and recommendations for the programming period of 2021 – 2027.

As a result, the presented evaluation report encompasses a summary and a synthesis of all PA1 evaluations' findings, including the ad hoc evaluations.

Main Findings

Assessment of the fulfilment of the strategy and the achievement of the results and impacts planned within the PA1 SOs by way of the intervention implemented

The contribution of the PA1 to the achievement of the education **national objectives** to which the OP HR contributes may be evaluated for three objectives defined:

- 1) The 2012 – 2018 **PISA testing** results confirm that Slovak students lag behind their peers from the OECD countries in all areas tested. Except the mathematical literacy, the gap between the Slovak students and the average scores in the OECD countries was approximately 30 points in 2012. The objective to improve the PISA scores was therefore relevant; however, the target of 505 points was too ambitious. The biggest leap was recorded for the mathematical and financial literacy where the **target value was missed** only by several percentage points.
- 2) In 2009, the ratio of university graduates aged 30 – 34 years to the overall population of the same age group reached 17.6%, i.e. only a half of the EU average. In 2019, this indicator reached 40.1% nearly achieving the EU average (41.6%). It may be concluded that the national **objective supported by the OP HR of reaching at least 40% of university or equivalent education graduates in the age group of 30 – 34 years was achieved**, although the contribution of the PA1 to its achievement was very limited.

- 3) Early school dropouts are a problem that needs to be perceived in a broader context of social and economic relations. Reduction of the early school dropout rate (the dropout rate) in the EU countries to the value of 10% is one of the main objectives of the EU within the Europe 2020 Strategy. The Slovak 2013 **dropout rate** was approximately half of the EU average, and therefore an ambitious national goal of reducing the rate under 6% was set. However, the trend took an opposite direction. The dropout rate reached the highest value of 9.3% in Slovakia in 2017, not exceeding 10%. In the following years, it has been gradually falling again; however, **the target value set at the national level has not been achieved.**

The extent to which the measures implemented contribute to the achievement of the PA1 objectives and impacts may be assessed following the achievement of the common result indicators and, in individual SOs, according to the programme-specific result indicators:

The common result indicators do not have target values and provide an overview about the contribution of the PA1 projects to the achievement of the cohesion policy targets at the EU level. The cumulative values of the common indicators of immediate results amount to thousands of supported individuals. The values in long-term results are lower; however, they are expected to grow over time. It may be therefore concluded that the **results of interventions represent good potential for the achievement of the PA1 objectives.**

The **specific result indicators** may be assessed not only with regard to the achievement of target values, but also in the relation between less developed regions (LDR) and more developed regions (MDR).

The **specific objective 1.1.1** was to increase inclusivity and equal access to quality education and improve results and competences of children and students. The target values of the SO immediate result have been achieved as expected. The achievement of the measurable indicators (MIs) of long-term results which are normally monitored or reported after a longer time period may be evaluated from the perspective of the number of contracts concluded. From this perspective, the achievement of the defined values of the MI *R0074 Number of students with SUEN in supported schools involved in activities oriented on the support of inclusive model of education, and whose study results improved 6 months after programme completion* in the LDR seems at risk. The LDR target value is 14,992 students and, given the values contracted (at the beginning of 2022), the MI would **only be achieved to the extent of 78.5%.**

The **specific objective 1.2.1** was to improve the quality of vocational education and training reflecting the labour market needs. The programme-specific result indicators for which the objective was set are or most probably will be achieved. Based on the contracted data, for the MI *R0076 Number of participants who completed activities oriented on the support of practical lessons, including activities aimed at introducing elements of the dual education system* a 119% achievement ratio for the MDR's target value may be predicted and, for the LDR, a 130% achievement ratio of the target value.

The **specific objective 1.3.1** was to increase the quality of the tertiary education and the development of human resources in the area of research and development with a view to establishing a link between the tertiary education and the labour market needs. Except for the MIs R0079 and R0084, the programme-specific result indicators for which the objective was set are or most probably will be achieved. The zero values achieved for the MI *R0079 Number of established profession oriented bachelor's programmes* are related to the cancellation of the OPLZ-PO1/2018/DOP/1.3.1-02 call. The **value of this MI** defined at the programme level will therefore **not be achieved.** As regards the MI *R0084 Number of supported faculties that enhanced the quality of teacher training study programmes through activities*, the contracted value for the MDR results in a 150% achievement ratio of the target value, but for the LDR, it only reaches 34% achievement ratio

of the target value. The interest of faculties has reached the maximum and other faculties cannot or do not want to participate. Therefore, the value of this MI set at the programme level **will not be fully achieved**.

The **specific objective 1.4.1** was to improve the quality and effectiveness of lifelong learning (LLL) with an emphasis on the development of core competences and enhancing and upgrading qualifications. The programme-specific result indicators for which the objective was set are or most probably will be achieved. Based on the contracted data, the achievement ratio of 236% of the target value for the MI *R0086 Participants with low education/skills involved in LLL activities who upon leaving acquired or enhanced their skills* defined for the LDR only may be predicted.

Assessment whether the intervention works and whether there is a causal link between the intervention and the final effect

For the intervention logic to work and interventions to contribute to the achievement of the PA objectives, certain preconditions must be met. The general precondition valid for all SOs that **eligible applicants will be interested in applying for NFC within the PA1** was achieved within all SOs, except the SO 1.3.1 where the precondition was met only partially, and the interest of eligible applicants did not meet expectations. In the other SOs, the number of submitted and approved projects met the expectations, and the allocated funds were duly drawn.

Similarly, the general preconditions that the **pedagogical employees (PEs) will be interested in further education and in the introduction of innovations into the teaching process** were met.

Another category of the preconditions for the effectiveness of the interventions implemented were the preconditions characteristic for individual SOs as per their individual focus.

The **specific objective 1.1.1** was to increase inclusivity and equal access to quality education and improve results and competences of children and students. The specific precondition for the effectiveness of interventions implemented through projects in this SO was the **interest of schools in implementing an inclusive education model and gradually improve the conditions for equal access to education**. It may be concluded that this precondition was fully met and the intervention logic of this SO worked as expected. The interventions implemented helped increase the inclusivity and equal access to education.

The **specific objective 1.2.1** was to improve the quality of vocational education and training (VET) reflecting the labour market needs. The specific precondition for the effectiveness of interventions implemented through projects in this SO was the **interest of schools in implementing innovative elements in education and vocational training**. Also for this SO, it may be concluded that the above precondition was fully met and the intervention logic of this SO worked as expected. The interventions implemented helped increase the quality of VET.

The **specific objective 1.3.1** was to increase the quality of the tertiary education and the development of human resources in the area of research and development with a view to establishing a link between the tertiary education and the labour market needs. The specific precondition for the effectiveness of interventions implemented through projects in this SO was the **interest of schools in establishing a link between the tertiary education and the labour market needs**. This precondition was only met by two thirds of public universities. As the relevant call *University for Real Life* was cancelled, the effectiveness was minimal.

The **specific objective 1.4.1** was to improve the quality and effectiveness of LLL with an emphasis on the development of core competences and enhancing and upgrading qualifications. The specific precondition for the effectiveness of interventions implemented through projects in this SO was the **sufficient interest of target groups in various activities within individual projects and sufficient interest of employers in participating in the content and focus of LLL**. Neither of the above preconditions was fully met and therefore the effectiveness of the interventions did not reach its full potential. The interest of individual LLL target groups varied. The least interested was the 50+ age

group and the self-employed persons (SEPs). The target values have not been achieved in these two target groups due to lack of interest. Neither was the interest of employers in participating in the content and focus of LLL sufficient and more than half of the projects was implemented without the engagement of employers.

The theory of change and the intervention logic within individual SOs assumed the expected results to be generated by implementation of the outcomes of the NP and DOP interventions, and that the expected results would translate into immediate impacts in the short-term horizon and, similarly, in the long-term horizon, the planned impacts would take effect achieving the SO.

The lines of causal relations between the input, output, result and impact are captured in the so-called theory of change for each SO.

The **specific objective 1.1.1** was to increase inclusivity and equal access to quality education and improve results and competences of children and students. A provable causal link can be observed along the following line:

(i) Increased professional competences of PEs and specialised employees (SEs) (intervention outcome) generate in the long-term horizon a higher proportion of PEs and SEs with key competences resulting in the improvement of study results of students (long-term impact).

(ii) An effective model of inclusive education at schools (intervention outcome) generates in the long-term horizon equal opportunities for disadvantaged students in the educational process (long-term impact).

The **specific objective 1.2.1** was to improve the quality of VET reflecting the labour market needs. A provable causal link can be observed along the following line:

(i) Increased professional competences of PEs and SEs (intervention outcome) generate in the long-term horizon a higher proportion of PEs and SEs with key competences (long-term impact).

(ii) The elements of dual education in the VET system (intervention outcome) generate in the long-term horizon higher-quality VET resulting in a higher interest in VET among the students of primary schools (PSs) (long-term impact).

The **specific objective 1.3.1** was to increase the quality of the tertiary education and the development of human resources in the area of research and development with a view to establishing a link between the tertiary education and the labour market needs. A provable causal link can be followed along the following line:

(i) Higher quality of education of future PEs and SEs and strengthening of their practical education (intervention outcome) generate in the long-term horizon a higher proportion of PEs and SEs with key competences resulting in the increase in the quality of VET (long-term impact).

The **specific objective 1.4.1** was to improve the quality and effectiveness of LLL with an emphasis on the development of core competences and enhancing and upgrading qualifications. A provable causal link can be followed along the following line:

(i) Sufficient LLL opportunities for people with low education/skills to keep them in the labour market (intervention outcome) generate in the short-term horizon (a) available innovative educational programmes developing competences of adults based on the labour market needs, and (b) available innovative educational programmes complementing the primary and/or lower secondary education.

(ii) The outcome is the equality of opportunities for the disadvantaged adults on the labour market and in the work process (long-term impact).

Recommendations

Findings	Recommendations
Generally for the PA1	
<p>The PA1 interventions were implemented both through NPs and DOPs.</p> <p>NPs were implemented in the areas with an absence of a systemic approach, and therefore finding solutions in those areas required system changes with nationwide effects. This allowed for drafting legislative changes which were incorporated into the legislation or are currently undergoing the legislative process. As a result, NPs had the potential to bring about changes on a national level.</p> <p>DOPs were implemented at individual schools, and so they brought about changes directly at specific schools. As a result, these projects had an immediate and direct impact on students of these schools. Disadvantages of these projects include the demanding paperwork not only on the side of the recipient, but also on the side of the intermediary body (IB).</p>	<p>The field of education continues to suffer from areas which require a uniform and systemic solution. Therefore, intervention in these areas should be implemented through NPs. In the upcoming programming period, an optimum proportion of NPs and DOPs should be identified also with regard to the capacities of the IBs. The implementation of a large number of relatively small DOPs is very demanding for the personnel capacity, which was clearly evident in the 2014 - 2020 period.</p> <p>This is closely related to the management of the announcement of demand-oriented calls which should minimise fluctuations on the part of the IBs and ensure an even demand on available personnel capacities. On the other hand, the announcement of calls should not be delayed and they should be announced as early as possible after the Slovakia Programme is launched.</p>
SO 1.1.1	
<p>In the area of <u>inclusive education</u>, a functional inclusive education model was developed and inclusive teams at schools were built. Effective inclusive teams are essential for the integration of children with SEN and the benefits of inclusive teams have been clearly proved. Although the existence of these teams was also incorporated into legislation, their funding is currently uncertain.</p>	<p>A continued support of inclusive measures will be necessary also in the upcoming period, particularly at kindergartens (KGs) and PSs where such teams are most relevant.</p> <p>The funding of inclusive teams should be addressed at the system level as the project-based approach used so far represents an uncertainty for members of these teams and creates a risk of experienced and high-quality PEs/SEs leaving for other positions.</p>
<p>As regards the <u>improvement of literacies</u> of children and students, the DOPs implemented covered a small part of child population only. Although the field survey showed that schools which implemented DOPs focused on the improvement of literacy in the area of reading, mathematics, natural sciences and ICT managed to improve the results of students, the limited scope of the intervention may not substantially affect the achievement of the PA1 objective to increase the literacies to 505</p>	<p>The intervention aiming to strengthen the basic literacies (reading, mathematics, natural sciences, ICT, and finance) should be at the centre of support also in the upcoming period. As the need to strengthen literacies applies to the majority of students, a system NP-based solution should be considered.</p> <p>If addressed through DOPs, a simplified form of applications for support and subsequent reporting should be considered. Here, an inspiration can be found in the Czech Republic</p>

<p>points in the PISA assessment (in 2018, Slovak children did not reach the average values of the OECD countries in any of the areas examined).</p>	<p>where the direct school support takes the form of so-called templates.</p>
SO 1.2.1	
<p>The dual education system (DES) was successfully launched within the SO 1.2.1. The field survey found that the DES already “operates seamlessly and no interventions at the level of ministry are necessary”. This view is also supported by the number of secondary vocational schools (SVSs) which joined the DES programme and by the growing number of participating students.</p>	<p>The support of the DES will continue to be important also in future, particularly with regard to the fast development of the labour market connected with Industry 4.0 and the introduction of new technologies in the production process.</p> <p>A regular assessment of the labour market needs and flexible adjustments of VET to those needs (adjustment of educational programmes, opening/closing of relevant fields of study, PE re-training to match the business experience, adaptation of education to new trends, etc.) will be an important aspect in the future.</p> <p>Activities that will motivate students (and their parents) to choose SVS education and engage in the DES will be critical.</p> <p>Cooperation with employers is crucial in this area, and therefore it is necessary to create conditions that will motivate businesses to participate in the DES.</p>
SO 1.3.1	
<p>The interventions in the SO 1.3.1 were not of a systemic nature and the expected number of universities/faculties involved was not achieved within DOPs.</p> <p>The idea to connect university education with the world of practice as much as possible proved correct (for instance, the IT Academy, activity 2 focusing on universities or DOPs within the call to support future PEs). However, the academia needs to be activated and the demand for interventions aiming to combine university education with practice needs to be encouraged.</p>	<p>Interventions aiming to create links between university education and practice will continue to be relevant also in future.</p> <p>In the past period, legislative changes were passed which affected, among other things, the creation of study programmes and the functioning of universities.</p> <p>The wide autonomy of universities and their independence to take decisions concerning the future of faculties is rather challenging for the drafters of calls focusing on the support of university education. Conducting an analysis of the needs of universities prior to announcing the calls aimed at supporting universities seems a reasonable step. This might help identify their actual needs and, at the same time, assess the absorption capacity of the planned measures. A participatory approach to the preparation of calls may help set realistic</p>

	goals and lead to the engagement of a larger number of universities.
SO 1.4.1	
<p>Within the SO 1.4.1, a compatible and feasible system between the formal and informal education sectors and informal learning was created. A functional, nation-wide system of qualifications' verification was developed. Within LLL, this system allows to flexibly react to the labour market requirements.</p>	<p>The importance of LLL is growing also with regard to the changing labour market requirements when it is necessary to react to challenges such as Industry 4.0, Green Deal, etc.</p> <p>A sufficient offer of LLL programmes and appropriate interest of adults in further education should continue to be in the centre of attention.</p> <p>Further harmonisation of the Qualifications Verification System (QVS) with the National Qualifications Framework (NQF), the National Qualifications System, and with individual qualification cards will be an important task.</p> <p>Given the experience of DOP implementation in this programming period, there are still gaps in the quality of the educational services provided. The assessment of the quality of LLL providers may pose a challenge for the upcoming period.</p>

1 Kontext hodnotenia

Rozhodnutím EK z 9. decembra 2014 bol prijatý a schválený OP ĽZ pre programové obdobie 2014 – 2020.¹ Stratégia OP ĽZ vychádzala z NPR SR s cieľom nastaviť opatrenia tak, aby sa napĺňali národné ciele v súlade so stratégiou Európa 2020. V programovom období 2014 – 2020 plní úlohu RO pre OP ĽZ MPSVR SR.

Predmetom tohto hodnotenia je PO Vzdelávanie v rozsahu štyroch IP a im priradených ŠC. Úlohu SO PO1 vykonáva MŠVVaŠ SR. V rámci PO1 sú implementované NP aj DOP.

Tabuľka 1: Štruktúra PO1

Investičná priorita Prioritnej osi Vzdelávanie	Špecifický cieľ
1.1 Zníženie a zabránenie predčasného skončenia školskej dochádzky s podporou prístupu ku kvalitnému predškolskému, základnému a stredoškolskému vzdelávaniu, vrátane formálnych, neformálnych a bežných spôsobov vzdelávania za účelom opätovného začlenenia do vzdelávania a prípravy	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
1.2 Zvyšovanie významu trhu práce v oblasti systémov vzdelávania a odbornej prípravy, uľahčovanie prechodu od vzdelávania k zamestnanosti a zlepšovanie systémov odborného vzdelávania a prípravy a ich kvality, a to aj prostredníctvom mechanizmov na predvídanie zručností, úpravy učebných plánov a vytvárania a rozvoja systémov vzdelávania na pracovisku, vrátane systémov duálneho vzdelávania a učňovského vzdelávania	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy, reflektujúc potreby trhu práce
1.3 Zlepšenie kvality, efektívnosti a prístupu k terciárnemu a ekvivalentnému vzdelávaniu s cieľom zvýšiť počet študujúcich a úroveň vzdelania, najmä v prípade znevýhodnených skupín	1.3.1 Zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce
1.4 Zlepšenie rovnakého prístupu k CŽV pre všetky vekové skupiny v rámci formálneho, neformálneho a bežného vzdelávania, zvyšovania vedomostí, zručností a spôsobilostí pracovnej sily a podpory flexibilných spôsobov vzdelávania prostredníctvom usmerňovania pri výbere povolania a potvrdzovania nadobudnutých kompetencií	1.4.1 Zvýšiť kvalitu a efektívnosť CŽV s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehlbovanie a zvyšovanie kvalifikácie

Zdroj: OP ĽZ 2014 – 2020

¹ EK svojím vykonávacím rozhodnutím č. C(2014)9666 z 9. decembra 2014, ktorým sa schvaľujú určité prvky OP ĽZ na podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu a osobitných rozpočtových prostriedkov pridelených na iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti na Slovensku, prijala a schválila OP ĽZ pre nové programové obdobie 2014 – 2020. Dostupné na: <https://www.mpsvr.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/operacny-program-ludske-zdroje/revizia-op-ludske-zdroje/>

2 Metodika hodnotenia

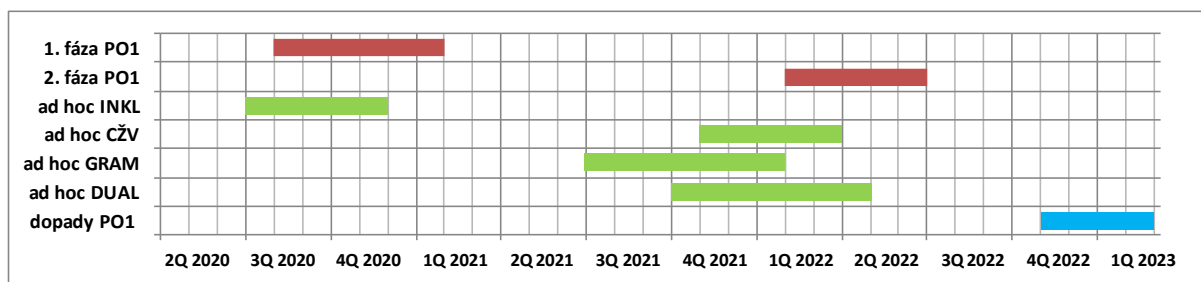
Predkladané hodnotenie plnenia stanovených cieľov a dopadov PO1 bolo uskutočnené v mesiacoch november 2022 – február 2023. Je súčasťou Rámcovej dohody o poskytovaní služieb číslo 2525/2019-M_OO uzatvorenej medzi MPSVR SR a skupinou dodávateľov Octigon, a. s., Projektové služby, s. r. o. a RADELA s. r. o. Použitá metodika vychádza z metodiky hodnotení schválenej v rámci Úvodnej správy k realizácii Externého hodnotenia OP ĽZ pre programové obdobie 2014 – 2020.

Predmetné hodnotenie predstavuje záverečnú etapu hodnotenia PO Vzdelávanie. Okrem predkladaného hodnotenia boli s odstupom jedného roka vykonané 2 fázy celkového hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP ĽZ a 4 špecificky zamerané ad hoc hodnotenia:

- Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP ĽZ (1. fáza PO1);
- Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP ĽZ (2. fáza PO1);
- Hodnotenie inkluzívnych opatrení v rámci ŠC 1.1.1 PO1 Vzdelávanie OP ĽZ (ad hoc INKL);
- Efektívnosť podporených intervencií z PO1 Vzdelávanie OP ĽZ zameraných na CŽV (ad hoc CŽV);
- Hodnotenie efektívnosti vybraných intervencií PO1 Vzdelávanie OP ĽZ zameraných na podporu zvyšovania profesijných kompetencií PZ/OZ a gramotnosti žiakov (ad hoc GRAM);
- Efektívnosť podporených intervencií z PO1 Vzdelávanie OP ĽZ zameraných na podporu zvyšovania atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy (ad hoc DUAL).

Všetky zistenia z predchádzajúcich hodnotení sa premietli do tejto hodnotiacej správy, najmä boli prevzaté a aktualizované tie časti vykonaných hodnotení, ktoré analyzovali bezprostredné dopady vykonaných intervencií alebo ich predpokladané dlhodobé dopady. Chronológia jednotlivých vykonaných hodnotení je znázornená na nasledujúcom obrázku.

Obrázok 1: Harmonogram vykonaných hodnotení prioritnej osi Vzdelávanie

Zdroj: vlastné spracovanie

Hlavným zámerom tohto hodnotenia bolo:

1. posúdenie napĺňania stratégie a dosahovania výsledkov a dopadov plánovaných v rámci ŠC PO prostredníctvom realizovanej intervencie,
2. posúdenie, či intervencia funguje a či existuje kauzálna súvislosť medzi intervenciou a výsledným efektom.

V súlade s definovanými okruhmi hodnotenia boli stanovené 3 HO:

HO 1.1: Do akej miery prispieva implementácia pomoci poskytovanej v rámci PO Vzdelávanie k plneniu stanovených cieľov a dopadov PO Vzdelávanie?

HO 2.1: Do akej miery mala intervencia účinok na PO Vzdelávanie?

HO 2.2: Existuje kauzálna súvislosť medzi intervenciou a výsledným efektom?

Referenčný dátum pre toto hodnotenie bol stanovený na 31. 12. 2021. K dátumu hodnotenia bolo realizovaných alebo ukončených 12 NP. Na zmiernenie dopadov pandémie ochorenia COVID-19 bolo orientovaných viacero NP v rámci PO1: NP „Zmiernenie dopadu pandémie ochorenia COVID-19 na vzdelávací proces na stredných školách vrátane zlepšenia dostupnosti vzdelávania“, NP „Profesijný rozvoj učiteľov“ (TEACHERS), NP „Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II.“ a NP „Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie (usmerňovať pre prax)“. Z DOP je k dátumu hodnotenia riešených alebo ukončených 9 výziev. Na základe dohody na úvodnom stretnutí hodnotiaci tím využíval zistenia z predchádzajúcich hodnotení PO1 a neopakoval už vykonané prieskumy.

Základným metodickým postupom bol desk research a metaanalýza predchádzajúcich hodnotení PO1. Terénny prieskum sa v tomto prípade obmedzil na rozhovory so zástupcami odborných útvarov MŠVVaŠ SR podľa zamerania jednotlivých ŠC. Menný zoznam osôb, s ktorými bol vedený rozhovor, je v Prílohe 1.

V rámci hodnotenia bola uskutočnená, okrem online rozhovorov, aj intenzívna emailová a telefonická komunikácia so zástupcami SO, ktorí hodnotiteľom poskytli spätnú väzbu a tiež objasnili širšie súvislosti implementácie projektov v PO1.

Pre potreby tohto hodnotenia neboli vykonané nové analýzy dát, lebo stanovený cut of date pre túto správu bol rovnaký, ako pre 2. fázu hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP IZ. Z tohto dôvodu bol využitý analytický aparát spracovaný pre predchádzajúcu správu, a to v oblasti výsledkov vykonaných intervencií a najmä v oblasti popisujúcej bezprostredné dopady.

Zistenia boli následne podrobené triangulácii a syntéze. Všetky zistenia boli využité pri zodpovedaní HO a hodnotitelia na ich základe formulovali závery a odporúčania pre programové obdobie 2021 – 2027. Ako teda vyplýva z vyššie uvedených skutočností, **predkladaná hodnotiacia správa predstavuje súhrn a syntézu zistení získaných z predchádzajúcich hodnotení PO1, vrátane ad-hoc hodnotení.**

Limity dopadovej evaluácie

Zásadným limitom pre vykonanie dopadovej evaluácie, resp. objektívneho vyhodnotenia výsledkov a dopadov, je skutočnosť, že väčšina projektov je stále vo fáze realizácie. To je okrem iného jedným z dôsledkov pandémie ochorenia COVID-19, kedy mnoho projektových aktivít nemohlo byť v súvislosti s protipandemickými opatreniami v rokoch 2020 a 2021 realizovaných. Realizácia väčšiny projektov bola predĺžená do roku 2022 a 2023.

Z celkového počtu 12 NP bol doteraz ukončený iba NP ŠOV. Ukončené boli aj aktivity NP DUAL, avšak stále nie je finančne vysporiadaný, preto ho nemožno považovať za ukončený. Rovnaká situácia panuje aj pri DOP. V PO1 bolo podporených vo všetkých ŠC celkom 1 083 projektov². Riadne ukončených bolo 416 projektov a v realizácii ich zostáva 667 projektov (61,6 % projektov nie je doposiaľ ukončených).

Na úvodnom stretnutí k hodnoteniu dňa 18.10.2022 bolo zo strany hodnotiteľov prezentované jedno zo základných východísk hodnotenia, a to, že hodnotitelia budú z objektívnych dôvodov vychádzať predovšetkým z hodnotenia pokroku PO1 (2. fáza) s cut of date k 31.12.2021. Hodnotenie výsledkov a vplyvov uvedené v ďalšom texte je výrazne ovplyvnené týmito skutočnosťami, kedy nie je možné vyhodnotiť konkrétne výsledky a vplyvy, ale iba zhodnotiť potenciál realizovaných intervencií na ich dosiahnutie.

² Aktualizácia k 17. 10. 2022

3 Zistenia

Zistenia sú členené podľa dvoch zadaných oblastí. Každá oblasť má zadané HO. Každá HO predstavuje samostatnú kapitolu. V každej kapitole je aj zhrnutie najdôležitejších poznatkov týkajúcich sa oblasti riešenej HO.

3.1 Posúdenie napĺňania stratégie a dosahovania výsledkov a dopadov plánovaných v rámci špecifických cieľov prioritnej osi prostredníctvom realizovanej intervencie

HO 1.1: Do akej miery prispieva implementácia pomoci poskytovanej v rámci prioritnej osi Vzdelávanie k plneniu stanovených cieľov a dopadov prioritnej osi Vzdelávanie?

3.1.1 Príspevok prioritnej osi Vzdelávanie k plneniu stanovených cieľov OP ĽZ

Stratégia OP ĽZ vychádza z NPR SR³, ktorý definuje opatrenia na posilňovanie ekonomického rastu a zamestnanosti SR. Tieto opatrenia prispievajú k naplneniu národných cieľov, ktoré sú v súlade so stratégiou Európa 2020. V oblasti vzdelávania, zamestnanosti a sociálneho začlenenia boli pre SR zadané nasledujúce ciele.

OP ĽZ⁴ prispieva k plneniu týchto cieľov pre oblasť vzdelávania:

- zlepšiť kvalitu základného vzdelávania, najmä zvýšením úrovne znalostí a zručností žiakov na priemerný počet bodov 505 v prieskume OECD – PISA 2018;
- dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské alebo ekvivalentné vzdelanie;
- udržať podiel ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, pod 6 % do roku 2020.

Ďalej je v texte analyzované samostatne ne/dosiahnutie uvedených cieľov.

Cieľ v oblasti vzdelávania – PISA

Zlepšiť kvalitu základného vzdelávania, najmä zvýšením úrovne znalostí a zručností žiakov na priemerný počet bodov 505 v prieskume OECD – PISA 2018

Hodnotenie naplnenia tohto cieľa bolo detailne vykonané v 1. fáze **Hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP ĽZ**, nižšie sú preto uvedené hlavné závery realizovaných analýz.

Štúdia OECD PISA zisťuje výsledky vzdelávania z pohľadu požiadaviek trhu práce (t. j. funkčnú gramotnosť žiakov z hľadiska teórie celoživotného vzdelávania sa) a sústreďuje sa na žiakov v posledných rokoch povinnej školskej dochádzky.

³ https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reformiem/narodny-program-reformiem/NPR_2014_Material.pdf.

⁴ <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/op-ludske-zdroje/revizia-op/revizia-12.0/op-lz-verzia-12-0.pdf>

Štúdia PISA sa uskutočňuje od roku 2000 v trojročných cykloch a v každom z nich testuje tri hlavné oblasti – čitateľskú gramotnosť, prírodovednú gramotnosť a matematickú gramotnosť. Od roku 2012 sa realizuje aj meranie finančnej gramotnosti.

Výsledky meraní v posledných troch cykloch v SR a priemer krajín OECD ukazuje tabuľka.

Tabuľka 1: Výsledky meraní PISA v rokoch 2012, 2015, 2018

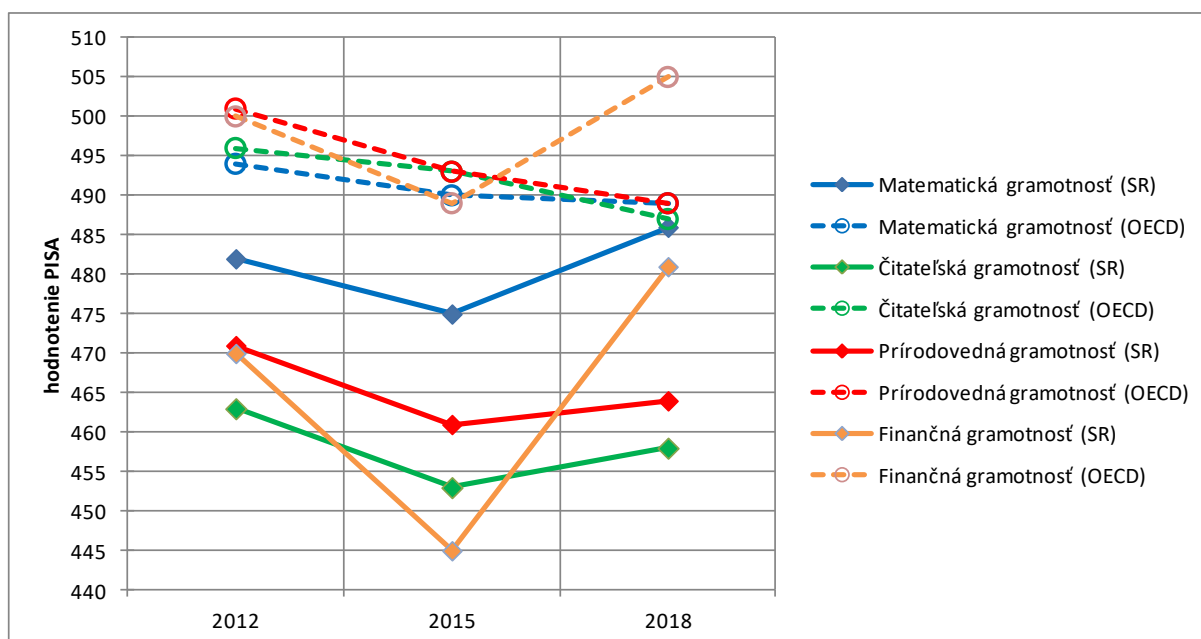
	2012		2015		2018	
	SR	OECD*	SR	OECD*	SR	OECD*
Matematická gramotnosť	482	494	475	490	486	489
Čitateľská gramotnosť	463	496	453	493	458	487
Prírodovedná gramotnosť	471	501	461	493	464	489
Finančná gramotnosť	470	500	445	489	481	505

* ide o priemer krajín OECD

Zdroj: OECD 2012, 2015, 2018, vlastné spracovanie

Grafické znázornenie výsledkov meraní OECD je na nasledujúcom obrázku.

Obrázok 2: Priemerné dosiahnuté skóre SR a krajín OECD v meraných oblastiach gramotnosti

Zdroj: OECD, NÚCEM 2018

<https://www.minedu.sk/data/att/15512.pdf>

V matematickej gramotnosti bolo v roku 2018 zaznamenané štatisticky významné zlepšenie výsledkov slovenských žiakov v porovnaní s predchádzajúcim cyklom (2015).

Výkon slovenských 15-ročných žiakov sa v matematickej gramotnosti v PISA 2018 dostal na úroveň priemeru krajín OECD, avšak nedosiahol cieľových 505 bodov.

V čitateľskej gramotnosti bol výkon SR na úrovni 458 bodov, priemer krajín OECD bol 487 bodov. Tak ako vo všetkých predchádzajúcich cykloch, aj v PISA 2018 sa výkony slovenských žiakov v čitateľskej gramotnosti nachádzajú pod priemerom zúčastnených krajín OECD (zaostávajú o 6 %) a sú hlboko pod cieľovou hodnotou 505 bodov.

V prírodovednej gramotnosti zostal výkon slovenských žiakov v roku 2018, podobne ako v predchádzajúcom cykle PISA 2015, pod priemerom krajín OECD, ktorý bol 489 bodov. Slovenská

republika dosiahla výkon na úrovni 464 bodov. Výkony žiakov SR v prírodovednej gramotnosti zaostávajú o 5 % a sú hlboko pod cieľovou hodnotou 505 bodov.

Vo finančnej gramotnosti zaostáva SR v roku 2018 za priemerom krajín OECD o 24 bodov. Je však vidieť pozitívny trend vývoja od roku 2015, pretože medzi rokmi 2015 a 2018 došlo k zvýšeniu o 36 bodov (na 481 bodov) a rovnako ako pri matematickej gramotnosti nebola cieľová hodnota dosiahnutá iba o niekoľko percent.

Výsledky testovania PISA potvrdzujú skutočnosť, že slovenskí žiaci zaostávajú za svojimi rovesníkmi v krajinách OECD vo všetkých testovaných oblastiach a vo svojich vedomostiach nedosahujú priemer výsledkov krajín OECD.

Z tohto dôvodu bol cieľ stanovený v NPR, k plneniu ktorého OP LZ prispieva, relevantný, avšak cieľová hodnota 505 bodov bola veľmi ambicióznou, pretože sa nachádza vyššie, než bol reálny stav priemeru OECD v jednotlivých meraniach (v roku 2018 o 2,5 %).

Na dosiahnutie tohto cieľa boli primárne zamerané intervencie v dopytovo-orientovaných výzvach *Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť v základnej škole, Čitateľská, matematická, finančná a prírodovedná gramotnosť na gymnáziu a Podpora zlepšovania študijných výsledkov a kompetencií žiakov*. Celkom bolo v rámci týchto 3 výziev podporených:

- 126 projektov, resp. ZŠ, čo predstavuje cca 6,1 % z celkového počtu ZŠ na Slovensku,
- 65 projektov, resp. GYM, čo predstavuje cca 27,8 % z celkového počtu GYM, resp. 9,6 % GYM a SOŠ na Slovensku,
- 69 projektov, resp. organizácií.

Positívne dopady v podporených školách boli preukázané terénnym prieskumom a možno teda konštatovať, že intervenčná logika bola nastavená správne. Je však zrejmé, že aby sa účinky intervencií výrazne prejavili v raste dosiahnutých bodov v hodnotení PISA, musela by intervencia pokryť významne väčší počet škôl, resp. zasiahnuť veľký počet žiakov. OP LZ, resp. PO1, však takto veľké pokrytie cieľových skupín z objektívnych dôvodov (obmedzené finančné zdroje a implementačné kapacity) neumožňoval.

To, že sa nedarí dosahovať priemerné výsledky krajín OECD, má hlbšie dôvody. Ako vyplynulo z rozhovoru so zástupcom MŠVVŠ SR, jedným zo zásadných dôvodov je nedostatok kvalifikovaných učiteľov, kedy sa kvalifikovaní učitelia uplatnia v iných, finančne zaujímavejších odboroch (napr. matematikári v bankách a poisťovniach, učitelia jazykov v medzinárodných firmách a pod.). Ďalšie úskalia predstavuje narušenie homogenity tried na druhom stupni ZŠ, kedy žiaci prechádzajú na 8-ročné gymnáziá, ktoré dnes už mnohokrát neslúžia pôvodnému zámeru, a to vzdelávať tie najnadanejšie a talentované deti.

Jedným zo zistení, ktoré boli súčasťou štúdie k testovaniu PISA 2018 vydanéj NÚCEM⁵ bolo zaznamenanie vysokého vplyvu socioekonomického zázemia na výsledky 15-ročných slovenských žiakov v oblasti globálnych kompetencií. Žiaci s vysokým socioekonomickým statusom dosiahli v priemere až o 95 bodov viac ako žiaci s nízkym socioekonomickým statusom, čo je jeden z najvýraznejších rozdielov spomedzi všetkých zúčastnených krajín. Toto zistenie indikuje, že potreba podpory zavádzania inkluzívneho vzdelávania stále rastie. PO1 v ŠC 1.1.1 *Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov* smeruje pomoc aj na aktivity a opatrenia, ktoré majú vyrovnávať znevýhodnenia žiakov a zabezpečiť rovnosť príležitostí vo výchovno-vzdelávacom procese a rovnako aj podporiť rozvoj kľúčových kompetencií a gramotnosti žiakov a podporovať integráciu znevýhodnených skupín, predovšetkým MRK.

⁵ https://www2.nucem.sk/dl/4636/Narodna_sprava_PISA_2018.pdf

Napriek tomu, že stanovený cieľ sa na národnej úrovni nepodarilo naplniť, opatrenia implementované v rámci ŠC 1.1.1 PO1 svojím zameraním priamo prispievali k zlepšeniu kvality základného vzdelávania prostredníctvom realizácie projektov vytvárajúcich pracovné miesta pre PZ a OZ pre deti a žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami v MŠ, ZŠ a SŠ, čo ďalej prispievalo k vytvoreniu inkluzívneho prostredia na školách, a tým aj k zvýšeniu kvality výučby. Medzi takéto realizované projekty patrili NP ŠOV, NP POP, NP POP II a DOP V základnej škole úspešnejší I. a II⁶. Priamo na posilnenie kompetencií žiakov boli zamerané projekty realizované v DOP Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť v základnej škole a Čitateľská, matematická, finančná a prírodovedná gramotnosť na gymnáziu a DOP Podpora zlepšovania študijných výsledkov a kompetencií žiakov.

Vzhľadom na charakter podporených aktivít a na dosahovanie cieľových hodnôt MU výsledku, resp. k zazmluvneným hodnotám MU výsledku pre ŠC 1.1.1⁷, je možné považovať intervencie PO1 za tematicky vhodné, s primeraným príspevkom k dosahovaniu tohto národného cieľa.

Cieľ v oblasti vzdelávania – VŠ

Dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské alebo ekvivalentné vzdelanie

Hoci v roku 2009 bol podiel absolventov vysokoškolského štúdia⁸ vo veku 30 – 34 rokov pripadajúci na celkový počet obyvateľov rovnakej vekovej skupiny iba 17,6 % (hlboko pod priemerom EÚ – 32,3 %), postupne sa zvyšoval, až v roku 2019 dosiahol hodnotu 40,1 % a takmer sa vyrovnal priemeru EÚ (41,6 %). Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie v SR sa za posledné desaťročie trvalo zvyšuje.

Na hodnotenie tohto cieľa boli použité údaje publikované dvoma zdrojmi. Porovnanie publikovaných údajov je v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 5: Podiel vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 až 34 rokov (v %)

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
dáta Eurostat	23,7	26,9	26,9	28,4	31,5	34,3	37,7	40,1	39,7	40,2
dáta ŠÚ SR	22,5	26,2	26,5	27,6	31,0	34,3	37,7	40,1	39,7	40,2

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR

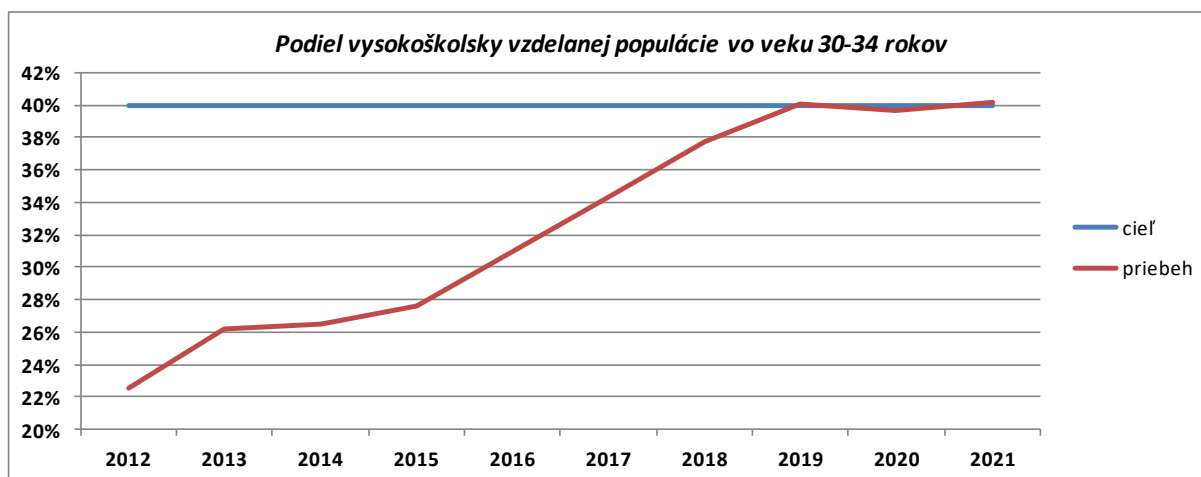
Od roku 2017 sa údaje o vzdelanostnej štruktúre vekovej kategórie 30 až 34 rokov, publikované Eurostatom a ŠÚ SR, prakticky kryjú. V predchádzajúcom päťročnom období je vidieť určitý diferenciál, avšak národná štatistika má lepšie podmienky na spätnú revíziu dát. Z toho možno odvodiť, že údaje ŠÚ SR majú väčšiu hodnotu. Veľká odchýlka v roku 2012 je pravdepodobne dôsledkom zmeny metodického postupu v roku 2011, a z toho dôvodu nie je pre hodnotenie relevantná. Kľúčová je zhoda v rokoch 2017 až 2021.

⁶ K tomuto cieľu má prispievať aj NP TEACHERS, ku ktorému bolo vyhlásené vyzvanie až v roku 2020.

⁷ bližšie v kapitole 3.1.3

⁸ Stupeň vysokoškolského alebo doktorandského štúdia zodpovedá úrovni ISCED 5-6. Zdroj: NPR SR 2020.

Obrázok 3: Podiel vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 až 34 rokov a cieľ 2020

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

V roku 2020 nebola, prísne vzaté, dosiahnutá cieľová hodnota 40 %. Keďže sa však veková kategória 30 – 34 rokov (a logicky aj všetky ostatné kategórie) v jednotlivých rokoch líšia v demografickej štruktúre, je relevantné posudzovať dosiahnutie cieľa na základe niekoľkých po sebe nasledujúcich rokov. V danom prípade v rokoch 2019 až 2021. Priemerná hodnota za toto obdobie je 40 %.

Práve zvyšovaním kvality VŠ vzdelávania, orientáciou študijných odborov na napĺňanie potrieb na trhu práce a posilňovaním kompetencií pedagogických a odborných pracovníkov v inštitúciách poskytujúcich VŠ vzdelávanie sa zvyšuje aj atraktivita a záujem o terciárne vzdelávanie.

Na dosiahnutie tohto cieľa boli zamerané intervencie DOP v rámci výzvy *Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov a Podpora vnútorných systémov zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania* a čiastočne *NP IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie*.

PO1 k tomu cieľu prispieva aj nepriamo, prostredníctvom zvyšovania vzdelanosti a výsledkov žiakov a študentov (ZŠ, SŠ), čo je predpokladom pre ich plynulé pokračovanie na vyššie stupne vzdelania (napr. už spomínaný DOP *Čitateľská, matematická, finančná a prírodovedná gramotnosť na gymnáziu*). Konkrétny prínos PO1 k národnému cieľu v tejto oblasti nie je možné objektívne zhodnotiť, pretože sa v rámci ukazovateľov výsledku špecificky nesleduje zvýšenie (prírastok) počtu študentov a absolventov VŠ.⁹

Z analýz realizovaných v predchádzajúcich hodnoteniach vyplynulo, že intervenčná logika nebola dostatočne orientovaná na tento cieľ a nie všetky plánované intervencie sa podarilo realizovať. K dosiahnutiu tohto cieľa prispeli vo väčšej miere vonkajšie faktory, ako napr. rozšírenie ponuky štúdia (študijných odborov) ako vo verejných VŠ, tak vznik súkromných VŠ, čo malo za následok rozvoj kapacít VŠ, a tým rozšírenie počtu študentov. Ako negatívny jav sa však v tejto súvislosti ukázalo zníženie nárokov na študentov v prijímacom konaní a následne počas štúdia.

Možno konštatovať, že cieľ na národnej úrovni, k plneniu ktorého prispieva OP ĽZ, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské alebo ekvivalentné vzdelanie, bol naplnený, avšak príspevok PO1 k jeho plneniu bol veľmi limitovaný.

⁹ MU sleduje len počet podporených osôb (t. j. ukazovateľ Počet študentov VŠ, v ktorom bolo zatiaľ podporených 3 928 účastníkov) a Počet študentov VŠ študujúcich v študijných programoch pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov (zatiaľ nulová hodnota), taktiež zatiaľ nebol naplnený Počet zavedených profesijne orientovaných bakalárskych programov).

Cieľ v oblasti vzdelávania – PUŠD

Udržať podiel ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, pod 6 % do roku 2020

Hodnotenie naplnenia tohto cieľa bolo detailne vykonané v ad hoc *Hodnotení inkluzívnych opatrení v rámci špecifického cieľa 1.1.1 PO1 Vzdelávanie OP ĽZ a Hodnotení pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP ĽZ (1. fáza PO1)*.

Predčasné odchody zo vzdelávania sú problémom, ktorý treba vnímať v širšom kontexte sociálnych a ekonomických vzťahov, ako aj existujúceho školského systému. Zníženie miery PUŠD v krajinách EÚ na hodnotu 10 % je jedným z hlavných cieľov EÚ v rámci Stratégie EÚ 2020. Pre Slovensko bol stanovený veľmi ambicióznym národným cieľ na úrovni 6 %.

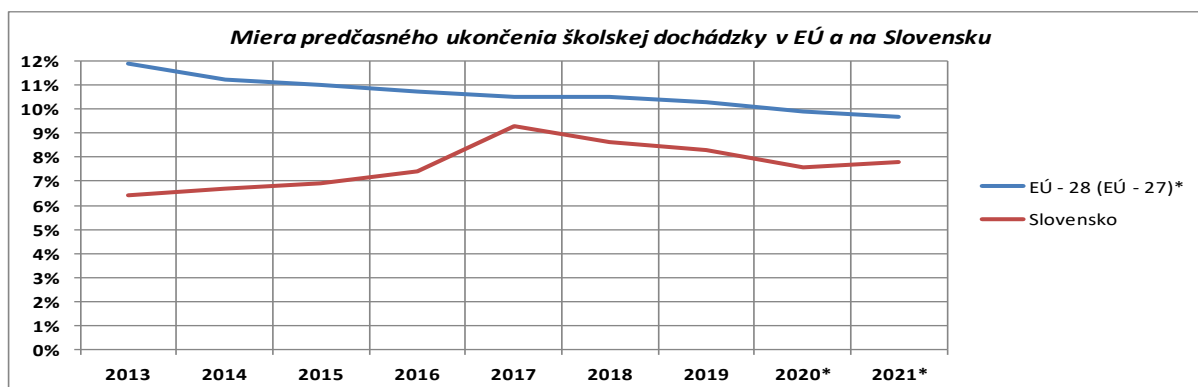
Tabuľka č. 5: Miera predčasného ukončenia školskej dochádzky na Slovensku

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PUŠD (%)	6,3	6,7	6,9	7,4	9,3	8,6	8,3	7,6	7,8

Zdroj: EURÓPSKA KOMISIA. 2022

Z uvedených hodnôt je zrejmé, že národný cieľ SR, znížiť podiel predčasných odchodov na úroveň 6 %, sa nedarí plniť. Na najvyššiu hodnotu sa miera PUŠD na Slovensku dostala v roku 2017, ale ani v tomto roku nepresiahla 10 %. V nasledujúcich rokoch pozvoľna opäť klesá. Z pohľadu porovnania SR s krajinami EÚ je potrebné zdôrazniť, že počas celého sledovaného obdobia sa miera predčasných odchodov zo vzdelávania drží pod priemerom EÚ a SR plní cieľ EÚ.

Obrázok 4: Porovnanie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky v EÚ a na Slovensku

Zdroj: EURÓPSKA KOMISIA. 2022

Ak sa pozrieme na vývojový trend, je zrejmé, že PUŠD v EÚ-28 počas celého obdobia klesal, naproti tomu v SR dochádzalo spočiatku k opačnému trendu. Do akej miery bol zlom v roku 2017 spôsobený aj dopadmi realizácie aktivít v PO1, je zložitá kvantifikovať. Skutočnosťou však je, že aktivity v rámci ŠC 1.1.1 PO1 OP ĽZ boli nastavené tak, aby opatrenia *preventívneho* (napríklad podpora pomáhajúcich profesií, nepriamo dostupnosť predškolského vzdelávania), *intervenčného* (napríklad klíma v škole, spolupráca s rodičmi, individuálne výukové prístupy) a *kompensačného charakteru* (napríklad druhá šanca pre mladistvých, ktorí predčasne opustili vzdelávací systém) viedli k zníženiu a zabráneniu PUŠD.

3.1.2 Dosahovanie výsledkov

3.1.2.1 Naplnenie cieľov prostredníctvom spoločných ukazovateľov výsledkov

Spoločné ukazovatele výsledkov nemajú stanovené cieľové hodnoty. Preto možno iba hodnotiť, či dosiahnuté hodnoty zodpovedajú predpokladom.

Spoločné ukazovatele okamžitých výsledkov pre účastníkov CR01 – CR05 poskytujú dobrý prehľad o príspevku projektov PO1 k plneniu cieľov kohéznej politiky na úrovni celej EÚ.

Spoločné ukazovatele dlhodobých výsledkov pre účastníkov CR06 – CR09 majú s ohľadom na svoj charakter k dátumu hodnotenia v informačnom systéme zatiaľ minimálne hodnoty.

Tabuľka 2: Spoločné ukazovatele výsledkov – hodnoty za prioritnú os

Kód (ID)	Ukazovateľ	Cieľová hodnota	Skutočný stav 2021			Skutočný stav kumulatív		
			Proj. v realizácii	Ukončené projekty	Všetky projekty	Proj. v realizácii	Ukončené projekty	Všetky projekty
CR01	Neaktívni účastníci, ktorí sú v čase odchodu zapojení do hľadania práce	---	13	10	23	20	19	39
CR02	Účastníci, ktorí sú v čase odchodu v procese vzdelávania/odbornej prípravy	---	2 273	3 126	5 399	2 871	5 059	7 930
CR03	Účastníci, ktorí v čase odchodu získavajú kvalifikáciu	---	2 663	667	3 330	8 083	2 263	10 346
CR04	Účastníci, ktorí sú v čase odchodu zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	---	34	1	35	113	47	160
CR05	Znevýhodnení účastníci, ktorí si po odchode hľadajú zamestnanie, zúčastňujú sa na vzdelávaní/odbornej príprave, získavajú kvalifikáciu, sú zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	---	558	2 277	2 835	1 255	4 394	5 649
CR06	Účastníci, ktorí sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	---	62	0	62	103	59	162
CR07	Účastníci, ktorých situácia na trhu práce sa šesť mesiacov po odchode zlepšila	---	103	18	121	285	369	654
CR08	Účastníci vo veku nad 54 rokov, ktorí sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	---	6	0	6	15	0	15
CR09	Znevýhodnení účastníci, ktorí sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	---	0	0	0	8	7	15

Zdroj: ITMS2014+, (stav k 31. 12. 2021)

Kumulatívne hodnoty spoločných ukazovateľov okamžitých výsledkov sa pohybujú v tisícoch podporených osôb. Pri dlhodobých výsledkoch sú hodnoty rádovo menšie, avšak je predpoklad, že časom budú narastať.

Možno teda konštatovať, že výsledky intervencií (tisíce účastníkov, „ktorí si po odchode hľadajú zamestnanie, zúčastňujú sa na vzdelávaní/odbornej príprave, získavajú kvalifikáciu, sú zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní“), dávajú dobrý predpoklad na dosiahnutie dlhodobých cieľov PO1.

3.1.2.2 Naplnenie cieľov prostredníctvom programovo špecifických ukazovateľov výsledku

Pri špecifických ukazovateľov výsledku je možno hodnotiť nielen mieru dosiahnutia cieľových hodnôt, ale aj reláciu medzi MRR a VRR¹⁰.

K referenčnému dátumu údajov pre túto hodnotiacu správu (31. 12. 2021) bola zo 14 ukazovateľov stanovená cieľová hodnota splnená v súčte VRR+MRR iba pre 5 ukazovateľov, a to R0069, R0075, R0077 (vo VRR len na 76 %), R0085 a R0087.

Nulovú mieru plnenia mali ukazovatele R0079 a R0080, a to v nadväznosti na relevantné ukazovatele výstupu. Ostatné ukazovatele, predovšetkým MU dlhodobého výsledku, ktoré sa spravidla sledujú, resp. vykazujú až s dlhším časovým odstupom, boli plnené v pomerne nízkej miere, alebo vôbec.

Hoci niektoré špecifické ukazovatele výstupov boli k dátumu 31. 12. 2021 naplnené minimálne, celková prognóza dosiahnutia cieľových hodnôt je s výnimkou ukazovateľov naviazaných na problematické ukazovatele výstupu pomerne priaznivá. Hodnotitelia sa aj v tomto prípade stotožňujú s argumentáciou SO, ktorú použil ako vysvetlenie, prečo k tomuto dátumu nie sú niektoré ukazovatele plnené proporcionálne k cieľovým hodnotám. Zazmluvnené hodnoty v projektoch sú obvykle vyššie, než deklarované cieľové hodnoty ukazovateľov.

Hodnotenie vecného pokroku programovo špecifických ukazovateľov výsledku bolo detailne vykonané v 2. fáze *Hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP LŽ*.

Popri ukazovateľoch, ktoré nebudú naplnené z objektívnych dôvodov (R0079), je pri niektorých ďalších budúci vývoj veľmi rizikový a s najväčšou pravdepodobnosťou bude problematické dosiahnutie cieľových hodnôt (R0084).

Komentáre k dosiahnutým hodnotám jednotlivých programovo špecifických ukazovateľov výsledku sú uvedené pri prehľadoch k jednotlivým ŠC PO1.

Špecifický cieľ 1.1.1

Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov

Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú R0069 až R0071 a R0074 až R0075.

R0069	Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti
R0070	Počet účastníkov zapojených do aktivít na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti, ktorým sa zlepšili kompetencie a zručnosti 6 mesiacov po absolvovaní programu
R0071	Počet podporených škôl, ktoré uplatňujú inkluzívny model vzdelávania
R0072	Dodatočný počet žiakov so ŠVVP zaradených v bežných triedach, v školách, ktoré implementujú inkluzívny model vzdelávania 24 mesiacov po skončení projektu
R0073	Dodatočný počet žiakov so ŠVVP zo SZP zaradených v bežných triedach, v školách, ktoré implementujú inkluzívny model vzdelávania 24 mesiacov po skončení projektu
R0074	Počet žiakov so ŠVVP zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho modelu vzdelávania, ktorým sa zlepšili študijné výsledky 6 mesiacov po absolvovaní programu
R0075	Počet pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí si prostredníctvom aktivít zvýšili profesijné kompetencie

¹⁰ Na základe dohody so zadávateľom hodnotenia sú v hodnotiacej správe použité hodnoty ukazovateľov k 31. 12. 2021. Komentáre prevzaté z *Hodnotenia pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP LŽ (2. fáza)* preto nemusia zodpovedať situácii na konci roka 2022.

Tabuľka 3: Ukazovatele výsledkov špecifické pre program na účely ESF (ŠC 1.1.1)

Kód (ID)	Ukazovateľ	Cieľová hodnota (2023)	Miera splnenia (2021)
R0069	Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti	31 905	226,3 %
R0070	Počet účastníkov zapojených do aktivít na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti, ktorým sa zlepšili kompetencie a zručnosti 6 mesiacov po absolvovaní programu	15 952	30,0 %
R0071	Počet podporených škôl, ktoré uplatňujú inkluzívny model vzdelávania	731	77,8 %
R0074	Počet žiakov so ŠVVP zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho modelu vzdelávania, ktorým sa zlepšili študijné výsledky 6 mesiacov po absolvovaní programu	15 404	21,0 %
R0075	Počet pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí si prostredníctvom aktivít zvýšili profesijné kompetencie	6 539	123,1 %

Škála

0 – 19,99	20 – 39,99	40 – 59,99	60 – 79,99	80 – 99,99	100 – 119,99	120 +
-----------	------------	------------	------------	------------	--------------	-------

Zdroj: ITMS2014+

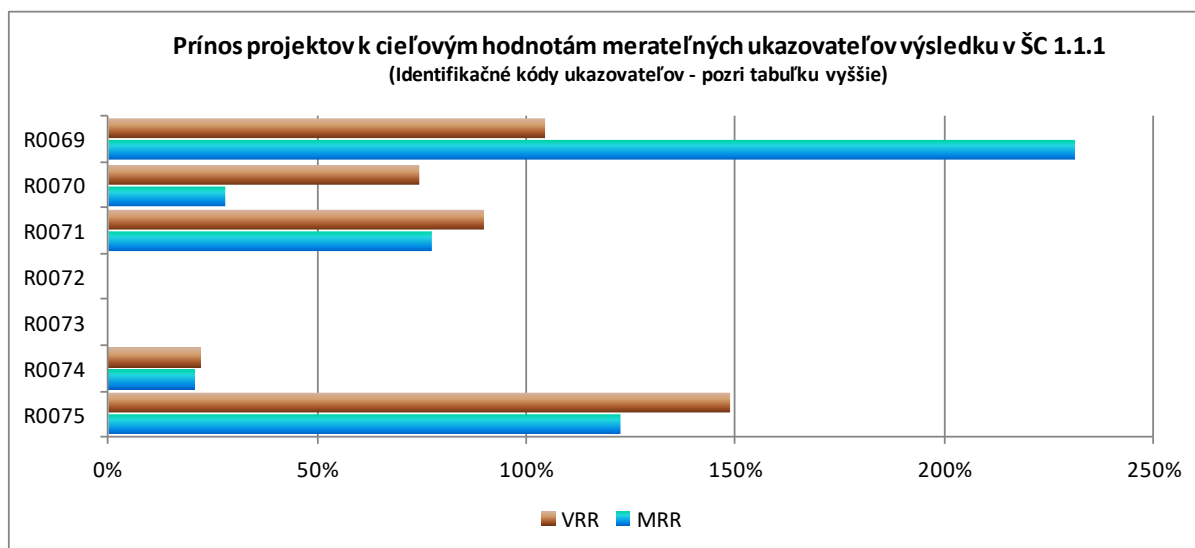
R0070 Počet účastníkov zapojených do aktivít na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti, ktorým sa zlepšili kompetencie a zručnosti 6 mesiacov po absolvovaní programu predstavuje k 16. 1. 2022 hodnotu plnenia 24 965 účastníkov a zazmluvnenú hodnotu 63 902 účastníkov, čo predstavuje (potenciálne s ohľadom na rozsah zazmluvnených hodnôt ukazovateľa) **400 %** mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 15 952 účastníkov, stanovenej k 31. 12. 2023). K 17. 10. 2022 je celkovo 191 projektov z výziev Čitateľská, matematická, finančná a prírodovedná gramotnosť v základnej škole/na gymnáziu (prispievajúci k plneniu uvedeného MU) stále v realizácii. Z tohto dôvodu neidentifikuje SO riziko nesplnenia daného MU stanoveného na programovej úrovni.

R0071 Počet podporených škôl, ktoré uplatňujú inkluzívny model vzdelávania predstavuje k 16. 1. 2022 hodnotu plnenia 616 škôl a zazmluvnenú hodnotu 1 836 škôl, čo predstavuje (potenciálne s ohľadom na rozsah zazmluvnených hodnôt ukazovateľa) **251 %** mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 731 škôl, stanovenej k 31. 12. 2023). K 17. 10. 2022 je celkovo 195 projektov z výziev *V základnej škole úspešnejší I a II* (prispievajúci k plneniu uvedeného MU) stále v realizácii. Z tohto dôvodu neidentifikuje SO riziko nesplnenia daného MU stanoveného na programovej úrovni.

R0074 Počet žiakov so ŠVVP v podporených školách zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho modelu vzdelávania, ktorým sa zlepšili študijné výsledky 6 mesiacov po absolvovaní programu predstavuje k 16. 1. 2022 nízke plnenie, t. j. 2 509 žiakov, a zazmluvnenú hodnotu 12 340 žiakov, čo predstavuje (potenciálne s ohľadom na rozsah zazmluvnených hodnôt ukazovateľa) **80 %** mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 15 404 žiakov, stanovenej k 31. 12. 2023). Dôvodom nižšej zazmluvnenej hodnoty MU (oproti cieľovej hodnote stanovenej na programe) je najmä charakter cieľovej skupiny – žiaci so ŠVVP sú prevažne žiaci zo sociálne-znevýhodneného prostredia, vrátane marginalizovaných komunit ako sú Rómovia alebo žiaci so zdravotným znevýhodnením, napr. poruchami učenia a pod. Preto hodnota uvedeného MU stanovená na programovej úrovni nebude splnená v plnej miere.

Cieľové hodnoty programovo špecifických ukazovateľov výsledku boli stanovené celkovo pre ŠC a súčasne samostatne pre VRR a MRR. Bližšiu informáciu o regionálnej miere naplnenia cieľových hodnôt jednotlivých ukazovateľov poskytuje nasledujúci obrázok.

Obrázok 5: Programovo špecifické ukazovatele výsledku ŠC 1.1.1

Zdroj: ITMS2014+, vlastné spracovanie

K referenčnému dátumu 31. 12. 2021 bolo evidované nízke plnenie ukazovateľa R0070 vo VRR a ukazovateľa R0074 v oboch regiónoch, vo VRR, aj v MRR.

R0070 Počet účastníkov zapojených do aktivít na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti, ktorým sa zlepšili kompetencie a zručnosti 6 mesiacov po absolvovaní programu (za VRR)

Zazmluvnená hodnota je 2 288 účastníkov, čo predstavuje 372 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote 615 účastníkov vo VRR, a je teda predpoklad, že cieľová hodnota bude dosiahnutá.

R0074 Počet žiakov so ŠVVP v podporených školách zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho modelu vzdelávania, ktorým sa zlepšili študijné výsledky 6 mesiacov po absolvovaní programu

Cieľová hodnota je v MRR 14 992 žiakov a vo VRR 412 žiakov. Zazmluvnená hodnota za VRR je 575 žiakov, čo predstavuje 139 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote, a je teda predpoklad, že cieľové hodnoty budú dosiahnuté. V MRR je situácia zložitejšia a vzhľadom na zazmluvnené hodnoty je vysoko pravdepodobné, že cieľová hodnota nebude dosiahnutá (zazmluvnená hodnota za MRR je 11 765 žiakov, čo predstavuje 78 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote).

Špecifický cieľ 1.2.1

Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy, reflektujúc potreby trhu práce

Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú R0076 až R0078.

R0076	Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity zamerané na podporu praktického vyučovania, vrátane aktivít zameraných na zavádzanie prvkov systému duálneho vzdelávania
R0077	Počet novovytvorených alebo inovovaných učebných alebo študijných odborov odborného vzdelávania a prípravy, vrátane odborov obsahujúcich prvky systému duálneho vzdelávania
R0078	Podiel absolventov programov, ktorí sa zamestnali 6 mesiacov po absolvovaní novovytvorených alebo inovovaných učebných alebo študijných odborov odborného vzdelávania a prípravy

Tabuľka 4: Ukazovatele výsledkov špecifické pre program na účely ESF (ŠC 1.2.1)

Kód (ID)	Ukazovateľ	Cieľová hodnota (2023)	Miera splnenia (2021)
R0076	Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity zamerané na podporu praktického vyučovania, vrátane aktivít zameraných na zavádzanie prvkov systému duálneho vzdelávania	23 107	41,0 %
R0077	Počet novovytvorených alebo inovovaných učebných alebo študijných odborov odborného vzdelávania a prípravy, vrátane odborov obsahujúcich prvky systému duálneho vzdelávania	220	121,8 %

Škála

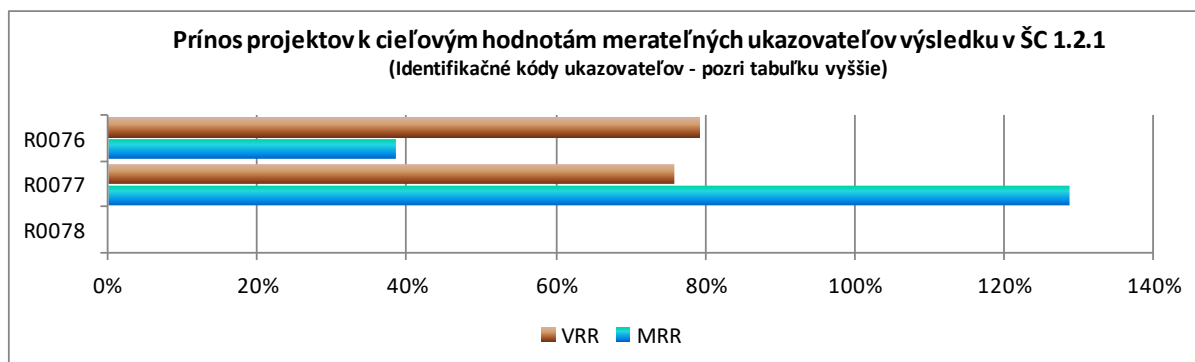
0 – 19,99	20 – 39,99	40 – 59,99	60 – 79,99	80 – 99,99	100 – 119,99	120 +

Zdroj: ITMS2014+

R0076 Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity zamerané na podporu praktického vyučovania vrátane aktivít zameraných na zavádzanie prvkov systému duálneho vzdelávania predstavuje k 16. 1. 2022 hodnotu plnenia 20 888 účastníkov a zazmluvnenú hodnotu 31 424 účastníkov, čo predstavuje **136 %** mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 23 107 účastníkov k 31. 12. 2023). K 17. 10. 2022 je celkovo 81 projektov z výzvy Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou (prispievajúcej k plneniu uvedeného MU) stále v realizácii. Z tohto dôvodu neidentifikuje SO riziko nesplnenia daného MU stanoveného na programovej úrovni.

Cieľové hodnoty programovo špecifických ukazovateľov výsledku boli stanovené celkovo pre ŠC a súčasne samostatne pre VRR a MRR. Bližšiu informáciu o regionálnej miere naplnenia cieľových hodnôt jednotlivých ukazovateľov poskytuje nasledujúci obrázok.

Obrázok 6: Programovo špecifické ukazovatele výsledku ŠC 1.2.1

Zdroj: ITMS2014+, vlastné spracovanie

K referenčnému dátumu 31. 12. 2021 bolo evidované nízke plnenie ukazovateľa R0076 v MRR.

R0076 Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity zamerané na podporu praktického vyučovania vrátane aktivít zameraných na zavádzanie prvkov systému duálneho vzdelávania

Zazmluvnená hodnota predstavuje za VRR 1 648 účastníkov, čo predstavuje 119 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote 1 385 účastníkov a za MRR 28 276 účastníkov, čo predstavuje 130 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote 21 722 účastníkov. Je teda predpoklad, že cieľové hodnoty budú dosiahnuté. Navyše sa zazmluvnené hodnoty oproti referenčnému dátumu ďalej navýšili.

Špecifický cieľ 1.3.1

Zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce

Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú R0079, R0080, R0083 a R0084.

R0079	Počet zavedených profesijne orientovaných bakalárskych programov
R0080	Počet vytvorených partnerstiev prepájajúcich VŠ a podnikovú sféru fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu
R0081	Počet absolventov podporených profesijne orientovaných bakalárskych programov
R0082	Podiel absolventov zavedených profesijne orientovaných bakalárskych programov, ktorí sa zamestnali 6 mesiacov po absolvovaní programu
R0083	Počet študentov VŠ študujúcich v študijných programoch pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odb. zamestnancov, ktorí si zvýšili kompetencie pre výkon povolania
R0084	Počet podporených fakúlt, ktoré prostredníctvom aktivít zvýšili kvalitu študijných programov pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov

Tabuľka 5: Ukazovatele výsledkov špecifické pre program na účely ESF (ŠC 1.3.1)

Kód (ID)	Ukazovateľ	Cieľová hodnota (2023)	Miera splnenia (2021)
R0079	Počet zavedených profesijne orientovaných bakalárskych programov	18	0,0 %
R0080	Počet vytvorených partnerstiev prepájajúcich VŠ a podnikovú sféru fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu	14	0,0 %
R0083	Počet študentov VŠ študujúcich v študijných programoch pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odb. zamestnancov, ktorí si zvýšili kompetencie pre výkon povolania	944	41,5 %
R0084	Počet podporených fakúlt, ktoré prostredníctvom aktivít zvýšili kvalitu študijných programov pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov	40	22,5 %

Škála

0 – 19,99	20 – 39,99	40 – 59,99	60 – 79,99	80 – 99,99	100 – 119,99	120 +

Zdroj: ITMS2014+

Pre R0079 Počet zavedených profesijne orientovaných bakalárskych programov boli stanovené cieľové hodnoty (VRR: 2 a MRR: 16). Nulové dosiahnuté hodnoty k podpore profesijne-orientovaných bakalárskych študijných programov súvisia so zrušením výzvy OPLZ-PO1/2018/DOP/1.3.1-02, ku ktorej SO MŠVVaŠ SR pristúpilo 19. 5. 2021 a prostredníctvom ktorej mali byť uvedené MU napĺňané. Z dôvodu zachovania rovného prístupu ku všetkým žiadateľom nebolo možné zo strany SO MŠVVaŠ SR ukončiť proces konania o predložených žiadostiach zo žiadneho uzavretého hodnotiaceho kola¹¹. Z tohto dôvodu nebude splnená hodnota daného MU stanovená na programovej úrovni.

R0080 Počet vytvorených partnerstiev prepájajúcich VŠ a podnikovú sféru fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu predstavuje k 16. 1. 2022 hodnotu plnenia 2 partnerstvá a zazmluvnenú hodnotu 81 partnerstiev, čo predstavuje **579 %** mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 14 partnerstiev, stanovenej k 31. 12. 2023). Z tohto dôvodu neidentifikuje SO riziko nesplnenia daného MU stanoveného na programovej úrovni.

R0083 Počet študentov VŠ študujúcich v študijných programoch pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov, ktorí si prostredníctvom aktivít zvýšili kompetencie potrebné pre výkon povolania predstavuje k 16. 1. 2022 hodnotu plnenia 195 študentov a

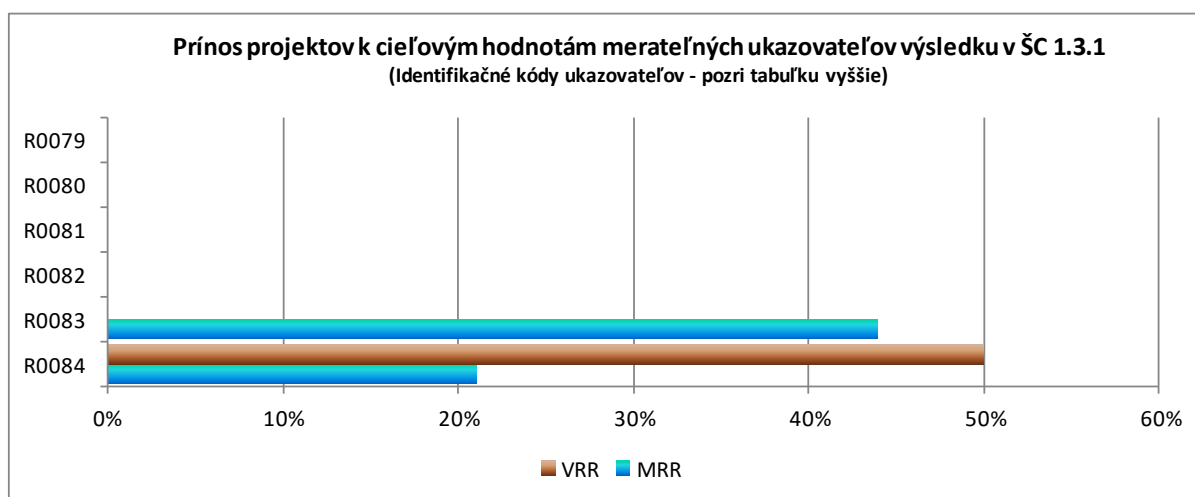
¹¹ Bližšie informácie k zrušeniu výzvy dostupné na webovom sídle výzvy: <https://www.minedu.sk/1952021-informacia-o-zruseni-vyzvy-na-predkladanie-ziadosti-o-poskytnutie-nfp-s-kodom-oplz-po12018dop131-02-s-nazvom-vysoka-skola-pre-prax/>.

zazmluvnenú hodnotu 4 017 študentov, čo predstavuje (potenciálne s ohľadom na rozsah zazmluvnených hodnôt ukazovateľa) **426 %** mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 944 študentov, stanovenej k 31. 12. 2023). Z tohto dôvodu neidentifikuje SO riziko nesplnenia hodnoty daného MU stanovenej na programovej úrovni.

R0084 Počet podporených fakúlt, ktoré prostredníctvom aktivít zvýšili kvalitu študijných programov pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov predstavuje k 16. 1. 2022 hodnotu plnenia 5 fakúlt a zazmluvnenú hodnotu 13 fakúlt, čo predstavuje **33 %** mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 40 fakúlt, stanovenej k 31. 12. 2023). Objektívne bol dosiahnutý strop záujmu a ďalšie fakulty sa zapojiť nemôžu alebo nechcú (pri nastavovaní metodiky cieľovej hodnoty MU na úrovni programu sa vychádzalo čisto zo štatistických predpokladov). Preto hodnota uvedeného MU stanovená na programovej úrovni nebude splnená v plnej miere.

Cieľové hodnoty programovo špecifických ukazovateľov výsledku boli stanovené celkovo pre ŠC a súčasne samostatne pre VRR a MRR. Bližšiu informáciu o regionálnej miere naplnenia cieľových hodnôt jednotlivých ukazovateľov poskytuje nasledujúci obrázok.

Obrázok 7: Programovo špecifické ukazovatele výsledku ŠC 1.3.1

Zdroj: ITMS2014+, vlastné spracovanie

R0080 Počet vytvorených partnerstiev prepájajúcich VŠ a podnikovú sféru fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu

Zazmluvnená hodnota bola k 31. 12. 2021 za VRR 38 partnerstiev, čo predstavuje 1 900 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote 2 partnerstvá a za MRR 40 partnerstiev, čo predstavuje 333 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote 12 partnerstiev, a je teda predpoklad, že cieľové hodnoty budú dosiahnuté. Navyše sa zazmluvnené hodnoty oproti referenčnému dátumu ďalej navýšili.

R0084 Počet podporených fakúlt, ktoré prostredníctvom aktivít zvýšili kvalitu študijných programov pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov

Zazmluvnená hodnota bola k 31. 12. 2021 za VRR 3 fakulty, čo predstavuje 150 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote 2 fakulty a za MRR 13 fakúlt, čo predstavuje 34 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote 38 fakúlt a **je pravdepodobné, že v MRR cieľová hodnota nebude dosiahnutá.**

Špecifický cieľ 1.4.1

Zvýšiť kvalitu a efektívnosť celoživotného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehlbovanie a zvyšovanie kvalifikácie

Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú R0085 až R0087 a cieľ bol stanovený len pre MRR.

R0085	Počet účastníkov ČŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu
R0086	Počet účastníkov s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou zapojených do aktivít ČŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu
R0087	Počet partnerstiev medzi poskytovateľmi ČŽV, zamestnávateľmi, organizáciami pracujúcimi so znevýhodnenými skupinami osôb fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu

Tabuľka 6: Ukazovatele výsledkov špecifické pre program na účely ESF (ŠC 1.4.1)

Kód (ID)	Ukazovateľ	Cieľová hodnota (2023)	Miera splnenia (2021)
R0085	Počet účastníkov ČŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu	5 928	293,8 %
R0086	Počet účastníkov s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou zapojených do aktivít ČŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu	1 482	52,2 %
R0087	Počet partnerstiev medzi poskytovateľmi ČŽV, zamestnávateľmi, organizáciami pracujúcimi so znevýhodnenými skupinami osôb fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu	3	166,7 %

Škála

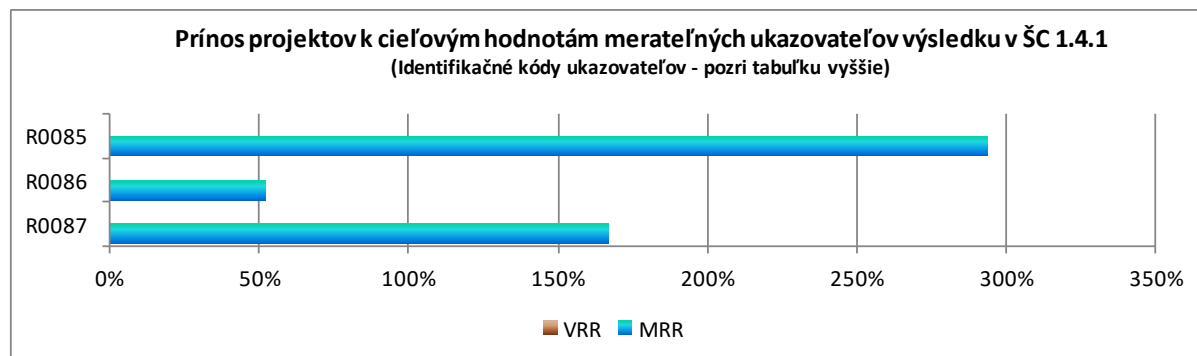
0 – 19,99	20 – 39,99	40 – 59,99	60 – 79,99	80 – 99,99	100 – 119,99	120 +

Zdroj: ITMS2014+

R0086 Počet účastníkov s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou zapojených do aktivít ČŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu predstavuje k 16. 1. 2022 hodnotu plnenia 896 účastníkov a zazmluvnenú hodnotu 3 495 účastníkov, čo predstavuje (potenciálne s ohľadom na rozsah zazmluvnených hodnôt ukazovateľa) **236 %** mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 1 482 účastníkov, stanovenej k 31. 12. 2023). K 17. 10. 2022 je celkovo 98 projektov z výzvy NedisKVALIFIKUJ SA! (prispievajúcej k plneniu uvedeného MU) stále v realizácii. Z tohto dôvodu neidentifikuje SO riziko nesplnenia daného MU stanoveného na programovej úrovni.

Cieľové hodnoty programovo špecifických ukazovateľov výsledku boli stanovené celkovo pre ŠC a súčasne pre MRR. Bližšiu informáciu o miere naplnenia cieľových hodnôt jednotlivých ukazovateľov poskytuje nasledujúci obrázok.

Obrázok 8: Programovo špecifické ukazovatele výsledku ŠC 1.4.1

Zdroj: ITMS2014+, vlastné spracovanie

3.1.3 Pokrok v rámci vzdelávania v najmenej rozvinutých okresoch

Pri hodnotení vecného pokroku v NRO nemožno z dátových podkladov poskytnutých pre hodnotenie vyselektovať príspevok projektov PO1, realizovaných v NRO, k celkovým hodnotám jednotlivých *spoločných ukazovateľov výsledkov, programovo špecifických ukazovateľov výsledku, ani projektových ukazovateľov výsledku*, uvedených v ITMS2014+.

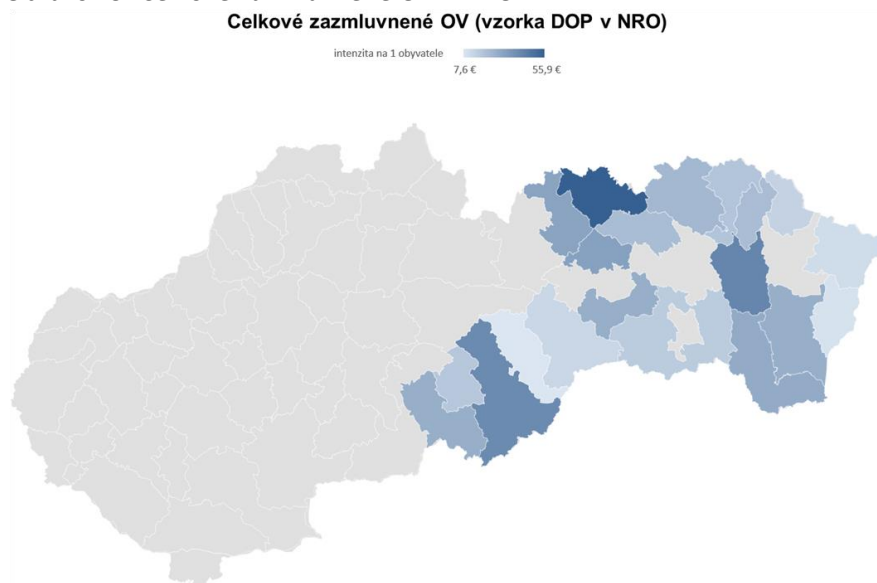
Jediné ukazovatele, ktoré možno priradiť k NRO, sú ukazovatele vstupu (vložené finančné prostriedky) a ukazovatele výstupu (počet projektov). Pokrok v rámci vzdelávania v NRO teda možno hodnotiť iba nepriamo, napríklad porovnaním priemernej intenzity pomoci s intenzitou pomoci v NRO¹².

3.1.3.1 Ukazovatele vstupu

Celkové OV PO1 projektov evidovaných k 31. 12. 2021, vo fáze *Projekt riadne ukončený* alebo *Zmluva uzavretá*, sú **430 915 250 EUR**, z toho OV DOP robia **153 243 603 EUR**. Lokalizovať okres realizácie pri DOP sa z dát ITMS2014+ podarilo pri projektoch s celkovými OV vo výške **135 895 218 EUR**, čo je takmer 90 % celkových OV DOP. Pri tejto reprezentatívnej vzorke DOP bolo možné stanoviť intenzitu pomoci na 1 obyvateľa okresu.

Najväčšia intenzita pomoci bola v okrese Prešov, celkom 173,4 EUR/1 obyvateľa, a v okrese Trenčín, celkom 121,8 EUR/1 obyvateľa. Intenzita pomoci v okresoch zapísaných v zozname NRO bola podstatne nižšia. Najnižšia intenzita 7,6 EUR/1 obyvateľa bola v okrese Revúca a 9,2 EUR/1 obyvateľa v okrese Sobrance. Najvyššia intenzita v NRO 55,9 EUR/1 obyvateľa bola v okrese Stará Ľubovňa, 42,2 EUR/1 obyvateľa bola v okrese Vranov nad Topľou a 40,5 EUR/1 obyvateľa v okrese Rimavská Sobota.

Obrázok 9: Celkové zazmluvnené OV v NRO

Zdroj: podklady SO a ITMS2014+, vlastné spracovanie

Aj tento prístup má svoje limity, pretože podiel podpory z PO1 smerujúci do NRO je daný ich absorpčnou kapacitou. Tá je priamo úmerná schopnosti generovať projektové zámery a následne záujmom a schopnosťou tieto zámery realizovať. Ukazuje sa, že aj napriek rovnakému prístupu k jednotlivým NRO je absorpčná kapacita rozdielna viac ako sedemnásobne.

Aj keď sa podarilo lokalizovať do konkrétneho okresu podporu z PO1 iba v 31,5 % (vzorka DOP), tak porovnaním podielu na podpore a podielu na počte obyvateľov možno urobiť určité závery na

¹² Reprodukované údaje v tejto správe vychádzajú z analýzy pre 2. PHS. Reflektujú prehľad NRO k dátumu PHS (5/2022) a mieru ich podpory k dátumu 31.12.2021.

krajskej úrovni. Z dostupných údajov sa zdá, že intenzita pomoci v NRO bola pod celkovými priemernými hodnotami vo všetkých troch krajoch.

Tabuľka 7: Podiel NRO na oprávnených výdavkoch kraja a na počte obyvateľov

Kraj	Podiel NRO na celkových zazmluvnených OV kraja (vzorka DOP)	Podiel NRO na počte obyvateľov kraja
Banskobystrický kraj	31,1 %	33,8 %
Košický kraj	44,7 %	57,6 %
Prešovský kraj	54,8 %	58,5 %

Zdroj: ITMS2014+

V rámci špecifických hodnotiacich kritérií bol hodnotený aj prínos projektu k podpore najmenej rozvinutých okresov a v relevantných dopytovo - orientovaných výzvach tak boli tieto okresy pri hodnotení projektov zvýhodnené. Nepodarilo sa však štatisticky preukázať, že sa to nejako prejavilo v reálnom objeme podpory NRO.

V rámci jednotlivých krajov, v ktorých sú NRO, je zrejmé, že podiel na celkovej podpore z PO1 zaostáva za podielom na počte obyvateľov kraja, aj keď neboli NRO z hľadiska svojho statusu nijako diskriminované v prístupe k podpore v PO1. To dokazuje oprávnenosť štatútu NRO, pretože to svedčí o nižšom potenciáli generovať projektové zámery a realizovať projekty s podporou z PO1.

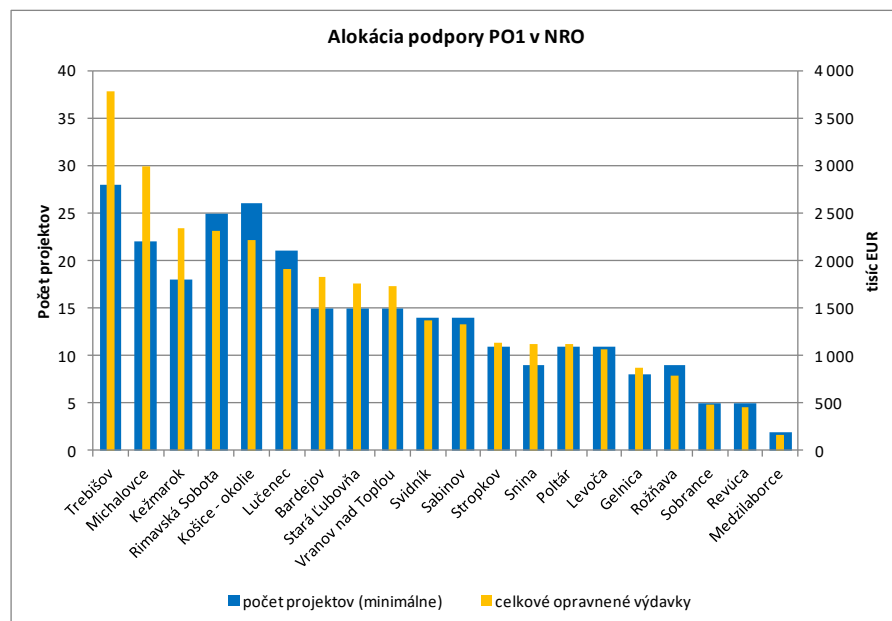
Najpriaznivejšia situácia je v Banskobystrickom kraji, kde podiel na počte obyvateľov je iba o 2,7 percentuálneho bodu vyšší, než podiel na OV projektov. Nasleduje PSK, kde je tento rozdiel 3,7 percentuálneho bodu. V týchto krajoch možno považovať podporu NRO za proporcionálnu k počtu obyvateľov.

V Košickom kraji je podiel NRO na počte obyvateľov kraja 57,6 %, ale podiel na celkových OV projektov činí iba 44,7 %, čo je rozdiel 12,9 percentuálneho bodu.

3.1.3.2 Ukazovatele výstupu

Intenzita pomoci v NRO závisí na absorpčnej kapacite. Tá sa v praxi prejavila počtom podporovaných projektov.

Obrázok 10: Alokácie podpory PO1 v najmenej rozvinutých okresoch

Zdroj: Zdroj: ITMS2014+, vlastné spracovanie

Celkovo možno pokrok v rámci vzdelávania v NRO vyhodnotiť vo vzťahu k podmienkam pre realizáciu projektov ako primeraný. Intenzita pomoci bola proporcionálna k celkovej podpore v PO1 a ani výsledky sa preukázateľne nelíšia.

Pokrok v rámci vzdelávania v NRO možno hodnotiť nepriamo aj analýzou PUŠD.

V rámci ZŠ sa PUŠD dotýka približne 2 000 žiakov ročne; v tom nie sú započítaní žiaci, ktorí ukončia školskú dochádzku po úspešnom absolvovaní 9. ročníka, ale v štúdiu už ďalej nepokračujú. Navyše, približne 1 000 žiakov ročne prechádza na špeciálne školy¹³.

Hoci priemerná úroveň PUŠD v SR je pod európskym priemerom, existujú tu veľké regionálne rozdiely. Vzhľadom na to, že tento jav je významne spojený s chudobou a sociálnym vylúčením, je jeho výskyt sústredený do oblastí s nižšou sociálno-ekonomickou úrovňou a s vysokou mierou rómskeho obyvateľstva. Problém PUŠD sa vo veľkej miere týka práve NRO¹⁴.

Tabuľka 8: Počet žiakov PUŠD v krajoch SR, rok 2017

Kraj	Miera rizika chudoby 60 % mediánu (%)	Miera nezamestnanosti (%)	Odchod žiakov zo ZŠ				Podiel rómskeho obyvateľstva na celkovej populácii (%)
			počet žiakov, ktorí PUŠD na ZŠ		počet žiakov, ktorí odišli na ŠŠ		
			v 1. – 4. ročníku	v 5. – 8. ročníku	z 1. – 4. ročníka	z 5. – 9. ročníka	
Bratislavský	4,6	3,1	2 0,007%	51 0,223%	28	20	2,6
Trnavský	9,8	2,6	0 0,000%	101 0,456%	34	10	5,6
Trenčiansky	7,7	3,5	2 0,010%	49 0,221%	30	14	2,4
Nitriansky	12,1	4,1	9 0,037%	152 0,578%	39	19	5,9
Žilinský	13,7	4,7	5 0,018%	81 0,259%	43	24	2,8
Banskobystrický	14,2	8,7	21 0,085%	257 1,009%	95	29	14,9
Prešovský	18,1	9,7	34 0,089%	425 1,159%	175	45	18,1
Košický	15,5	10,0	168 0,463%	573 1,773%	316	47	18,2

Zdroj: CVTI SR 2019 a MPSVR SR 2013, vlastné spracovanie

Z uvedenej tabuľky je zrejmé, že údaje o miere nezamestnanosti, miere chudoby a PUŠD spolu korelujú, čo potvrdzuje aj percentuálny podiel na celkovom počte detí v ZŠ. Problémom je zacyklenie celého systému, pretože existuje zrejma kauzálna línia medzi sociálno-ekonomickými podmienkami, príslušnosťou k rómskej národnostnej menšine a postojom k vzdelávaniu. Vzhľadom na to, že tento

¹³ CVTI SR. https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia/statisticka-rocenka-zakladne-skoly.html?page_id=9601

¹⁴ HALL, R., DRÁL, P., FRIDRICHOVÁ, P., HAPALOVÁ, M., LUKÁČ, S., MIŠKOLCI, J. & VANČÍKOVÁ, K. 2019.

problém je kumulovaný do určitých regiónov, je nevyhnutné, aby intervencie vedúce k zníženiu PUŠD boli zamerané najmä do MRR s vysokým počtom rómskeho obyvateľstva, resp. do MRK.

Prax ukazuje, že potrebný rozvoj chýbajúcich návykov a kompetencií nie je zlučiteľný s elementárnym naplnením školského vzdelávacieho plánu, a to ani pri súčinnosti pedagogického asistenta. Neúspešná inklúzia sa môže následne prejavovať na PUŠD.

Štatistiky o žiakoch špeciálnych škôl uvádzajú pomerne stabilné podiely. Vyše 40 % žiakov prechádza na odborné učilište a praktické školy a okolo 20 % prechádza na SŠ. Zvyšných približne 35 % predčasne ukončuje školskú dochádzku, a to buď v priebehu základného vzdelávania, alebo po ukončení 9. ročníka. Každoročne sa PUŠD týka približne 1 000 žiakov špeciálnych škôl.

Tabuľka 9: Emisie žiakov špeciálnych základných škôl v danom školskom roku

Rok	Počet žiakov celkom	Ukončilo dochádzku v roku	Prechod na OU a prakt. školy	Prechod na SOŠ	Prechod na gymnázium	PUŠD v 1. až 9. ročníku	Preradených do bežnej ZŠ
2013	23 323	3 222	43,5 %	11,7 %	9,2 %	35,7 %	
2014	23 014	3 311	45,9 %	9,7 %	11,3 %	33,1 %	
2015	22 893	2 969	42,9 %	12,2 %	10,1 %	34,8 %	
2016	22 282	3 015	42,3 %	10,8 %	11,3 %	35,6 %	
2017	21 795	2 928	42,0 %	8,0 %	10,0 %	30,6 %	9,4 %
2018	21 556	2 759	41,9 %	7,2 %	12,0 %	28,3 %	10,7 %
2019	26 038*	2 979	44,1 %	8,5 %	13,2 %	24,2 %	10,1 %

Zdroj: CVTI SR, 2016.

* v roku 2019 dochádza k zmene metodiky a údaj zahŕňa aj špeciálne triedy

Od roku 2016 je viditeľný klesajúci trend v podiele PUŠD v 1. až 9. ročníku, sprevádzaný preradením žiakov špeciálnych škôl do bežných ZŠ. Z toho by bolo možné usudzovať pozitívny dopad realizovaných intervencií PO1 na vzdelávanie v NRO. Exaktné dáta, ktoré by túto hypotézu potvrdili, nie sú k dispozícii, avšak nepriame signály ju podporujú.

HO 1.1: Zhrnutie hodnotiacej otázky

Príspevok PO Vzdelávanie k plneniu stanovených **cieľov OP ĽZ** možno hodnotiť pre tri stanovené ciele:

Výsledky **testovanie PISA** v rokoch 2012 až 2018 potvrdzujú skutočnosť, že slovenskí žiaci zaostávajú za svojimi rovesníkmi v krajinách OECD vo všetkých testovaných oblastiach. Okrem matematickej gramotnosti bol v roku 2012 odstup slovenských žiakov od priemeru výsledkov krajín OECD cca 30 bodov. Z tohto dôvodu bol cieľ OP ĽZ zlepšiť hodnotenie PISA relevantný, avšak cieľová hodnota 505 bodov bola veľmi ambicióznou. K najväčšiemu pokroku došlo pri matematickej a finančnej gramotnosti a **cieľová hodnota nebola dosiahnutá** iba o niekoľko percent.

V roku 2009 bol podiel absolventov vysokoškolského štúdia vo veku 30 – 34 rokov pripadajúci na celkový počet obyvateľov rovnakej vekovej skupiny iba 17,6 %, čo bolo približne na polovici priemeru EÚ. V roku 2019 dosiahol hodnotu 40,1 % a takmer sa vyrovnal priemeru EÚ (41,6 %). Možno konštatovať, že národný **cieľ, ku ktorému prispieva OP ĽZ, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské alebo ekvivalentné vzdelanie, bol naplnený**, avšak príspevok PO1 k jeho plneniu bol veľmi limitovaný.

Predčasné odchody zo vzdelávania sú problémom, ktorý treba vnímať v širšom kontexte sociálnych a ekonomických vzťahov. Zníženie miery PUŠD v krajinách EÚ na hodnotu 10 % je jedným z hlavných cieľov EÚ v rámci Stratégie EÚ 2020. **Miera PUŠD** bola v roku 2013 na Slovensku približne na polovici

priemeru EÚ, tak bol stanovený ambiciózný národný cieľ, aby klesala ďalej pod 6 %. Reálne však došlo k opačnému trendu. Na najvyššiu hodnotu 9,3 % sa miera PUŠD na Slovensku dostala v roku 2017, ale ani v tomto roku nepresiahla 10 %. V nasledujúcich rokoch pozvoľna opäť klesá, no **cieľová hodnota stanovená na národnej úrovni nebola dosiahnutá**.

Do akej miery prispieva implementácia pomoci k plneniu stanovených cieľov a dopadov v PO1, je možné hodnotiť podľa naplnenia spoločných ukazovateľov výsledkov a v jednotlivých ŠC aj podľa programovo špecifických ukazovateľov výsledku:

Spoločné ukazovatele výsledkov nemajú stanovené cieľové hodnoty a poskytujú prehľad o príspevku projektov PO1 k plneniu cieľov kohéznej politiky na úrovni celej EÚ. Kumulatívne hodnoty spoločných ukazovateľov okamžitých výsledkov sa pohybujú v tisícoch podporených osôb. Pri dlhodobých výsledkoch sú hodnoty rádovo menšie, avšak je predpoklad, že časom budú narastať. Možno teda konštatovať, že výsledky intervencií dávajú dobrý predpoklad na dosiahnutie cieľov PO1.

Pri **špecifických ukazovateľov výsledku** je možné hodnotiť nielen mieru dosiahnutia cieľových hodnôt, ale aj reláciu medzi MRR a VRR.

Špecifickým cieľom 1.1.1 bolo zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov. Cieľové hodnoty okamžitého výsledku ŠC sú naplnené podľa predpokladu, avšak naplnenie MU dlhodobého výsledku, ktoré sa spravidla sledujú, resp. vykazujú až s dlhším časovým odstupom, možno hodnotiť najmä z miery zazmluvnenia. Rizikové je z tohto pohľadu dosiahnutie plánovaných hodnôt MU *R0074 Počet žiakov so ŠVVP v podporených školách zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho modelu vzdelávania, ktorým sa zlepšili študijné výsledky 6 mesiacov po absolvovaní programu* v MRR. Cieľová hodnota v MRR je 14 992 žiakov a podľa zazmluvnených hodnôt (na začiatku roka 2022) by bol MU naplnený **iba na 78,5 %**.

Špecifickým cieľom 1.2.1 bolo zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy, reflektujúc potreby trhu práce. Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú alebo s najväčšou pravdepodobnosťou budú naplnené. Zo zazmluvnených údajov je možné predikovať pri MU *R0076 Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity zamerané na podporu praktického vyučovania vrátane aktivít zameraných na zavádzanie prvkov systému duálneho vzdelávania* za VRR mieru plnenia 119 % voči cieľovej hodnote a za MRR mieru plnenia 130 % voči cieľovej hodnote.

Špecifickým cieľom 1.3.1 bolo zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce. Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú alebo s najväčšou pravdepodobnosťou budú, s výnimkou MU *R0079 a R0084*, naplnené. Pre MU *R0079 Počet zavedených profesijne orientovaných bakalárskych programov* nulové dosiahnuté hodnoty súvisia so zrušením výzvy OPLZ-PO1/2018/DOP/1.3.1-02. Z tohto dôvodu **nebude splnená hodnota daného MU** stanovená na programovej úrovni. Pre MU *R0084 Počet podporených fakúlt, ktoré prostredníctvom aktivít zvýšili kvalitu študijných programov pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov* zazmluvnená hodnota za VRR predstavuje 150 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote, ale za MRR predstavuje iba 34 % mieru plnenia voči cieľovej hodnote. Objektívne bol dosiahnutý strop záujmu a ďalšie fakulty sa zapojiť nemôžu alebo nechcú, preto hodnota uvedeného MU stanovená na programovej úrovni **nebude splnená v plnej miere**.

Špecifickým cieľom 1.4.1 bolo zvýšiť kvalitu a efektívnosť CŽV s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehľbovanie a zvyšovanie kvalifikácie. Programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ, sú alebo s najväčšou pravdepodobnosťou budú naplnené. Zo zazmluvnených údajov je možné predikovať pri MU *R0086 Počet účastníkov s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou zapojených do aktivít CŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu*, ktorý bol definovaný len pre MRR, mieru plnenia 236 % voči cieľovej hodnote.

Pri hodnotení **vecného pokroku v NRO** nemožno z dátových podkladov poskytnutých pre hodnotenie vyselektovať príspevok projektov PO1, realizovaných v NRO. Jediné ukazovatele, ktoré možno priradiť k NRO, sú ukazovatele vstupu (vložené finančné prostriedky) a ukazovatele výstupu (počet projektov). Pokrok v rámci vzdelávania v NRO možno teda hodnotiť iba nepriamo, napríklad porovnaním priemernej intenzity pomoci s intenzitou pomoci v NRO. Najvyššia intenzita pomoci v NRO bola 55,9 EUR/1 obyvateľa v okrese Stará Ľubovňa, 42,2 EUR/1 obyvateľa bola v okrese Vranov nad Topľou a 40,5 EUR/1 obyvateľa v okrese Rimavská Sobota. Najnižšia intenzita pomoci bola 7,6 EUR/1 obyvateľa v okrese Revúca a 9,2 EUR/1 obyvateľa v okrese Sobrance (najväčšia intenzita pomoci bola v okrese Prešov, celkom 173,4 EUR/1 obyvateľa).

3.2 Posúdenie, či intervencia funguje a či existuje kauzálna súvislosť medzi intervenciou a výsledným efektom

V tejto hodnotenej oblasti boli zadefinované dve HO:

HO 2.1: Do akej miery mala intervencia účinok na prioritnú os Vzdelávanie?

HO 2.2: Existuje kauzálna súvislosť medzi intervenciou a výsledným efektom?

Tieto otázky spolu úzko súvisia a analýza vedúca k ich zodpovedaniu je postavená na podobných, vzájomne sa dopĺňujúcich základoch. Posúdenie funkčnosti intervencie a kauzálnych súvislostí pre dosiahnutie požadovaných dopadov bolo založené na kvalitatívnom prístupe s využitím **teórie zmeny**, ktorá sleduje jednotlivé prvky intervenčnej logiky a identifikuje mechanizmus dosahovania požadovanej zmeny. Popis zistených účinkov za pomoci analýzy príslušných oblastí kontextu, ich kvantita a kvalita, umožňuje vyvodiť závery o tom, či a ako intervencia prispela k pozorovaným výsledkom a v akej miere sa výsledky prejavujú na zmene pomerov cieľovej skupiny v príslušnej oblasti (overenie fungovania intervenčnej logiky a jej dopadov na zmeny vo vzdelávaní).

Kvalitatívna analýza a hodnotenie kauzálnych línií uvedená v ďalšom texte sa stala podkladom pre zodpovedanie oboch HO, ktorých odpovede sú uvedené na záver textu.

Východiskom pre hodnotenie efektov a dopadov podľa teórie zmeny sa stalo hodnotenie pokroku PO1 spracované v 1. (2021) a 2. etape (2022), ktoré je v tejto fáze doplnené o nové poznatky. Hodnotitelia vychádzajú jednak zo zistení terénneho prieskumu realizovaného v predchádzajúcich etapách hodnotenia PO1, a takisto zo zistení ad hoc hodnotení, ktoré prebiehali v uplynulom období¹⁵. Táto správa tak sumarizuje zistenia všetkých hodnotení realizovaných v PO1.

V nasledujúcich kapitolách je prezentovaný príslušný kontext a kľúčové príspevky vo forme výstupov, výsledkov a dopadov intervencií PO1, ktorými možno charakterizovať proces uskutočňovania zmeny v príslušných ŠC. Zaznamenané výstupy a výsledky sú použité na overenie teórie zmeny, ktorá znázorňuje cestu zmeny v logickej nadväznosti výstupov a výsledkov, až k očakávaným a reálnym dopadom, ktoré vedú k naplneniu ŠC PO1.

Teória zmeny definovala okruhy podporovaných aktivít a tie predurčili výstupy, ktoré je nevyhnutné na základe realizácie aktivít dosiahnuť. Dosiahnuté výstupy vedú k výsledkom, ktoré sa následne prejavujú ako dopady na cieľové skupiny. Tieto vplyvy môžu byť okamžité (krátkodobé) a dlhodobé. Dlhodobé dopady sa však prejavujú až s určitým odstupom (mnohokrát aj niekoľko rokov) po ukončení intervencie.

Obrázok 11 ďalej predstavuje intervenčnú logiku celej PO1. Naň nadväzuje model zmeny PO1 rozpracovaný do čiastkových teórií zmeny jednotlivých ŠC. Vzhľadom na zložitú kauzálnu súvislosť medzi vykonanými intervenciami a ich výsledným efektom, sú hodnotené jednotlivé ŠC samostatne.

¹⁵ Ide o tieto hodnotenia: Hodnotenie inkluzívnych opatrení v rámci špecifického cieľa 1.1.1 PO1 Vzdelávanie OP LZ; Efektívnosť podporených intervencií z PO1 Vzdelávanie OP LZ zameraných na celoživotné vzdelávanie; Hodnotenie efektívnosti vybraných intervencií PO1 Vzdelávanie OP LZ zameraných na podporu zvyšovania profesijných kompetencií PZ/OZ a gramotnosti žiakov; Hodnotenie efektívnosti podporených intervencií z PO1 Vzdelávanie OP LZ zameraných na podporu zvyšovania atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy

Obrázok 11 znázorňuje vzťah medzi Stratégiou Európa 2020, NPR SR, OP ĽZ, PO1 Vzdelávanie, IP, ŠC a nástrojmi na jednej strane a medzi očakávanými výsledkami na druhej strane.

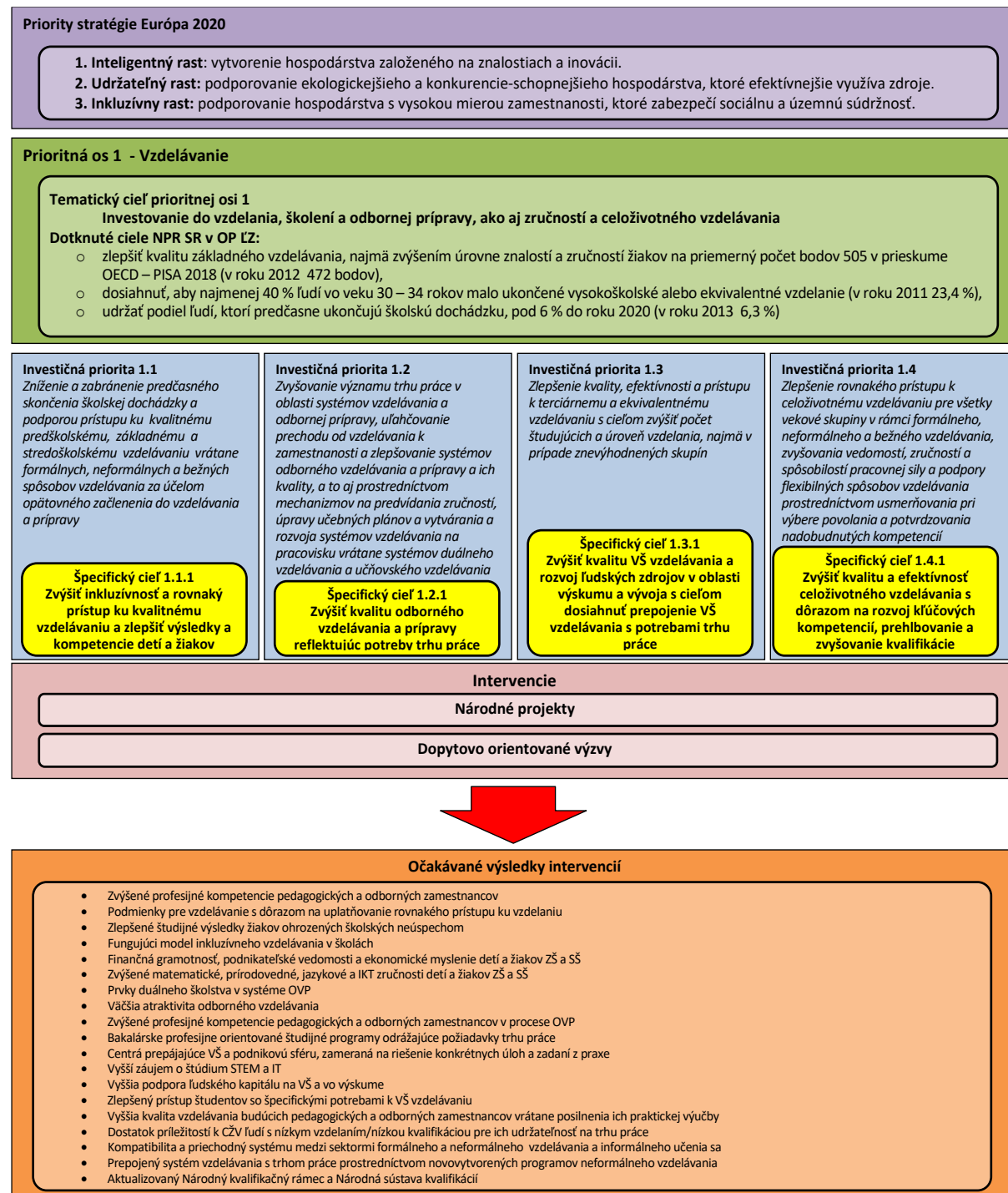
V logickom diagrame teórie zmeny u jednotlivých ŠC (Obrázok 12, 13, 15 a 16) je čiarami a šípkami zobrazený predpokladaný (teoretický) mechanizmus dosahovania zmien a vzťahové väzby, podľa ktorých hodnotenie overuje reálny priebeh účinkov a kauzálne efekty intervencií, ktoré vplývajú na dosahované výsledky a dopady. Rozdielna sila čiary určuje silu (význam) väzby (čím je čiara hrubšia, tým je väzba silnejšia).

V dolnej časti diagramu sú uvedené kľúčové externé predpoklady na to, aby projektované trajektórie generovania očakávaných výsledkov a účinkov na zmenu situácie vo vzdelávaní mohli byť úspešné.

Kvantitatívny príspevok intervencií na plnenie cieľov OP ĽZ, vrátane dosiahnutia výsledkových ukazovateľov, bol už analyzovaný v kapitole 3.1. Hoci je toto súčasťou znázornenej teórie zmeny ŠC, tak text neopakujeme a odkazujeme na kapitolu 3.1.

Intervenčná logika prioritnej osi Vzdelávanie

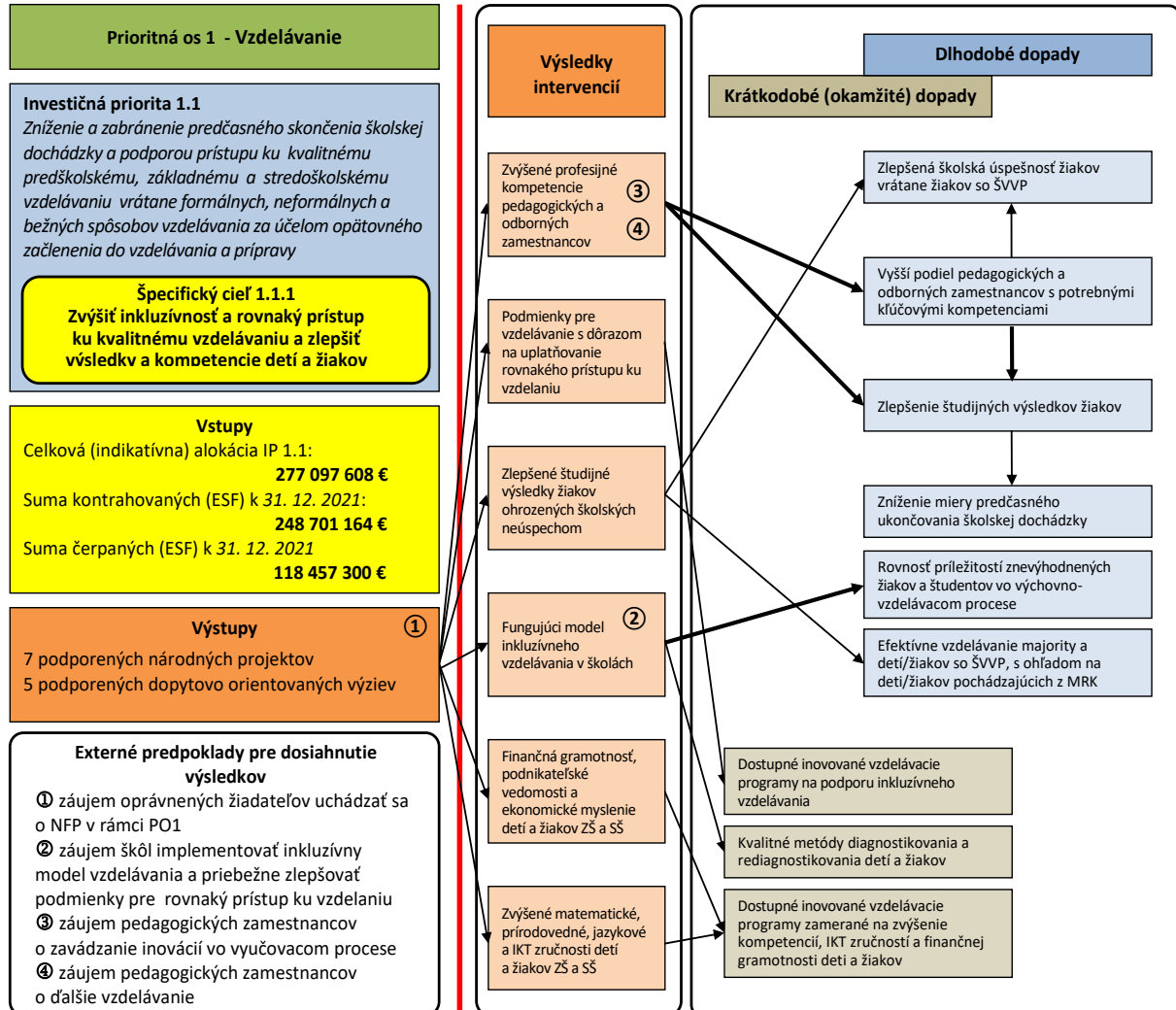
Obrázok 11: Intervenčná logika prioritnej osi Vzdelávanie

3.2.1 Vyhodnotenie príspevku intervencií v špecifickom ciele 1.1.1

Východiskom pre analýzu príspevku intervencií a kauzálnych línií v IP 1.1 PO1 je výsledná teória zmeny pre ŠC 1.1.1.

Obrázok 12: Teória zmeny pre špecifický cieľ 1.1.1

Podporná priorita stratégie Európa 2020	Inteligentný rast: vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácií.
Dotknuté ciele OP IŽ	<ul style="list-style-type: none"> zlepšiť kvalitu základného vzdelávania, najmä zvýšením úrovne znalostí a zručností žiakov na priemerný počet bodov 505 v prieskume OECD – PISA 2018 (v roku 2012 472 bodov), dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské alebo ekvivalentné vzdelanie (v roku 2011 23,4 %), udržať podiel ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, pod 6 % do roku 2020 (v roku 2013 6,3 %)
Relevantné programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ:	
<ul style="list-style-type: none"> Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti (R0069) Počet účastníkov zapojených do aktivít na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti, ktorým sa zlepšili kompetencie a zručnosti 6 mesiacov po absolvovaní programu (R0070) Počet podporených škôl, ktoré uplatňujú inkluzívny model vzdelávania (R0071) Počet žiakov so ŠVVP v podporených školách zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho modelu vzdelávania, ktorým sa zlepšili študijné výsledky 6 mesiacov po absolvovaní programu (R0074) Počet pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí si prostredníctvom aktivít zvýšili profesijné kompetencie (R0075) 	

Teória zmeny a intervenčná logika v rámci ŠC 1.1.1 (obrázok vyššie) predpokladá, že prostredníctvom realizácie výstupov intervencií NP a DOP budú generované nasledovné očakávané výsledky:

- Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ;
- Podmienky pre vzdelávanie s dôrazom na uplatňovanie rovnakého prístupu k vzdelaniu;
- Zlepšené študijné výsledky žiakov ohrozených školským neúspechom;
- Fungujúci model inkluzívneho vzdelávania v školách;
- Finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie detí a žiakov ZŠ a SŠ;
- Zvýšené matematické, prírodovedné, jazykové a IKT zručnosti detí a žiakov ZŠ a SŠ;

ktoré sa v krátkodobom horizonte odrazili v okamžitých dopadoch:

- Dostupné inovované vzdelávacie programy na podporu inkluzívneho vzdelávania;
- Kvalitné metódy diagnostikovania a rediagnostikovania detí a žiakov;
- Dostupné inovované vzdelávacie programy zamerané na zvýšenie kompetencií, IKT zručností a finančnej gramotnosti detí a žiakov;

a v dlhodobom horizonte sa predpokladajú dopady typu:

- Zlepšená školská úspešnosť žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP;
- Vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami;
- Zlepšenie študijných výsledkov žiakov;
- Zníženie miery PUŠD;
- Rovnosť príležitostí znevýhodnených žiakov a študentov vo výchovno-vzdelávacom procese;
- Efektívne vzdelávanie majority a detí/žiakov so ŠVVP, s ohľadom na deti/žiakov pochádzajúcich z MRK.

V časti charakterizujúcej model zmeny v tomto ŠC sú vyznačené silné i slabé kauzálne väzby medzi výsledkami intervencií a identifikovanými bezprostrednými dopadmi, resp. očakávanými dlhodobými dopadmi.

Je signifikantné, že práve najvýznamnejšie výsledky intervencií, pri ktorých boli identifikované silné kauzálne línie na očakávané dopady, sú podmienené určitými konkrétnymi externými predpokladmi.

Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ sú podmienené **záujmom pedagogických zamestnancov o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese a ďalšie vzdelávanie**. Výsledným efektom bude vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami, čo sa následne premietne do **zlepšenia študijných výsledkov žiakov**.

Fungujúci model inkluzívneho vzdelávania v školách je podmienený **záujmom škôl implementovať inkluzívny model vzdelávania a priebežne zlepšovať podmienky pre rovnaký prístup k vzdelaniu**. Výsledným efektom fungujúceho modelu bude **rovnosť príležitostí všetkých žiakov vo výchovno-vzdelávacom procese, vzhľadom na individuálne potreby každého žiaka**.

Kontext

Ako je zrejmé z dikcie očakávaných výsledkov a vplyvov, ŠC 1.1.1 bol zameraný na dve kľúčové oblasti:

- a) Podpora inkluzívneho vzdelávania,
- b) Podpora čitateľskej, matematickej, prírodovednej a finančnej gramotnosti.

V časti inkluzívneho vzdelávania tento ŠC prioritne naplňajú intervencie implementované v rámci *NP ŠOV, NP POP, NP POP II, NP Štandardy, NP Usmerňovač pre prax* a *DOP V ZŠ úspešnejší I. a II.*

Na zlepšenie výsledkov a kompetencií detí a žiakov sa zamerali DOP v rámci výziev *Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť v základnej škole* a *Čitateľská, matematická, finančná a prírodovedná gramotnosť na gymnáziu*.

Nevyhnutnou podmienkou pre dosahovanie výsledkov v uvedených oblastiach, resp. pre zvýšenie úrovne výchovno-vzdelávacieho procesu, sú zodpovedajúce profesijné kompetencie PZ a OZ. Zvýšenie profesijných kompetencií PZ a OZ je predmetom intervencií v *NP Profesionálny rozvoj učiteľov (TEACHERS)*.

Z hľadiska legislatívnych zmien bola pre ŠC 1.1.1 zásadná novelizácia Školského zákona¹⁶ a Zákona o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch¹⁷. Z pohľadu inkluzívneho vzdelávania bolo zásadné schválenie *Stratégie inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní do roku 2030*¹⁸ vládou SR. Ide o prelomový dokument popisujúci základnú filozofiu inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní, ktorej cieľom je inkluzívny vzdelávaci systém poskytujúci vzdelávanie všetkým deťom, žiakom, študentom bez rozdielu, rešpektujúc jedinečnosť a rozmanitosť každého jednotlivca a umožňujúci naplniť mu svoj potenciál na najvyššiu možnú mieru.

Uplatňovať sa bude prostredníctvom trojročných akčných plánov, ktoré rozpracujú a konkretizujú strategické ciele schválené v stratégii, s cieľom zabezpečiť realizáciu inklúzie v slovenskom školstve. Prvý akčný plán¹⁹ je vytvorený na obdobie 2022 – 2024 a pozostáva zo šiestich oblastí, ktoré sú definované v stratégii inkluzívneho prístupu:

- a) Inkluzívne vzdelávanie a podporné opatrenia,
- b) Poradenský systém v školstve,
- c) Desegregácia vo výchove a vzdelávaní,
- d) Debarierizácia školského prostredia,
- e) Príprava a vzdelávanie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov,
- f) Destigmatizácia.

V zmysle prijatej stratégie musí inkluzívny vzdelávaci systém poskytnúť personalizované riešenie vzdelávania, t. j. prispôbené individuálnym potrebám, a nie očakávať, že deti, žiaci do systému sami zapadnú (predošlý nefunkčný systém integrácie).

¹⁶ Zákon č. 415/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

¹⁷ Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

¹⁸ <https://www.minedu.sk/30864-sk/strategia-inkluzivneho-pristupu-vo-vychove-a-vzdelavani/>

¹⁹ <https://www.minedu.sk/prvy-akcny-plan-plnenia-strategie-inkluzivneho-pristupu-vo-vychove-a-vzdelavani-na-roky-2022-2024/>

Inkluzívny prístup môže významne prispieť ku kvalite vzdelávania. Inkluzívny vzdelávací systém, ktorý reflektuje princípy inkluzívnej politiky, inkluzívnej kultúry a inkluzívnej praxe, je schopný účinnejšie kompenzovať nerovnosti už vo východiskových pozíciách detí/žiacov, vyplývajúce zo zdravotného a sociálneho, resp. iného znevýhodnenia, a prispieť k zmierňovaniu ekonomických, sociálnych a regionálnych rozdielov v rámci Slovenska, a tým aj k vyššej kvalite života obyvateľov.

Intervencie na podporu vyššie uvedených oblastí nadviažu na podporu z EŠIF v období 2014 – 2020. V horizonte 2021+ bude inkluzívny prístup vo výchove a vzdelávaní podporený prostredníctvom reforiem a investícií z Plánu obnovy a odolnosti SR a komplementárne z fondov EÚ 2021-2027.

Synergické účinky intervencií ŠC 1.1.1 PO1 a ŠC 5.1.1 PO5

ŠC 1.1.1 *Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov* je zameraný na viaceré cieľové skupiny, vrátane detí/žiacov z MRK. Rieši okrem iného aj problémy nerovnomerného prístupu k vzdelávaniu a PUŠD, ktoré sú najčastejšími faktormi zapríčiňujúcimi nízke uplatňovanie absolventov škôl na trhu práce a ich postupné sociálne vylúčenie. ŠC 1.1.1. akcentuje potrebu inklúzie naprieč všetkými stupňami vzdelávania, vrátane podpory inkluzívneho predprimárneho vzdelávania.

Intervencie z PO5 (*ŠC 5.1.1 Zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania, s dôrazom na predprimárne vzdelávanie*) sú explicitne zamerané na inkluzívne vzdelávanie detí v predškolskom veku a súvisiace pomáhajúce profesie v obciach s MRK v 150 obciach z Atlasu Rómskych komunit“ (*NP PRIM a DOP MaT žiakov a študentov*).

Intervencie z PO1 prispievajú celoplošne k riešeniu potreby väčšej miery inklúzie sociálne a zdravotne znevýhodnených skupín vo vzdelávacom procese (relevantné kategórie detí a žiakov so ŠVVP a zo SZP), nevynímajúc deti a žiakov z MRK (napr. *NP ŠOV, NP POP I a II, DOP VZŠ úspešnejší, NP Štandardy*).

Je možné konštatovať, že pôsobením intervencií ŠC 1.1.1 a ŠC 5.1.1 dochádza k významnému synergickému účinku, pričom intervencie v rámci ŠC 5.1.1 je možno považovať za komplementárne.

Funkčnosť kauzálnych línií a miera dosiahnutia výsledkov a vplyvov

V ŠC 1.1.1 bola funkčnosť teórie zmeny, resp. dosiahnutie očakávaných výsledkov a vplyvov, podmienená týmito predpokladmi:

1. Záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP v rámci PO1;
2. Záujem škôl implementovať inkluzívny model vzdelávania a priebežne zlepšovať podmienky pre rovnaký prístup ku vzdelaniu;
3. Záujem pedagogických zamestnancov o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese;
4. Záujem pedagogických zamestnancov o ďalšie vzdelávanie.

Nasledujúca tabuľka uvádza, do akej miery boli predpoklady úspešnej intervencie naplnené.

Tabuľka 10: Naplnenie predpokladov ŠC 1.1.1

Predpoklady	Naplnenie predpokladov
1. Záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP	Záujem oprávnených žiadateľov predstavuje počet predložených žiadostí o poskytnutie príspevku a miera kontrahovania alokovaných prostriedkov.

v rámci PO1	<p>Z celkovej (indikatívnej) alokácie na IP 1.1. vo výške 277 097 608 EUR, bolo k dátumu 31. 12. 2021 kontrahovaných (ESF) 248 701 164 EUR, čo je 89,8 %.</p> <p>Záujem žiadateľov bol, najmä pri projektoch zameraných na inklúziu, enormný. Podpora asistentov a inkluzívnych tímov bola zo štátneho rozpočtu obmedzená, preto zameranie NP a dopytovo-orientovaných výziev do tejto oblasti bolo prijaté veľmi pozitívne. Išlo prevažne o projekty z výziev <i>V ZŠ úspešnejší I. a II</i> (celkom podporených 582 škôl) a <i>Podpora zlepšovania študijných výsledkov a kompetencií žiakov</i> (75 škôl). Z NP šlo predovšetkým o <i>NP ŠOV, NP POP I. a II., NP Štandardy a NP UpP</i>. V rámci NP bolo podporených viac ako 1500 škôl.</p> <p>V oblasti týkajúcej sa zvyšovania gramotnosti bolo podporených v rámci DOP 202 škôl. Na zvyšovanie gramotnosti v oblasti IKT bol zameraný <i>NP IT Akadémia</i>.</p> <p>Je možné konštatovať, že dopyt po financovaní projektov prevýšil ponuku disponibilných finančných zdrojov.</p> <p>Predpoklad bol úplne naplnený.</p>
2. Záujem škôl implementovať inkluzívny model vzdelávania a priebežne zlepšovať podmienky pre rovnaký prístup k vzdelaniu	<p>Všetky školy, ktoré podali žiadosť o NFP v dopytovo-orientovaných výzvach zameraných na inklúziu týmto vyjadrili záujem implementovať inkluzívny model vzdelávania, resp. budovať inkluzívne tímy a zlepšovať podmienky pre deti a žiakov so ŠVVP. Záujem škôl vyjadrený počtom podaných žiadostí bol veľmi vysoký.</p> <p>Predpoklad bol úplne naplnený.</p>
3. Záujem pedagogických zamestnancov o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese	<p>Miera záujmu PZ o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese nie je sledovaná prostredníctvom žiadneho MU. Vzhľadom na mieru záujmu oprávnených žiadateľov o zapojenie sa do vyhlásených výziev (pozri vyššie), a zároveň berúc do úvahy charakter vyhlásených výziev, je možné predpokladať pozitívny záujem PZ o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese.</p> <p>Predpoklad bol úplne naplnený.</p>
4. Záujem pedagogických zamestnancov o ďalšie vzdelávanie	<p>Vzhľadom k dosiahnutej hodnote MU O0075 <i>Počet pedagogických a odborných zamestnancov zapojených do aktivít na zvýšenie profesijných kompetencií</i> (24 359 osôb) je možné považovať záujem PZ o ďalšie vzdelávanie za dostatočný.</p> <p>Predpoklad bol úplne naplnený.</p>

Nižšie uvedená tabuľka uvádza prehľad kľúčových aktivít, popísaných do DOP a NP, prostredníctvom ktorých boli dosahované požadované výstupy projektu.

Tabuľka 11: Aktivity ŠC 1.1.1

Aktivitami k výstupom a výsledkom (ŠC 1.1.1)			
Aktivity²⁰	<ul style="list-style-type: none"> Vzdelávanie a rozvoj zručností a kompetencií pedagogických a odborných pracovníkov s dôrazom na inkluzívny aspekt Tvorba štandardov kvality ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných pracovníkov s dôrazom na inkluzívny aspekt Podpora výchovno-vzdelávacieho procesu podporujúceho inklúziu a rovnosť príležitostí Aktivity zamerané na kariérne a výchovné poradenstvo, na mentoring a tútoring, za účelom prevencie PUŠD a prechodu na nasledujúci stupeň vzdelávania Aktivity podporujúce spoluprácu s rodičmi detí a žiakov zo SZP/MRK 		
Transformácia aktivít do NP			
Názov NP	Začiatok realizácie projektu	Koniec realizácie projektu	
IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie	9/2016	8/2021	
Škola otvorená všetkým	2/2016	11/2019	
Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce	6/2019	5/2023	
Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov	8/2019	10/2023	
Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie	6/2020	5/2023	
Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II.	6/2020	10/2023	
Profesijný rozvoj učiteľov (TEACHERS)	2/2020	12/2022	
Transformácia aktivít do DOP			
Názov výzvy k DOP	Vyhlásenie	Zatvorenie	Počet projektov
V základnej škole úspešnejší	12/2016	1/2018	471
Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť v základnej škole	6/2018	3/2019	137
V základnej škole úspešnejší II	11/2018	2/2019	111
Čitateľská, matematická, finančná a prírodovedná gramotnosť na gymnáziu	11/2018	7/2019	65
Podpora zlepšovania študijných výsledkov a kompetencií žiakov	7/2019	4/2020	75

Zdroj: vlastné spracovanie

Nasledujúca tabuľka analyzuje, či výstupy podporených projektov viedli k očakávaným výsledkom.

²⁰ Ide o súhrn aktivít, ktoré hodnotitelia považujú za nosné pre ŠC

Tabuľka 12: Dosahovanie výsledkov ŠC 1.1.1

Výstupmi k výsledkom (ŠC 1.1.1)	
Výstupy → Výsledky	Zvýšené profesijné kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov
<p>Kvalita PZ a OZ je nevyhnutnou podmienkou pre dosiahnutie ŠC 1.1.1. Z tohto dôvodu boli kompetencie PZ a OZ podporené ako v časti zvyšovania inkluzívnych opatrení, tak aj v oblasti rozvoja gramotnosti.</p> <p>Zvýšené profesionálne kompetencie PZ a OZ vo vzťahu k inkluzívnym opatreniam sú výsledkom vzdelávacích aktivít, ktoré boli realizované v <i>NP ŠOV</i>, <i>NP TEACHERS</i>, <i>NP UpP</i> a čiastočne v <i>NP Štandardy</i>.</p> <p>Výstupy, ktoré viedli k tomuto výsledku, boli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vzdelávacie programy zamerané na rozvoj zručností a kompetencií pedagogických a odborných pracovníkov s dôrazom na inkluzívny aspekt (<i>NP ŠOV</i>), • Štandardy kvality ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných pracovníkov s dôrazom na inkluzívny aspekt (<i>NP TEACHERS</i>, <i>NP UpP</i>, <i>NP Štandardy</i>). <p>Cieľová hodnota počtu PZ a OZ, ktorí si prostredníctvom aktivít zvýšili profesijné kompetencie, bola stanovená na 6 539 a k 31. 12. 2021 bola naplnená na 123,1 %.</p> <p>V <i>NP Štandardy</i> sa do konca roka 2021 začalo celkovo vzdelávať 1 080 účastníkov, pričom len v roku 2021 do projektu vstúpilo 552 nových frekventantov a otvorilo sa 29 nových vzdelávacích skupín. V priebehu roku 2021 pokračovalo sieťovanie expertov na regionálnej úrovni, kedy sa stretávali odborní a pedagogickí pracovníci, zamestnanci štátnej správy a samosprávy, často boli prizvaní aj pediatri. Do sieťovania sa už zapojilo približne 700 osôb²¹.</p> <p>Hlavným cieľom <i>NP TEACHERS</i> bolo podporiť profesijný rozvoj PZ a OZ pri zavádzaní a realizácii zmien v školách a školských zariadeniach, vrátane zvládania krízovej, post-krízovej situácie a dopadov súvisiacich s prerušením vyučovania v školách a školských zariadeniach v dôsledku pandémie COVID-19²². Významnú úlohu zohralo tiež poradenstvo školám a podpora pri vyrovnávaní sa s dôsledkami pandémie.</p> <p>K dosiahnutiu uvedeného výsledku prispeli aj dopytovo-orientované výzvy <i>Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť v základnej škole</i>, <i>Čitateľská, matematická, finančná a prírodovedná gramotnosť na gymnáziu</i> a <i>Podpora zlepšovania študijných výsledkov a kompetencií žiakov</i>. Súčasťou podporených aktivít v uvedených výzvach boli aktivity zamerané takisto na cieľovú skupinu PZ a OZ. Projekty sa zamerali na ich rozvoj v oblasti kľúčových kompetencií, vrátane oblasti jazykových a IKT zručností, metodické podpory a pod., a to vo forme pedagogických klubov a/alebo vzdelávania.</p>	

V rámci dotazníkového prieskumu²³ potvrdilo 83 %, resp. 82 % respondentov GYM a ZŠ, že pedagogické kluby prispeli k zlepšeniu kompetencií PZ. Ocenili najmä vytvorenie formálneho priestoru na aktívnu výmenu skúseností a spoluprácu s PZ z iných ročníkov či predmetov. Pozitívne vnímali spoločné hľadanie nových metód a prístupov k vzdelávaniu a tvorbu materiálov na výučbu.

²¹ Dáta k 31.12. 2021

²² Zdroj: Žiadosť o NFP

²³ Hodnotenie efektívnosti vybraných intervencií PO1 Vzdelávanie OP IZ zameraných na podporu zvyšovania profesijných kompetencií PZ/OZ a gramotnosti žiakov, 2021.

Respondenti individuálnych rozhovorov zdôrazňovali, že na takto vyhradený čas bežne kapacitu nemajú (stretnutia v rámci predmetových komisií takúto činnosť neumožňujú), no formálne aktivity projektu ich plánovanie v tomto smere uľahčilo. Pritom uvádzali, že kluby ako spôsob výmeny praktických skúseností sú nenahraditeľné aj z hľadiska motivácie – PZ majú možnosť zistiť, aké metódy využívajú kolegovia nielen z rovnakých predmetov, ale nachádzajú množstvo podnetov aj z iných oblastí (napr. práca s odborným textom z pohľadu učiteľa prírodovedných predmetov a z pohľadu učiteľa cudzieho jazyka na bilingválnom GYM).

Časť škôl realizovala interné aj externé vzdelávanie, približne polovica sa zamerala len na interné vzdelávanie svojich zamestnancov. V dotazníkovom prieskume potvrdilo vzdelávacie aktivity 45 % respondentov GYM a 40 % respondentov ZŠ. Terénny prieskum jasne ukázal, že vo vzťahu k pedagógom boli za najdôležitejšie efekty považované výmena skúseností, nové metodiky, sieťovanie a pod.

Vo všeobecnosti bol takisto *NP IT Akadémia* primárne cieleň na PZ/OZ. Aktivity projektu zamerané na zvýšenie ich vedomostí, zručností a predovšetkým zmenu ich prístupu k vyučovaniu predstavovali najvyššiu ambíciu projektu a na konci sa ukázali ako oblasť, v ktorej sa prejavil aj jeho najzreteľnejší dopad. Kľúčovým dopadom identifikovaným prostredníctvom individuálnych rozhovorov, ako aj dotazníkového prieskumu²⁴, bolo zvýšenie kvality vzdelávania PZ/OZ, ktoré neskôr kulminovalo v koncepcii digitálnej transformácie škôl. Ako bolo spomenuté v predchádzajúcej časti, možnosť zúčastniť sa inováčného vzdelávania bola hlavnou motiváciou škôl, pre ktorú sa zapojili do NP (spolu s možnosťou materiálno-technického vybavenia IT Science Labu). Dotazníkový prieskum potvrdil, že ich očakávania boli v tomto ohľade naplnené. Oba očakávané prínosy však boli prekonané dopadom nových metodík vyvinutých v rámci NP. Prínos nových metodík bol pre účastníkov neočakávaný, avšak v štruktúre ich hodnotenia kvality programu sa stal dominantným.

Rozhodujúcim mechanizmom priameho dopadu bolo inováčné a aktualizčné vzdelávanie PZ/OZ, ktoré malo za následok nielen nárast vedomostí PZ/OZ, ale v mnohých prípadoch aj zmenu ich postojov k výuke. V dotazníku to potvrdilo až 81 % respondentov (413 respondentov); 26 % respondentov potvrdilo, že vzdelávanie malo jednoznačne pozitívny vplyv.

NP IT Akadémia vytvoril priestor pre priamy dopad predovšetkým na cieľovú skupinu PZ/OZ. Ten sa nesústredil iba na zmeny obsahu, ale predovšetkým na zmeny štýlu výuky. Inováčné metodiky im poskytli množstvo nových nástrojov na skvalitnenie vyučovania. Učitelia oceňovali ich veľkú pestrosť, vysokú kvalitu a fakt, že im boli dodané ako celok a zadarmo.

Okrem toho bola na zvyšovanie kvality PZ a OZ zameraná dopytovo-orientovaná výzva *Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov* (pozri ďalej – ŠC 1.3.1).

Vyššie uvedené intervencie viedli k očakávanému výsledku.

Výstupy → Výsledky	Podmienky pre vzdelávanie s dôrazom na uplatňovanie rovnakého prístupu k vzdelaniu
<p>Tento výsledok je priamo podmienený existenciou modelu inkluzívneho vzdelávania a jeho implementáciou prostredníctvom inkluzívneho tímu. Intervencie, ktoré viedli k tomuto výsledku, boli najmä <i>NP ŠOV</i>, <i>NP POP</i>, <i>NP POP II</i> a dopytovo-orientované výzvy <i>V ZŠ úspešnejší I</i> a <i>V ZŠ úspešnejší II</i>.</p> <p>Kľúčové predpoklady na naplnenie tohto výsledku boli v rámci hodnotených intervencií naplnené</p>	

²⁴ Hodnotenie efektívnosti vybraných intervencií PO1 Vzdelávanie OP IZ zameraných na podporu zvyšovania profesijných kompetencií PZ/OZ a gramotnosti žiakov, 2021.

prostredníctvom zabezpečenia dostatočných personálnych a odborných kapacít (inkluzívne tímy). Zapojenie inkluzívnych tímov umožnilo individuálny prístup k deťom a žiakom so ŠVVP a ich špecifickým potrebám. Ich existencia vytvárala podmienky na to, aby mohli byť do škôl zaradené deti a žiaci so ŠVVP.

Pôsobenie inkluzívnych tímov v školách vytvorilo predpoklady na to, aby deti a žiaci zo zapojených škôl mali vytvorené také podmienky, ktoré reagujú na ich špecifické potreby. Získanie zručností a kompetencií potrebných na ich ďalšie vzdelávanie zohráva dôležitú úlohu v dosahovaní zodpovedajúcich školských výsledkov a vo zvýšení základných gramotností. V rámci hodnotených intervencií boli vytvorené vhodné podmienky na dosiahnutie týchto výsledkov predovšetkým prostredníctvom uplatňovania individuálneho prístupu vo výchovno-vyučovacom procese, ktorý je kľúčový na zohľadnenie špecifických potrieb detí a žiakov so ŠVVP a do istej miery predurčuje ich následnú školskú úspešnosť.

Z hľadiska vytvorenia vhodných podmienok na uplatňovanie rovného prístupu k vzdelaniu sú však nevyhnutné aj podporné opatrenia zamerané na materiálno-technické vybavenie škôl. Potrebná personálna a odborná kapacita tak musí byť doplnená aj vhodnými didaktickými a metodickými pomôckami, ktoré zohľadňujú špecifické znevýhodnenia detí a žiakov.

Výstupy, ktoré viedli k tomuto výsledku, boli:

- Učebné pomôcky, texty a metodické materiály pre potreby kvalitného inkluzívneho vzdelávania,
- Inkluzívne tímy pedagogických a odborných pracovníkov MŠ, ZŠ, SŠ,
- Funkčný model inkluzívneho vzdelávania na MŠ, ZŠ, SŠ.

Dosiahnutie očakávaných výsledkov v oblasti inkluzívneho vzdelávania v danej škole bolo skúmané v dotazníkovom prieskume²⁵, ktorého sa zúčastnili školy zapojené v dopytovo-orientovanej výzve *V ZŠ úspešnejší I a NP ŠOV*. Pozitívne dosiahnuté výsledky vyhodnotilo 97 % (DOP), resp. 94 % (NP) respondentov. Za oblasť, v ktorej projekt najviac prispel k zlepšeniu, bolo najčastejšie uvádzané zlepšenie individuálneho prístupu k žiakom so ŠVVP. Tento názor zastávali približne dve tretiny opýtaných a súčasne uvádzali aj dôvod, ktorý spočíva v posilnení odborných kapacít školy pre pomoc žiakom so ŠVVP. Vplyv možno následne vidieť v úspešnej socializácii žiakov v kolektíve a vo vyššej motivácii a záujme žiakov o učenie. Medzi najprínosnejšie aktivity realizované v rámci projektov bola najčastejšie uvádzaná snaha o individuálny prístup a o vytvorenie skutočne rovnakých príležitostí vo výchovno-vzdelávacom procese pre všetkých žiakov, čo následne povedie k vyššej úspešnosti žiakov so ŠVVP.

Intervencia v rámci vyššie uvedených NP a DOP viedla k požadovaným výstupom a výsledkom, resp. boli vytvorené podmienky pre vzdelávanie s dôrazom na uplatňovanie rovnakého prístupu k vzdelaniu.

Výstupy → Výsledky	<i>Zlepšené študijné výsledky žiakov ohrozených školských neúspechom</i>
<p>Všetky intervencie v rámci ŠC 1.1.1 (najmä v časti inkluzívnych opatrení, ale aj v časti posilňovania gramotnosti) boli nastavené tak, aby prispievali k zvýšeniu študijných výsledkov žiakov a eliminovali ich školský neúspech.</p> <p>Dosiahnutie zlepšených študijných výsledkov tak bolo dosiahnuté kombináciou intervencií z rôznych NP a DOP, pričom intervencia z DOP sa pozitívne prejavila najmä u žiakov škôl realizujúcich</p>	

²⁵ Hodnotenie inkluzívnych opatrení v rámci ŠC 1.1.1 PO1 Vzdelávanie OP LZ (ad hoc hodnotenie), 2020.

konkrétny projekt. Intervencia NP mala mnohokrát celoplošný dopad.

Vplyv intervencií na zlepšenie študijných výsledkov žiakov sa skúmal prostredníctvom dotazníkového prieskumu²⁶ v školách zapojených do *NP POP I.*, *NP Duál*, *NP IT Akadémie* a projektov v dopytovo-orientovaných výzvach *GRAM ZŠ* a *GRAM GYM*.

Respondenti DOP vidia dosiahnutie očakávaných výsledkov projektov prevažne v zlepšení študijných výsledkov žiakov a vo zvýšení motivácie k vzdelávaniu (takmer 64 %) a v rozvoji a záujme pedagógov (20 %). Pri NP išlo prevažne o skvalitnenie inkluzívneho vzdelávania (46 %) a pomoc učiteľom pri výchovno-vzdelávacom procese (36 %). Samostatne boli vyhodnotené odpovede realizátorov DOP v NRO. Respondenti realizujúci svoje projekty v NRO boli v hodnotení miery dosiahnutia očakávaných výsledkov mierne pesimistickejší, ako respondenti z ostatných okresov. Rozdiel v hodnotení predstavoval približne 4 percentuálne body.

Príkladom NP s celoplošným dopadom je *NP Štandardy*. Zámerom tohto NP bolo prispieť k znižovaniu školskej neúspešnosti a k zvýšeniu kvality života detí prostredníctvom efektívneho, odborne zabezpečeného systému výchovného poradenstva a prevencie s multidisciplinárnym prístupom k dieťaťu a jeho rodine. Nástrojom pre dosiahnutie tohto cieľa bolo vytvorenie, nastavenie, overenie a multiplikovanie štandardov minimálnej kvality, založené na multidisciplinárnom prístupe pre inklúziu. V rámci projektu boli vytvorené procesné, obsahové, výkonové a materiálno-technické štandardy, ktoré nastavili jednotný systém prístupu k dieťaťu a jeho rodine. Zavedenie záväzných štandardov viedlo ku skvalitňovaniu diagnostikovania a rediagnostikovania detí a žiakov s cieľom predchádzať neodôvodnenému odkladaniu začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky, školskej neúspešnosti detí a ich zaradovaniu do špeciálnych tried a škôl.

Z výsledkov terénnych prieskumov jasne vyplýva, že výstupy projektov viedli k dosiahnutiu očakávaného výsledku, resp. mali vplyv na zlepšovanie študijných výsledkov žiakov.

Výstupy → Výsledky

Fungujúci model inkluzívneho vzdelávania v školách

Model inkluzívneho vzdelávania bol doteraz uplatnený:

- v rámci NP ŠOV – 130 škôl,
- v rámci NP POP – 260 škôl,
- v rámci NP POP II – 840 škôl,
- v DOP V ZŠ úspešnejší I – 484 škôl,
- v DOP V ZŠ úspešnejší II – 118 škôl.

Intervencie z PO1 prispievajú celoplošne k riešeniu potreby väčšej miery inklúzie sociálne a zdravotne znevýhodnených skupín vo vzdelávacom procese (relevantné kategórie detí a žiakov so ŠVVP a zo SZP), nevynímajúc deti a žiakov z MRK. Model inkluzívneho vzdelávania bol zavedený v rámci PO1 približne na 1 800 školách²⁷. Okrem toho je potrebné spomenúť, že v oblastiach s MRK zahrnutými do Atlasu rómskych komunít sú MŠ podporované taktiež z PO5 OP LZ v rámci *NP PRIM* a *NP PRIM II*.

Výsledok bol v rámci hodnotených intervencií naplnený prostredníctvom personálnej podpory inkluzívnych tímov na MŠ, ZŠ a SŠ, ktoré tento model vo výchovno-vzdelávacom procese uplatňujú.

Bol vytvorený model inkluzívneho vzdelávania a jeho funkčnosť bola overená na viac ako 1 800

²⁶ Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP LZ (1. etapa), 2021.

²⁷ Nejedná sa o 1 800 unikátnych škôl, mnohé z nich pokračovali buď z DOP výziev do NP, alebo z NP do NP.

školách.	
Výstupy → Výsledky	<i>Finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie detí a žiakov ZŠ a SŠ</i> <i>Zvýšené matematické, prírodovedné, jazykové a IKT zručnosti detí a žiakov ZŠ a SŠ</i>
<p>Úroveň základných gramotností je sledovaná v rámci medzinárodného hodnotenia PISA, ktoré však sleduje úroveň žiakov ako celok a nerozlišujú deti a žiakov so ŠVVP, resp. ich zdravotný alebo sociálny status.</p> <p>Na zvyšovanie gramotností žiakov boli primárne zamerané dopytovo-orientované výzvy <i>Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť v základnej škole, Čitateľská, matematická, finančná a prírodovedná gramotnosť na gymnáziu a Podpora zlepšovania študijných výsledkov a kompetencií žiakov</i>. DOP v týchto výzvach sa zameriavali na zvyšovanie kompetencií žiakov prostredníctvom extra hodín a mimoškolskej činnosti, kedy v rámci týchto aktivít bolo akcentované vzdelávanie vo vybraných kompetenciách. Celkom boli podporené DOP na 202 školách.</p> <p>Dopytovo-orientované výzvy <i>GRAM ZŠ</i> a <i>GRAM GYM</i> mali potenciál prispieť k zlepšovaniu študijných výsledkov žiakov v daných oblastiach, keďže naplno odzrkadľujú rozvojové potreby vzdelávacieho procesu na základných školách, gymnáziách a stredných športových školách.</p> <p>Z dotazníkového prieskumu²⁸ vyplynulo, že pre cieľovú skupinu žiakov mal najväčší prínos cielený rozvoj gramotností žiakov, ktorý bol realizovaný prostredníctvom extra hodín a mimoškolskej činnosti. Extra hodiny boli zo strany ako ZŠ, tak GYM hodnotené veľmi pozitívne, s výrazným vplyvom na zvyšovanie kompetencií žiakov v oblasti gramotností. Takmer 100 % respondentov terénneho prieskumu sa domnieva, že podmienky pre realizáciu extra hodín boli nastavené dobre. Až 90 % respondentov ZŠ a 76 % respondentov GYM uviedlo, že extra hodiny prispeli k zlepšeniu výsledkov žiakov, čo sa najviac prejavilo v zlepšenom prospechu v danom predmete, vo zvýšenom záujme o daný predmet a v posilnení praktických zručností. Zároveň ocenili vytvorený priestor pre rozmanitejšiu činnosť vďaka nižšiemu počtu žiakov na hodinách (ako výsledok delenia tried) a individuálny prístup k potrebám žiakov. Špecifikom extra hodín bolo to, že pedagógovia využívali odlišné metódy výučby a usilovali sa o to, aby boli hodiny hravé a zábavné. Z rozhovorov vyplynulo, že sa zvýšil záujem o netradičné formy a prístupy.</p> <p>Pozitívne prínosy k zvýšeniu gramotností prostredníctvom mimoškolskej činnosti potvrdilo až 82 % respondentov dotazníkového prieskumu zo ZŠ a 72 % respondentov GYM. Táto aktivita sa takisto prejavila zlepšením výsledkov žiakov a ich väčším záujmom o vyučovací predmet. Z hľadiska formy volili školy jednak pravidelné krúžky, ale aj zážitkové formy. V rámci zážitkových foriem išlo o rôzne exkurzie, výlety do prírody, návštevy múzeí a pod. Učenie so zážitkom považujú pedagógovia za efektívnu formu vzdelávania, ktorá deti veľmi baví.</p> <p>V rámci terénneho prieskumu bol identifikovaný kvalitatívny posun žiakov a lepšie výsledky, zvýšený záujem žiakov o štúdium, posilnenie ich zručností, rozvoj spolupráce medzi PZ/OZ, rozvoj ich profesijných zručností, ale tiež posilnenie materiálno-technického vybavenia školy.</p> <p>Okrem DOP bol na zvýšenie gramotností žiakov v oblasti IKT zameraný <i>NP IT Akadémia</i>. Z terénneho prieskumu²⁹ vyplynulo, že hlavný efekt NP pre žiakov predstavoval prístup k moderným vyučovacím pomôckam (IT Science Laby). Zaznamenané boli taktiež pozitívne zmeny v postojoch a motivácii žiakov k učeniu prírodovedných predmetov a informatiky (aplikovaním</p>	

²⁸ Hodnotenie efektívnosti vybraných intervencií PO1 Vzdelávanie OP IZ zameraných na podporu zvyšovania profesijných kompetencií PZ/OZ a gramotnosti žiakov, 2021.

²⁹ Hodnotenie efektívnosti vybraných intervencií PO1 Vzdelávanie OP IZ zameraných na podporu zvyšovania profesijných kompetencií PZ/OZ a gramotnosti žiakov, 2021.

bádateľského prístupu).

Hoci z dôvodu obmedzeného počtu škôl nie je možné očakávať celoplošný dopad, výsledok je preukázateľný na školách zapojených do intervencie.

Výstupy intervencií v tejto oblasti viedli k zvýšeniu matematických, prírodovedných, jazykových a IKT zručnosti detí a žiakov ZŠ a SŠ.

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Tabuľka 13: Dosahovanie okamžitých krátkodobých dopadov ŠC 1.1.1

Výsledkami k okamžitým krátkodobým dopadom (ŠC 1.1.1)	
Výsledky	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ • Podmienky pre vzdelávanie s dôrazom na uplatňovanie rovnakého prístupu k vzdelaniu • Zlepšené študijné výsledky žiakov ohrozených školským neúspechom • Fungujúci model inkluzívneho vzdelávania v školách • Finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie detí a žiakov ZŠ a SŠ • Zvýšené matematické, prírodovedné, jazykové a IKT zručnosti detí a žiakov ZŠ a SŠ

Dopad	Dostupné inovované vzdelávacie programy na podporu inkluzívneho vzdelávania
	<p>Dosiahnutie dostupných inovovaných vzdelávacích programov na podporu inkluzívneho vzdelávania je úzko nadviazané na vytvorenie vhodných podmienok pre vzdelávanie, s dôrazom na uplatňovanie rovnakého prístupu k vzdelaniu. Ako vyplýva z predchádzajúcej tabuľky, tento výsledok bol dosiahnutý prostredníctvom vytvorenia inkluzívneho modelu vzdelávania a zapojenia inkluzívnych tímov, vrátane zaistenia materiálo-technických pomôcok potrebných na uplatňovanie inkluzívneho modelu. V súvislosti so zapojením inkluzívnych tímov do vyučovacieho procesu bolo potrebné inovovať školské vzdelávacie programy a prispôsobiť ich novým podmienkam.</p> <p>K inováciám vzdelávacích programov na školách však nedochádzalo len v súvislosti so zavedením inkluzívnych opatrení. Z pohľadu zvyšovania gramotností žiakov sú kvalitné a inovované vzdelávacie programy založené na moderných didaktických postupoch, zohľadňujúce rýchly vývoj spoločnosti, nevyhnutným predpokladom pre dosahovanie rastu kompetencií žiakov a ich schopnosť adaptability na meniace sa podmienky. K dosiahnutiu týchto dopadov prispeli najmä DOP zamerané na zvyšovanie gramotností v ZŠ, GYM a SŠ a NP IT Akadémia, keďže v dôsledku realizácie podpory PZ a OZ, napr. vo forme pedagogických klubov alebo vzdelávania, dochádzalo k tvorbe a inovácii vzdelávacích programov, ktoré boli súčasne implementované do výučby. Inovácie vzdelávacích programov boli realizované veľmi často v rámci pedagogických klubov.</p> <p>Programy inovačného vzdelávania sú takisto výsledkom aktivity NP TEACHERS, ktorá reagovala na potreby vzniknuté v súvislosti s pandemiou COVID-19. Do praxe boli zavedené nielen programy inovačného vzdelávania, ale aj učiteľské fórum, ktoré umožňuje sieťovanie učiteľov a vymieňanie si skúseností v aktuálnych otázkach (nielen dôsledky pandémie COVID-19, ale po novom aj začlenenie ukrajinských detí do škôl).</p> <p>Inovované a moderné vzdelávacie programy vytvorené v rámci NP sú dostupné aj školám, ktoré sa projektov priamo nezúčastnili. Školy tak majú možnosť zaradiť tieto programy do svojej výučby a ťažiť z celoplošného dopadu výstupov NP.</p>

Realizácia výučby podľa inovovaných a moderných vzdelávacích programov vytvára predpoklady na dosiahnutie cieľov v raste bodov v hodnotení PISA (resp. zvýšenie gramotnosti žiakov) a v znížení PUŠD. Pozitívne vplyvy týchto intervencií na zvýšenie gramotnosti žiakov však bude možné vyhodnotiť až spolu s ďalším kolom hodnotenia PISA. Treba však mať na pamäti, že intervenciou zo ŠC 1.1.1 bol dotknutý iba obmedzený počet škôl v ráde nižších stoviek (v prípade gramotnosti) a cca 1 800 škôl v prípade inkluzívnych opatrení. Vplyv intervencií na PUŠD sa môže prejaviť až v dlhodobom horizonte viac rokov. Tu je potrebné mať na pamäti, že PUŠD je ovplyvnený mnohými socio-ekonomickými aspektmi a príspevok PO1 je v tomto ohľade marginálny.

Možno konštatovať, že intervencia NP a DOP viedla k očakávanému krátkodobému dopadu v podobe dostupných inovovaných vzdelávacích programov.

Dopad

Kvalitné metódy diagnostikovania a rediagnostikovania detí a žiakov

Využívanie kvalitných metód diagnostikovania detí so ŠVVP a zaistení štandardizovaných postupov v tomto procese je nevyhnutné pre efektívne uplatňovanie inkluzívnych opatrení. Kvalitný systém VPap prispieva k znižovaniu školskej neúspešnosti a k zvýšeniu kvality života detí.

Zaraďovanie mnohých detí a žiakov (predovšetkým z MRK) do špeciálneho vzdelávacieho prúdu nastáva najmä v prvom ročníku ZŠ. U časti ohrozených detí z prostredia MRK je preto možné v predprimárnom veku (a v spolupráci s rodičmi) vybudovať kompetencie potrebné na zapojenie do hlavného prúdu vzdelávania na ZŠ. Samotný pozitívny rozvoj inkluzívnej kultúry na školách (napr. aj prostredníctvom NP v rámci PO1) môže prispieť k odstraňovaniu neoprávneného zaraďovania detí a žiakov do špeciálneho vzdelávacieho prúdu, resp. opätovnému zaradeniu takýchto detí/žiakov do bežného vzdelávacieho prúdu.

Intervencie vedúce ku kvalitným metódam diagnostikovania a rediagnostikovania detí a žiakov boli realizované v rámci NP *UpP*, NP *Štandardy* a NP *TEACHERS*.

NP *UpP* dopĺňa svojimi intervenciami NP *Štandardy* a NP *TEACHERS*, kedy sa zameriava na nastavenie nástrojov a procesov ČŽV a profesijného rozvoja PZ a OZ v systéme VPap a na zavedenie obsahových a výkonových štandardov metodického usmerňovania v systéme VPap s akcentom na inklúziu detí s rozmanitými potrebami³⁰. Ako vyplynulo z rozhovoru, NP *UpP* je postavený na východiskách NP *Štandardy* a skúsenostiach v jeho prvom roku realizácie. Reflektuje potrebu mať pripravené systémové riešenie pre implementáciu a vymáhateľnosť štandardov, akonáhle budú pripravené. Pandémia COVID-19 túto potrebu ešte umocnila a potvrdila jej dôležitosť. NP *UpP* nadväzuje a dopĺňa NP *Štandardy* (rieši štandardy v odbornej činnosti) v tom, že vytvára jeden štandard týkajúci sa metodického usmerňovania (vytvára štandard, ktorý dá normu metodickému usmerňovaniu v rámci systému VPap). V nadväznosti na pandémiu COVID-19 bol projektový zámer doplnený o intervencie na zmiernenie dopadu pandémie COVID-19.

Z pohľadu **zníženia nadmerného zaraďovania rómskych žiakov do špeciálnych tried/škôl** je zásadná podpora inkluzívnych tímov nielen na ZŠ, ale aj v MŠ, keďže podiel žiakov v špeciálnom vzdelávacom prúde je na Slovensku takmer štvornásobne vyšší, ako je európsky priemer. V prípade detí z vylúčených rómskych lokalít dochádza k diagnostikovaniu zdravotného znevýhodnenia ako dôvodu ich ŠVVP dvakrát častejšie, ako v celkovej populácii detí. Rozdiel je pritom spôsobený najmä vysokým zastúpením kategórie ľahkého mentálneho postihnutia, ktoré má diagnostikované takmer každý piaty žiak ZŠ z prostredia MRK. Prax ukazuje, že u časti takýchto detí z prostredia MRK je možné v predprimárnom veku vybudovať kompetencie potrebné na zapojenie do hlavného prúdu vzdelávania na ZŠ. Dôležité je tiež zahrnúť do intervenčných aktivít aj rodičov detí zo SZP.

³⁰ Zdroj: Žiadosť o NFP

Prínos ŠC 1.1.1 k znižovaniu nadmerného zaradovania rómskych žiakov do špeciálnych tried/škôl bol relatívne nízky z dôvodu menšej podpory MŠ v porovnaní so ZŠ³¹, no komplementárne aktivity boli realizované v rámci ŠC 5.1.1 (PO5).

Výsledky projektov viedli k vytvoreniu štandardizovaného systému diagnostikovania a práce s deťmi so ŠVVP. Tento potenciál súvisí nielen s kvalitou výstupov uvedených NP, ale aj s tým, že vytvorené štandardy sú premietnuté do legislatívy a stali sa tak záväznými.

Krátkodobý dopad vo forme existujúcich kvalitných metód diagnostikovania a rediagnostikovania detí a žiakov bol dosiahnutý.

Dopad	<i>Dostupné inovované vzdelávacie programy zamerané na zvýšenie kompetencií, IKT zručností a finančnej gramotnosti detí a žiakov</i>
--------------	---

Ako už bolo spomenuté pri hodnotení dosiahnutia inovatívnych vzdelávacích programov inkluzívneho vzdelávania, výsledky projektov viedli aj k inovácii a modernizácii vzdelávacích programov zameraných na zvýšenie kompetencií, IKT zručností a finančnej gramotnosti.

K tomuto krátkodobému dopadu prispeli najmä *DOP GRAM ZŠ*, *GRAM GYM* a *NP IT Akadémia*.

Ako vyplynulo z terénneho prieskumu³², inovatívne metodiky boli spolu s inovačným vzdelávaním PZ/OZ a príspevkom na vybavenie IT Science Labu najviac oceňovaným príspevkom *NP IT Akadémia* k zlepšeniu kvality vyučovania v informatike a prírodovedných predmetoch. PZ/OZ na nich oceňovali, že väčšina z nich podporovala bádateľský prístup k vyučovaniu. Z praktického hľadiska zdôrazňovali ich pestrosť a kvantitu, ktorá pokrývala všetky oblasti daných predmetov. Podľa informácií manažmentu bolo k 31. 8. 2021 vypracovaných 1 250 inovatívnych metodík. Nové metodiky podporovali bádateľský prístup žiakov a boli založené na ich samostatnej práci. Pre časť respondentov dotazníkového prieskumu predstavuje práve kombinácia nových metodík a online výučby zatiaľ najväčšie priblíženie sa k dlho hlásanému ideálu učiť žiakov prírodovedné predmety hravými zážitkovými metódami.

Výstupy a výsledky *DOP GRAM ZŠ* a *GRAM GYM* umožnili vznik moderných a inovovaných vzdelávacích programov na zapojených školách, kedy bol vznik programov výsledkom činnosti pedagogických klubov a vzdelávania PZ/OZ.

Je možné konštatovať, že krátkodobý dopad, ktorý má formu dostupných inovovaných vzdelávacích programov zameraných na zvýšenie kompetencií, IKT zručností a finančnej gramotnosti detí a žiakov bol prostredníctvom intervencií dosiahnutý.

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Tabuľka 14: Dosahovanie dlhodobých dopadov ŠC 1.1.1

Výsledkami k dlhodobým dopadom (ŠC 1.1.1)	
Výsledky	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ • Podmienky pre vzdelávanie s dôrazom na uplatňovanie rovnakého prístupu k vzdelaniu • Zlepšené študijné výsledky žiakov ohrozených školským neúspechom

³¹ NP ŠOV sa svojimi aktivitami zamerl na podporu neformálneho vzdelávania detí z MRK vo veku 0 – 6 a prispel tak k riešeniu tohto problému.

³² Hodnotenie efektívnosti vybraných intervencií PO1 Vzdelávanie OP LZ zameraných na podporu zvyšovania profesijných kompetencií PZ/OZ a gramotnosti žiakov, 2021.

	<ul style="list-style-type: none"> • Fungujúci model inkluzívneho vzdelávania v školách • Finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie detí a žiakov ZŠ a SŠ • Zvýšené matematické, prírodovedné, jazykové a IKT zručnosti detí a žiakov ZŠ a SŠ
Dopad	Zlepšená školská úspešnosť žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP
<p>Zlepšenie školskej úspešnosti žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP, by sa malo v dlhodobom horizonte prejavovať v miere PUŠD.</p> <p>Školský neúspech žiakov sa premieta do PUŠD. Hoci je úroveň PUŠD v SR pod európskym priemerom (pozri kap. 3.1.1), dochádza v posledných rokoch k jeho nárastu (z 6,3 % v roku 2013 na 7,8 % v roku 2021). Tento problém sa vo veľkej miere týka práve rómskych žiakov z vylúčených rómskych lokalít³³.</p> <p>To potvrdil aj terénny prieskum, keď väčšina zapojených škôl vyjadrila názor, že zapojenie školy do projektu inkluzívneho vzdelávania zvyšuje šancu žiakov so ŠVVP získať stredoškolské vzdelanie a prispieva k zníženiu rozdielov v zastúpení detí s rôznym sociálno-ekonomickým statusom na rôznych typoch stredných škôl.</p> <p>Najčastejšie problémy PUŠD je možné badať v rodinnom zázemí, ktoré nie je priaznivo naklonené k vzdelávaniu ako takému. Ak sa nepodarí presvedčiť rodinu, že vzdelávanie detí je nevyhnutným predpokladom pre kvalitnejší život v dospelosti, budú mať inkluzívne opatrenia realizované priamo v triedach iba obmedzenú účinnosť.</p> <p>Negatívnym aspektom, ktorý ovplyvnil dosiahnutie výsledku v oblasti zvýšenia úspešnosti žiakov, bola pandémia COVID-19. Negatívny vplyv dôsledkov pandémie bol výrazne vyšší práve u ohrozených skupín žiakov, najmä z MRK.</p> <p>Merané nárastom PUŠD je nutné konštatovať, že sa nepodarilo zlepšiť študijné výsledky žiakov ohrozených školským neúspechom. Ako už však bolo naznačené vyššie, PUŠD je ovplyvnené mnohými ďalšími socio-ekonomickými aspektmi a na jeho zníženie bude potrebné využiť celé široké spektrum podporných aktivít zahŕňajúce opatrenia nielen vzdelávacie, ale aj sociálne a zdravotné.</p> <p>V rámci inkluzívnych opatrení ŠC 1.1.1 bol zatiaľ ukončený iba NP ŠOV. Za hlavné prínosy NP ŠOV je možné považovať nárast odborných kapacít škôl v oblasti inkluzívneho vzdelávania a posilnený individuálny prístup k žiakom so ŠVVP, čo sa následne prejavilo na individuálnej úrovni (lepšia socializácia žiakov so ŠVVP v kolektíve a väčší záujem o učenie), ako aj na úrovni školy ako celku (sociálny a osobnostný rozvoj všetkých žiakov školy a pozitívny vplyv na prácu ostatných zamestnancov školy). Hoci v prostredí MŠ ide najmä o socializáciu a rozvoj samoobslužných činností detí so ŠVVP, práca inkluzívnych tímov bola vnímaná rovnako pozitívne ako na ZŠ.</p> <p>Vzhľadom na to, že väčšina projektov je stále v realizácii, nie je možné hodnotiť dlhodobé dopady. Či sa prejavujú účinky intervencie v miere PUŠD, bude možné posúdiť až s odstupom minimálne 3 a viac rokov.</p> <p>Na dosiahnutie tohto dlhodobého vplyvu bude tiež potrebné zaoberať sa aspektom udržateľnosti, pretože inkluzívne tímy sú vo veľkej miere financované projektovo z EŠIF. Hoci sa pripravuje ďalší projekt na ich podporu v programovom období 2021 – 2027, do budúcnosti je nevyhnutné nájsť systémové riešenie financovania inkluzívnych opatrení a upustiť od projektového financovania, ktoré so sebou nesie mnohé riziká (napr. neistotu financovania, zvýšenú administratívnu záťaž a</p>	

³³ HALL, R., DRÁL, P., FRIDRICHOVÁ, P., HAPALOVÁ, M., LUKÁČ, S., MIŠKOLCI, J. & VANČÍKOVÁ, K. 2019

pod.).	
Aby bol dosiahnutý očakávaný dlhodobý vplyv v podobe zlepšenej školskej úspešnosti žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP, je potrebné aj naďalej pokračovať v naštartovaných aktivitách.	
Dopad	<i>Vyšší podiel pedagogických a odborných zamestnancov s potrebnými kľúčovými kompetenciami</i>
<p>Dosiahnutie vyššieho podielu PZ/OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami bolo jednoznačne dosiahnuté vďaka realizácii intervencií NP a DOP, ktoré boli bližšie analyzované v časti týkajúcej sa dosahovania výsledkov.</p> <p>Prostredníctvom intervencií bolo k 31. 12. 2021 vzdelaných 8 050 osôb, čo je 123,1 % cieľovej hodnoty ukazovateľa R0075 Počet pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí si prostredníctvom aktivít zvýšili profesijné kompetencie (6 539).</p> <p>Je možné konštatovať, že dlhodobý vplyv, ktorým je dosiahnutie vyššieho podielu PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami, bol naplnený.</p>	
Dopad	<i>Zlepšenie študijných výsledkov žiakov</i>
<p>Z dlhodobého hľadiska by sa malo zlepšenie študijných výsledkov žiakov premietnuť do hodnôt hodnotenia PISA.</p> <p>Slovenskí žiaci doteraz zaostávajú za svojimi rovesníkmi, čo je dokumentované predovšetkým hodnotením PISA. Z hodnotení vyplýva, že žiaci vo veku 15 rokov nedosahujú v matematickej, čitateľskej, prírodovednej a finančnej gramotnosti priemer krajín OECD a národný cieľ 505 bodov v roku 2020 sa zatiaľ nepodarilo dosiahnuť³⁴.</p> <p>Hoci nebol splnený cieľ dosiahnutia 505 bodov v hodnotení PISA v roku 2020 a dosiahnutia priemeru OECD, v porovnaní hodnôt medzi rokmi 2015 a 2018 došlo v SR vo všetkých hodnotených oblastiach k zlepšeniu, resp. k nárastu bodov (bližšie v kap. 3.1.1).</p> <p>Ďalšie kolo hodnotenia PISA prebehlo v roku 2022. Zverejnenie výsledkov z hlavných testovaných domén vo forme národnej a medzinárodnej správy je plánované na posledný štvrtrok roku 2023.</p>	
Dopad	<i>Zníženie miery predčasného ukončovania školskej dochádzky</i>
<p>Ako už bolo spomenuté vyššie v súvislosti s hodnotením dlhodobého vplyvu <i>Zlepšená školská úspešnosť žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP</i>, tak aj keď je úroveň PUŠD v SR pod európskym priemerom (pozri kap. 3.1.1), dochádza v posledných rokoch k jeho nárastu (z 6,3 % v roku 2013 na 7,8 % v roku 2021).</p> <p>To môže na prvý pohľad vyvolať dojem, že intervencia v rámci ŠC 1.1.1 nebola úspešná. Avšak, terénny prieskum ukazuje opak. Z výsledkov terénnych prieskumov jasne vyplýva, že výstupy projektov viedli k dosiahnutiu očakávaného výsledku, resp. mali vplyv na zlepšovanie študijných výsledkov žiakov. Nastavenie aktivít ŠC 1.1.1 reaguje na rôzne faktory vplyvajúce na PUŠD a pokračovanie vo vzdelávaní na SŠ. Majú tak potenciál významne prispievať k zníženiu počtu mladých ľudí (najmä z vylúčených rómskych lokalít), ktorí nedosiahnu úroveň vzdelania primeranú svojim schopnostiam. Pozitívnym krokom je tiež podpora druhošancového vzdelávania, ktoré umožnila výzva zameraná na ČŽV. Programy druhošancového vzdelávania umožnili reagovať na zlyhanie žiaka v ZŠ (neukončenie vyšších ročníkov ZŠ) a umožniť im získať vyšší stupeň vzdelania. Významným dopadom je potom ich zvýšenie uplatniteľnosti na trhu práce, resp. reálny vstup na</p>	

³⁴ Doteraz sú k dispozícii výsledky hodnotenia PISA 2018. Hodnotenie plánované na rok 2021 sa z dôvodu pandémie COVID-19 posúva na rok 2022. Možno sa preto domnievať, že aktuálne údaje budú k dispozícii až v priebehu roka 2023.

<p>trh práce.</p> <p>Významným faktorom, ktorý je potrebné mať na pamäti pri hodnotení úrovne PUŠD je, že týmto problémom sú ohrození najmä žiaci z MRK. Ako už bolo mnohokrát spomínané, PUŠD je ovplyvnené mnohými ďalšími socio-ekonomickými aspektmi a na jeho zníženie bude potrebné využiť celé široké spektrum podporných aktivít zahŕňajúce opatrenia nielen vzdelávacie, ale aj sociálne a zdravotné.</p> <p>Či sa podarí zvrátiť negatívny trend na úrovni PUŠD, ukážu až ďalšie merania v nasledujúcich rokoch.</p>	
Dopad	<i>Rovnosť príležitostí znevýhodnených žiakov a študentov vo výchovno-vzdelávacom procese</i>
<p>Všetky intervencie z PO1 prispievajú vo väčšej či menšej miere k riešeniu potreby väčšej miery inklúzie sociálne a zdravotne znevýhodnených skupín vo vzdelávacom procese (relevantné kategórie detí a žiakov so ŠVVP a zo SZP), nevynímajúc deti a žiakov z MRK. Niektoré z intervencií (prevažne NP) majú celonárodný dopad, iné (prevažne DOP) majú dopad na konkrétnu školu a jej žiakov a PZ/OZ. Vo svojom dôsledku však tvoria ucelený, previazaný a komplementárny súbor intervencií, ktorého snahou je vytvoriť optimálne podmienky pre vzdelávanie detí bez rozdielu. Analýzy ukazujú, že sa tieto podmienky darí nastavovať.</p> <p>Z dlhodobého hľadiska je nevyhnutné v týchto aktivitách pokračovať, inkluzívny model vzdelávania implementovať do ďalších škôl a naďalej posilňovať kompetencie žiakov aj PZ/OZ.</p>	
Dopad	<i>Efektívne vzdelávanie majority a detí/žiakov so ŠVVP, s ohľadom na deti/žiakov pochádzajúcich z MRK</i>
<p>Dosiahnutie efektívneho vzdelávania pre všetky deti bez rozdielu predstavuje dlhodobý cieľ, ku ktorému v určitej miere prispievali všetky intervencie realizované v rámci ŠC 1.1.1.</p> <p>Naplnenie tohto dopadu je možné vidieť na konkrétnych školách realizujúcich projekty podporené v ŠC 1.1.1, avšak z globálneho pohľadu sa prejaví až s odstupom viac rokov, a to za predpokladu, že sa v naštartovaných aktivitách bude naďalej intenzívne pokračovať.</p>	

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

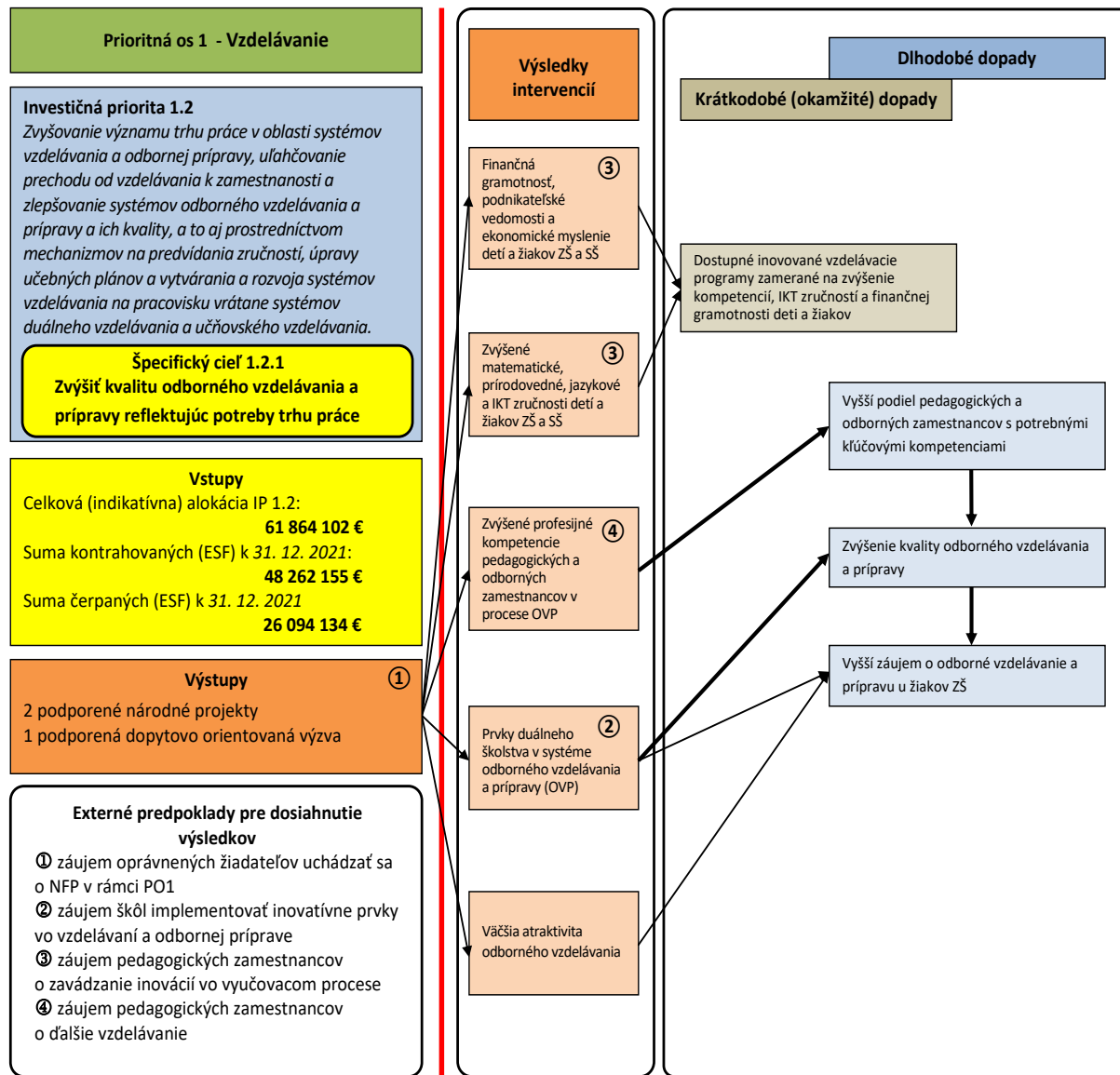
Záver k ŠC 1.1.1

Na základe vyššie uvedených skutočností možno konštatovať, že intervenčná logika v ŠC 1.1.1 bola nastavená správne a bola funkčná. Znamená to, že výstupy intervencie (jednotlivých NP a DOP) viedli k očakávaným výsledkom a boli dosiahnuté predpokladané krátkodobé dopady. Hodnotenie dlhodobých dopadov je v danej chvíli ťažké, pretože mnoho projektov ešte nie je ukončených (53,5 % DOP) a dlhodobé účinky sa prejaví až s odstupom niekoľkých rokov. Najmä zvrátenie negatívneho trendu v náraste PUŠD a dosiahnutie priemernej hodnoty v hodnotení PISA bude jasným dôkazom toho, že intervencie mali potenciál svojimi opatreniami vyvolať celoplošné dopady. Dosiahnutie týchto dlhodobých dopadov však bude pravdepodobne negatívne ovplyvnené dôsledkami pandémie COVID-19, možno sa preto domnievať, že ich dosiahnutie môže byť podstatne pomalšie. Dosiahnutie dlhodobých dopadov je taktiež podmienené pokračovaním naštartovaných aktivít a vytváraním nových podporných nástrojov.

3.2.2 Vyhodnotenie príspevku intervencií v špecifickom ciele 1.2.1

Východiskom pre analýzu príspevku intervencií a kauzálnych línií v IP 1.2 PO1 je výsledná teória zmeny pre ŠC 1.2.1.

Obrázok 13: Teória zmeny pre špecifický cieľ 1.2.1

Podporená priorita stratégie Európa 2020

Inteligentný rast: vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácií.
Udržateľný rast: podporovanie ekologickejšieho a konkurencie-schopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje.

Dotknuté ciele OP LZ

- o udržať podiel ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, pod 6 % do roku 2020 (v roku 2013 6,3 %)

Relevantné programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ:

- Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity zamerané na podporu praktického vyučovania vrátane aktivít zameraných na zavádzanie prvkov systému duálneho vzdelávania (R0076)
- Počet novovytvorených alebo inovovaných učebných alebo študijných odborov odborného vzdelávania a prípravy, vrátane odborov obsahujúcich prvky systému duálneho vzdelávania (R0077)

Teória zmeny a intervenčná logika v rámci ŠC 1.2.1 (pozri obrázok vyššie) predpokladá, že prostredníctvom realizácie výstupov intervencií NP a DOP budú generované nasledovné očakávané výsledky:

- Finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie žiakov SŠ;
- Zvýšené matematické, prírodovedné, jazykové a IKT zručnosti žiakov SŠ;
- Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ v procese OVP;
- Prvky duálneho školstva v systéme OVP;
- Väčšia atraktivita odborného vzdelávania;

ktoré sa v krátkodobom horizonte odrazili v okamžitých dopadoch:

- Dostupné inovované vzdelávacie programy zamerané na zvýšenie kompetencií, IKT zručností a finančnej gramotnosti detí a žiakov;

a v dlhodobom horizonte sa predpokladajú dopady typu:

- Vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami;
- Zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy;
- Vyšší záujem o odborné vzdelávanie a prípravu u žiakov ZŠ.

V časti charakterizujúcej model zmeny v tomto ŠC sú vyznačené silné i slabé kauzálne väzby medzi výsledkami intervencií a identifikovanými bezprostrednými dopadmi, resp. očakávanými dlhodobými dopadmi.

Najvýznamnejšie výsledky intervencií, pri ktorých boli identifikované silné kauzálne línie na očakávané dopady, sú podmienené určitými konkrétnymi externými predpokladmi.

Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ v procese odborného vzdelávania a prípravy sú podmienené **záujmom pedagogických zamestnancov o ďalšie vzdelávanie**. Výsledným dlhodobým efektom fungujúceho modelu bude **vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami**.

Prvky duálneho školstva v systéme OVP sú podmienené **záujmom škôl implementovať inovatívne prvky vo vzdelávaní a odbornej príprave**. Výsledným dlhodobým efektom fungujúceho modelu bude **zvýšenie kvality OVP**.

Spoločným dlhodobým efektom vykonaných intervencií potom bude **vyšší záujem o OVP u žiakov ZŠ**.

Kontext

Z hľadiska legislatívnych zmien bol pre ŠC 1.2.1 kľúčový zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým bol na Slovensku legislatívne ukotvený SDV. SDV následne vstúpilo do praxe počnúc školským rokom 2015/2016. V roku 2018 a 2021 prešiel zákon novelizáciami, ktoré reagovali na skúsenosti získané jeho aplikáciou a minimalizovali identifikované bariéry v ďalšom rozširovaní SDV.

Nižšie uvedená tabuľka uvádza vývoj počtu žiakov v SDV v uplynulých rokoch.

Tabuľka 15: Počet žiakov v SDV k 15. septembru daného roka

Kraj	2017	2018	2019	2020	2021
Bratislavský	326	457	623	729	735
Trnavský	222	300	452	620	763
Trenčiansky	570	878	1 138	1 347	1 347
Nitriansky	417	587	770	953	1 098
Žilinský	452	819	1 153	1 186	1 133
Banskobystrický	148	275	447	720	804
Prešovský	389	246	539	871	1 208
Košický	105	375	751	1 259	1 492
Celkový súčet	2 629	3 937	5 873	7 685	8 580

Zdroj: CVTI SR

Je zrejmé, že počty študentov v SDV kontinuálne narastajú a nezanedbateľnú úlohu v tom zohrávajú intervencie ŠC 1.2.1.

Tento ŠC prioritne naplňajú intervencie implementované v rámci *NP DUAL*, *NP Zlepšenie stredného odborného školstva v Prešovskom samosprávnom kraji* a dopytovo-orientovanej výzvy *Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou*.

Výzva *Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou* je zameraná na podporu zvyšovania kvality vzdelávania v oblasti OVP v prepojení na praktické vzdelávanie. Cieľovou skupinou projektov sú žiaci SŠ a/alebo PZ a OZ SŠ. Výzva vhodne dopĺňa výzvy na zvýšenie gramotnosti žiakov ZŠ a GYM (ŠC 1.1.1), kedy táto výzva cieľi na žiakov SŠ. Charakter všetkých troch výziev je veľmi podobný, v prípade SŠ je okruh podporovaných gramotností širší (čitateľská gramotnosť, matematická gramotnosť, prírodovedná gramotnosť, finančná gramotnosť, vrátane podnikateľských vedomostí a ekonomického myslenia, jazykové zručnosti a IKT zručnosti). Intervencie smerujú tak ako v prípade ZŠ a GYM do extra hodín a mimoškolskej činnosti. Rovnako aj v prípade cieľovej skupiny PZ a OZ sú podporované pedagogické kluby a vzdelávacie aktivity. K 17. 10. 2022 bolo v realizácii 81 projektov, žiadny nebol ukončený.

NP Zlepšenie stredného odborného školstva v Prešovskom samosprávnom kraji bol zahájený v auguste 2020. NP je realizovaný v 5 okresoch PSK: Prešov, Poprad, Kežmarok, Stará Ľubovňa a Medzilaborce. NP prebieha na 5 pilotných školách. Hlavným cieľom NP je najmä prepojenie vzdelávacieho systému s potrebami trhu práce a zvýšenie zapojenia zamestnávateľov do tvorby a inovácie obsahu vzdelávania, podpora vzniku partnerstiev medzi poskytovateľmi stredoškolského odborného vzdelania a zamestnávateľmi, skvalitnenie tvorby stratégií a vzdelávacích politík na úrovni regionálnej samosprávy PSK³⁵. NP je realizovaný ako súčasť „Catching-up Regions Initiative“, resp. za podpory EK a Svetovej banky. Projekt bude ukončený v októbri 2023.

Jediným ukončeným NP je *NP DUAL*.

Funkčnosť kauzálnych línií a miera dosiahnutia výsledkov a vplyvov

V ŠC 1.2.1 bola funkčnosť teórie zmeny, resp. dosiahnutie očakávaných výsledkov a vplyvov, podmienená týmito predpokladmi:

1. Záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP v rámci PO1;

³⁵ Zdroj: Žiadosť o NFP

2. Záujem škôl implementovať inovatívne prvky vo vzdelávaní a odbornej príprave;
3. Záujem pedagogických zamestnancov o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese;
4. Záujem pedagogických zamestnancov o ďalšie vzdelávanie.

Nasledujúca tabuľka uvádza, do akej miery boli predpoklady úspešnej intervencie naplnené.

Tabuľka 16: Naplnenie predpokladov ŠC 1.2.1

Predpoklady	Naplnenie predpokladov
1. Záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP v rámci PO1	<p>Záujem oprávnených žiadateľov predstavuje počet predložených žiadostí o podporu a miera kontrahovania alokovaných prostriedkov.</p> <p>Z celkovej (indikatívnej) alokácie na IP 1.2. vo výške 61 864 102 EUR, bolo k dátumu 31. 12. 2021 kontrahované (ESF) 48 262 155 EUR, čo je 78,0 %.</p> <p>Prijímateľom NP DUAL bol ŠIOV a NP Zlepšenie stredného odborného školstva v Prešovskom samosprávnom kraji bol PSK.</p> <p>V rámci dopytovo-orientovanej výzvy <i>Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou</i> sa realizuje 81 projektov.</p> <p>Je možné konštatovať, že dopyt po financovaní projektov bol v súlade s očakávaním.</p> <p>Predpoklad bol úplne naplnený.</p>
2. Záujem škôl implementovať inovatívne prvky vo vzdelávaní a odbornej príprave	<p>Všetky SŠ, ktoré podali žiadosť o NFP v dopytovo-orientovanej výzve, týmto vyjadrili záujem implementovať inovatívne prvky vo vzdelávaní, resp. inovovať vzdelávacie programy a zahŕňať do výučby moderné prvky a metódy.</p> <p>Významným faktorom je v tejto oblasti motivácia a aktivita riaditeľa školy a manažmentu. Vzhľadom na to, že intervencia bola smerovaná na školy, ktoré majú zahrnuté do ŠVP duálne vzdelávanie a spolupracujú so zamestnávateľmi, tak záujem bol umocnený aj týmito skutočnosťami a do podpory vstupovali školy, ktoré nemali problém implementovať inovatívne prvky.</p> <p>Predpoklad bol úplne naplnený.</p>
3. Záujem pedagogických zamestnancov o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese	<p>Miera záujmu PZ o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese nie je sledovaná prostredníctvom žiadneho MU. Vzhľadom na mieru záujmu oprávnených žiadateľov o zapojenie sa do vyhlásenej výzvy (pozri vyššie), a zároveň berúc do úvahy charakter vyhlásenej výzvy je možné predpokladať pozitívny záujem PZ o zavádzanie inovácií vo vyučovacom procese.</p> <p>Záujem pedagógov je možno demonštrovať aj počtom PZ/OZ zúčastňujúcich sa vzdelávania, lebo cieľom vzdelávacích aktivít bolo zvýšiť kompetencie PZ/OZ, ktoré využívali v pedagogickom procese.</p> <p>Potreba zavádzať do výučby inovatívne prvky vyplýva z potrieb podnikov a firiem a zamestnávateľa, ktorí sú zapojení do duálneho</p>

	vzdelávania, vyvíjajú tlak na školy, aby k týmto inováciám vo výučbe dochádzalo. Predpoklad bol úplne naplnený.
4. Záujem pedagogických zamestnancov o ďalšie vzdelávanie	Vzhľadom k dosiahnutej hodnote MU CO05 <i>Zamestnané osoby vrátane samostatne zárobkovo činných osôb</i> (4 445 osôb), ktoré sa zúčastnili na projektoch, je možné považovať záujem PZ o ďalšie vzdelávanie za dostatočný. Predpoklad bol úplne naplnený.

Zdroj: vlastné spracovanie

Nižšie uvedená tabuľka uvádza prehľad kľúčových aktivít, prepísaných do DOP a NP, prostredníctvom ktorých boli dosahované požadované výstupy projektu.

Tabuľka 17: Aktivity ŠC 1.2.1

Aktivitami k výstupom a výsledkom (ŠC 1.2.1)		
Aktivity³⁶	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivity zamerané na zavádzanie a uplatňovanie účasti žiakov na praktickom vyučovaní priamo na pracoviskách zamestnávateľa a podpora zavádzania a uplatňovania prvkov systému duálneho vzdelávania • Aktivity zamerané na tvorbu, inováciu a realizáciu vzdelávacích programov zameraných na zvýšenie kompetencií potrebných pre prispôsobenie vzdelávania požiadavkám trhu práce (napr. jazykové, IKT zručnosti a finančná gramotnosť, vrátane podnikateľských vedomostí a ekonomického myslenia) • Podpora inovatívnych a alternatívnych foriem vzdelávania a vyučovacích metód • Prognózovanie a monitorovanie potrieb trhu práce v spolupráci s MPSVR SR vo väzbe na zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy • Podpora partnerstiev škôl so zamestnávateľmi a profesijnými organizáciami, zamestnávateľskými zväzmi, asociáciami a komorami pri tvorbe, inovácii a realizácii vzdelávania • Aktivity zamerané na poradenstvo (odborné a kariérne) a propagácia odborného vzdelávania a prípravy žiakov ZŠ (aj v spolupráci s rodičmi), s prihliadnutím na potreby • Práce a požiadavky zamestnávateľov 	
Transformácia aktivít do NP		
Názov NP	Začiatok realizácie projektu	Koniec realizácie projektu
Duálne vzdelávanie a zvýšenie atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy (NP DUAL)	1/2016	9/2021
Zlepšenie stredného odborného školstva v PSK	8/2020	12/2023
Transformácia aktivít do DOP		

³⁶ Ide o súhrn aktivít, ktoré hodnotitelia považujú za nosné pre ŠC

Názov výzvy k DOP	Vyhlásenie	Zatvorenie	Počet projektov
Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou	8/2019	4/2020	81

Zdroj: vlastné spracovanie

Nasledujúca tabuľka analyzuje, či výstupy podporených projektov viedli k očakávaným výsledkom.

Tabuľka 18: Dosahovanie výsledkov ŠC 1.2.1

Výstupmi k výsledkom (ŠC 1.2.1)	
Výstupy → Výsledky	Finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie žiakov SŠ
<p>Finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie majú prierezový charakter a zasahujú nielen do ŠC 1.2.1, ale i do ostatných ŠC, ako už bolo detailne analyzované v rámci ŠC 1.1.1.</p> <p>Výstupy, ktoré viedli k výsledku:</p> <ul style="list-style-type: none"> vzdelávacie programy zamerané na zvýšenie kompetencií potrebných pre prispôsobenie vzdelávania požiadavkám trhu práce (napr. jazykové, IKT zručnosti a finančná gramotnosť, vrátane podnikateľských vedomostí a ekonomického myslenia), inovatívne a alternatívne formy vzdelávania a vyučovacích metód. <p>Vo vzťahu k stredoškolskému vzdelávaniu je finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie súčasťou inovovaných vzdelávacích programov v NP DUAL a DOP <i>Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou</i> (81 DOP sú v realizácii). Na tvorbu inovatívnych programov zameraných na IKT zručnosti sa špecializoval NP IT Akadémia, ktorého pôsobnosť bola prierezová a zahrnila všetky úrovne škôl.</p> <p>Ako bolo spomenuté vyššie, DOP z výzvy <i>Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou</i> sú zamerané na podporu zvyšovania kvality vzdelávania v oblasti OVP v prepojení na praktické vzdelávanie. Cieľovou skupinou projektov sú žiaci SŠ a/alebo PZ a OZ SŠ. Výzva vhodne dopĺňa výzvy na zvýšenie gramotnosti žiakov ZŠ a GYM (ŠC 1.1.1), kedy táto výzva cieľi na žiakov SŠ a okruh podporovaných gramotností je širší. Intervencie smerujú do extra hodín a mimoškolskej činnosti, v prípade cieľovej skupiny PZ a OZ sú podporované pedagogické kluby a vzdelávacie aktivity. Ich výstupom sú inovované vzdelávacie programy, ktorých uplatňovanie v praxi prispeje k zvýšeniu základných gramotností.</p> <p>Výstupom v rámci NP DUAL boli vypracované obsahy vzdelávacích programov spôsobom, aby reagovali na potreby Priemyslu 4.0, nových technológií a trendov a pripravili žiakov natoľko flexibilne, aby boli schopní reagovať na meniace sa podmienky trhu práce (pozri ďalej). Výstupy vo forme nových a/alebo inovovaných vzdelávacích programov zameraných na OVP boli implementované na školách a viedli k rozvoju gramotností a odborných kompetencií.</p> <p>Inovácia ŠVP prebieha aj v rámci NP pre PSK³⁷ (pilotne zapojených 5 škôl), a to za úzkej spolupráce stavovských organizácií a zamestnávateľov.</p> <p>Intervencie ŠC 1.2.1 vytvorili podmienky pre implementáciu opatrení pre rozvoj finančnej gramotnosti, podnikateľských vedomostí a ekonomického myslenia žiakov SŠ.</p>	
Výstupy → Výsledky	Zvýšené matematické, prírodovedné, jazykové a IKT zručnosti žiakov SŠ

³⁷ NP Zlepšenie stredného odborného školstva v Prešovskom samosprávnom kraji

Výstupy, ktoré viedli k výsledku:

- vzdelávacie programy zamerané na zvýšenie kompetencií potrebných pre prispôsobenie vzdelávania požiadavkám trhu práce (napr. jazykové, IKT zručnosti a finančná gramotnosť, vrátane podnikateľských vedomostí a ekonomického myslenia),
- inovatívne a alternatívne formy vzdelávania a vyučovacích metód.

Ako bolo spomenuté vyššie, intervencie NP a DOP vytvorili priaznivé podmienky, ktoré prispievajú k zvýšeniu kompetencií žiakov potrebných pre prispôsobenie vzdelávania požiadavkám trhu práce. Ide nielen o finančnú gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie, ale aj o základné gramotnosti (čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť), vrátane jazykových a IKT zručností. Na základné gramotnosti boli zamerané prevažne projekty z dopytovo-orientovanej výzvy, ktoré mali takmer identický charakter ako výzvy v ŠC 1.1.1, avšak boli určené pre žiakov SŠ. V rámci projektov boli do výučby zahrnuté inovatívne a alternatívne formy vzdelávania a vyučovacích metód, napr. vo forme projektových dní, exkurzií, workshopov, špeciálnych prednášok a pod. Inovované vzdelávacie programy boli po odpilotovaní prepísané do ŠVP a zaujali tak trvalé miesto vo výučbe.

Ako bolo spomenuté v kap. 3.1.1, v roku 2018 vykazovali žiaci v hodnotení PISA zlepšenie vo všetkých skúmaných oblastiach oproti roku 2015. K najmarkantnejšiemu rastu hodnôt medzi rokmi 2015 a 2018 došlo u finančnej gramotnosti. V prípade matematických gramotností sa slovenskí žiaci dokonca pohybovali na priemernej úrovni OECD. Avšak stále malý počet žiakov si volí ako maturitný predmet matematiku.

Výsledky terénneho prieskumu realizovaného u podporených škôl v rámci ŠC 1.1.1 preukázali, že na zapojených školách intervencie viedli k zvýšeniu gramotnosti žiakov. Vzhľadom k tomu, že podmienky a zameranie DOP v ŠC 1.1.1 (GRAM ZŠ a GRAM GYM) sú takmer totožné s dopytovo-orientovanou výzvou *Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou*, je možné výsledky tohto prieskumu aplikovať aj na ŠC 1.2.1. Hoci z dôvodu obmedzeného počtu škôl nie je možné očakávať celoplošný dopad, výsledok je preukázateľný na školách zapojených do intervencie.

Výstupy intervencií v tejto oblasti viedli k zvýšeniu matematických, prírodovedných, jazykových a IKT zručností žiakov SŠ.

Výstupy → Výsledky

Zvýšené profesijné kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov v procese OVP

Ako už bolo komunikované pri hodnotení ŠC 1.1.1, pedagógovia sú kľúčovými aktérmi školského úspechu žiakov a z toho dôvodu boli PZ/OZ cieľovou skupinou všetkých realizovaných intervencií ŠC 1.2.1.

V rámci dopytovo-orientovanej výzvy *Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou* bola podpora PZ/OZ poskytovaná vo forme už spomínaných pedagogických klubov, kedy kluby predstavovali platformu pre výmenu skúseností, tvorbu nových vzdelávacích metodík, inovatívnych prvkov a pod., ktoré neskôr pedagógovia uplatňovali vo výučbe. Ďalšou aktivitou potom bolo vzdelávanie PZ/OZ, ktoré bolo zaisťované externe a umožňovalo pedagógom navštevovať kurzy, ktoré najlepšie zodpovedali ich potrebám.

NP DUAL bol zameraný na podporu žiakov na SŠ, a to sprostredkované prostredníctvom podpory vzdelávania PZ na SŠ, a to prostredníctvom akreditovaných programov:

- ŠVP v SDV – akreditovaný vzdelávací program pre PZ SOŠ, vyškolených 633 frekventantov;
- *Inovatívne metódy smerujúce k pôsobeniu školy v SDV* – akreditovaný vzdelávací program pre riadiacich pracovníkov SOŠ, vyškolených 205 frekventantov;
- *Alternatívne pohony v automobilovom priemysle* – neakreditovaný, školenie sa nerealovalo kvôli nepriaznivej pandemickej situácii (online vzdelávanie v tejto téme)

<p>nebolo možné);</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Sprevádzanie a motivácia žiaka v SDV</i> – akreditovaný vzdelávací program pre PZ SOŠ, vyškolených 311³⁸ frekventantov. <p>Cieľom uvedených vzdelávacích programov bolo pripraviť zamestnancov SOŠ na využívanie foriem a prvkov SDV a ich nastavenie so zamestnávateľmi (vzorové učebné plány, učebné osnovy), ako aj zlepšiť ich komunikačné a manažérske zručnosti tak, aby dokázali efektívne zavádzať SDV, reflektujúc aktuálne potreby zamestnávateľov.</p> <p>Výstupy intervencií v tejto oblasti vo forme absolvovaných vzdelávacích aktivít viedli k zvýšeniu profesijných kompetencií PZ a OZ v procese OVP.</p>	
Výstupy → Výsledky	<i>Prvky duálneho školstva v systéme odborného vzdelávania a prípravy (OVP)</i>
<p>Výstupy, ktoré viedli k výsledku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zavádzanie a uplatňovanie účasti žiakov na praktickom vyučovaní priamo na pracoviskách zamestnávateľa a podpora zavádzania a uplatňovania prvkov systému duálneho vzdelávania; • Výstupy prognózovania a monitorovania potrieb trhu práce v spolupráci s MPSVR SR vo väzbe na zvýšenie kvality OVP; • Podpora partnerstiev škôl so zamestnávateľmi a profesijnými organizáciami, zamestnávateľskými zväzmi, asociáciami a komorami pri tvorbe, inovácii a realizácii vzdelávania; • Aktivity zamerané na poradenstvo (odborné a kariérne) a propagácia odborného vzdelávania a prípravy žiakov ZŠ (aj v spolupráci s rodičmi), s prihliadnutím na potreby trhu práce a požiadavky zamestnávateľov. <p>V rámci NP DUAL boli vypracované a v praxi overené konkrétne modely a návrhy prvkov a procesov SDV a niektoré z nich, napr. príprava hlavných inštruktorov a inštruktorov SDV a overovanie spôsobilosti zamestnávateľov, prebiehajú naplno autonómne v rámci kapacít stavovských a profesijných organizácií.</p> <p>Kľúčový dôraz bol kladený aj na prepojenie štruktúry a obsah vzdelávania na SOŠ s aktuálnymi potrebami praxe prostredníctvom novo vypracovaného návrhu štruktúry študijných a učebných odborov, ktorý mal za cieľ odstrániť duplicitné odbory a svojím členením sa priblížiť štruktúre národného hospodárstva. Rovnako bola vypracovaná mapa vecnej pôsobnosti, teda prehľad konkrétnych zamestnávateľov a ich relevantných organizácií, ktorí majú záujem a zároveň odborné kapacity na to, aktívne sa podieľať na procese priebežnej aktualizácie sústavy a obsahu študijných a učebných odborov. Hoci štruktúra študijných a učebných odborov, ani mapa vecnej pôsobnosti zatiaľ neboli legislatívne ukotvené, bol vytvorený (a legislatívne prijatý) nový mechanizmus na overovanie nových odborov a prijímanie zmien odborov. Podľa neho sú predstavitelia SPO uznaní ako jediní predkladatelia takýchto zmien, čo má garantovať ich relevantnosť a opodstatnenie z pohľadu aktuálnych požiadaviek trhu práce.</p> <p>Schopnosť systému OVP reagovať na meniace sa potreby trhu práce by mala byť reflektovaná aj v procesoch plánovania výkonov SŠ. NP DUAL v tejto súvislosti vytvoril podmienky pre systematickú spoluprácu všetkých aktérov – zamestnávateľov, samosprávnych krajov, MPSVR SR a MŠVVaŠ SR zavedením jednotného koordinovaného postupu od identifikácie potrieb trhu práce až po určenie počtu žiakov 1. ročníka SŠ. Po ukončení realizácie projektu má túto koordinačnú úlohu prevziať ŠIOV v rámci svojich interných kapacít. Prvotné dáta o výsledkoch plánovania</p>	

³⁸ Záverečná správa aktivity č. 5 uvádza 299 vyškolených frekventantov.

výkonov v zmysle úspešnosti pokrytia potrieb trhu práce naplnenými miestami v 1. ročníkoch relevantných študijných a učebných odborov potvrdzujú pozitívne dopady tejto aktivity NP DUAL.

NP DUAL realizoval aj veľké množstvo aktivít na podporu sprevádzania žiakov v SDV. Zatiaľ čo potenciál vzdelávacích programov určených pre PZ na SŠ je možné hodnotiť pozitívne vďaka vysokému počtu vyškolených PZ, počet vyškolených PZ na ZŠ v programe zameranom na kariérne poradenstvo je výrazne nižší (pozri ďalej). Významný pozitívny dopad bol identifikovaný v prípade pilotného Talent centra v Nitre, ktorý naznačil možnosti, ako zmeniť negatívne vnímanie OVP na Slovensku, predovšetkým z pohľadu žiakov ZŠ a ich rodičov/zákonných zástupcov. Rovnako pozitívne je hodnotená informačná a koordinačná činnosť Duál pointov, pri ktorých bude rozhodujúca forma a rozsah ich pokračovania mimo realizácie projektu.

Ciele aktivity zameranej na elektronizáciu procesov podporujúcich implementáciu prvkov SDV sa nepodarilo naplniť. Vytvorenej platforme chýba nevyhnutné prepojenie s Rezortným informačným systémom MŠVVaŠ SR; podobne nie je vyriešená otázka budúceho technického a obsahového spravovania platformy.

Výstupy intervencií NP DUAL viedli k zavedeniu prvkov duálneho školstva v systéme odborného vzdelávania a prípravy.

Výstupy → Výsledky

Väčšia atraktivita odborného vzdelávania

Výstupy, ktoré viedli k výsledku:

- výstupy propagácie OVP žiakov ZŠ (aj v spolupráci s rodičmi) s prihliadnutím na potreby trhu práce a požiadavky zamestnávateľov

Zámerom NP DUAL bolo okrem iného zvýšiť atraktivitu odborného vzdelávania. Jedna z aktivít projektu sa zamerala na spracovanie návrhu na realizáciu komplexného systému propagácie povolání a systému duálneho vzdelávania smerom k žiakom a rodičom, s cieľom podať komplexnú a adekvátnu informáciu o existujúcich povolaniach a ich dopade a vplyve na národné hospodárstvo a budúcnosť mladého človeka.

Na zvýšenie všeobecného povedomia o podstate a benefitoch SDV pre všetky cieľové skupiny bola financovaná aj rozsiahla propagačná kampaň. Jej úlohou bolo zabezpečiť adekvátnu podporu SDV prostredníctvom inzercíí, tlačových správ, aktivít na sociálnych sieťach, mediálnej kampane a vytvorením webovej stránky dualnysystem.sk. Taktiež bol vytvorený newsletter, ktorý sa pravidelne rozposielal približne 4 000 adresátom (ZŠ, SOŠ, zamestnávateľa, VÚC, novinári). Počas realizácie NP bolo distribuovaných 40 čísel. Informačné aktivity ďalej zahŕňali podcasty na viacerých platformách (spolu 11 zverejnených podcastov), videá a filmy (spolu 25 videí), tlačové správy (spolu 43), aktuality (spolu 89), online a printovú inzerciu (spolu 22), pravidelné príspevky na sociálnych sieťach (spolu 413). Zorganizované bolo tiež rozposielanie plagátov na všetky ZŠ a súťaž *Duál je REÁL vzdelávanie*. Najvýraznejšou aktivitou bola mediálna kampaň v RTVS v mesiacoch február až november 2020.

So zvýšením atraktivity odborného vzdelávania súvisí podpora kariérového poradenstva, ktoré bolo takisto podporené NP DUAL.

Jeho cieľom bolo vzbudiť záujem žiakov 8. a 9. ročníka ZŠ ohľadom ich budúcej kariéry, štúdia či budúceho povolania. NP DUAL v tejto súvislosti podporil vzdelávacie aktivity kariérnych poradcov na ZŠ. Bol vytvorený a akreditovaný vzdelávací program *Podpora kariérového vývinu žiaka primárneho a nižšieho stredného vzdelávania*. Počet vyškolených PZ ZŠ v programe zameranom na kariérové poradenstvo nie je príliš vysoký – 256, resp. 251³⁹ vyškolených PZ nepredstavuje

³⁹ Monitorovacia správa projektu a záverečná správa o vyhodnotení danej aktivity uvádzajú v tejto súvislosti rôzne údaje.

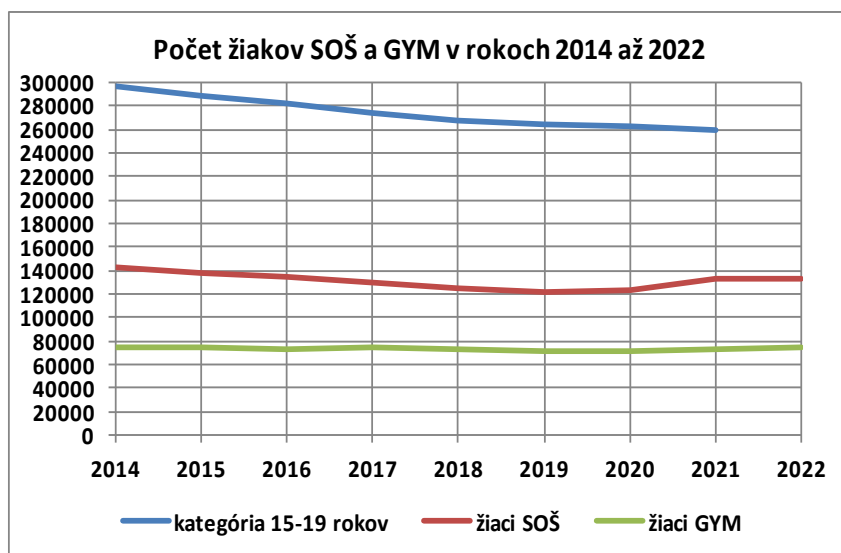
rozsiahly podiel. V školskom roku 2021/2022 je na Slovensku 1 874 štátnych ZŠ,⁴⁰ čo znamená, že pri predpoklade jedného vyškoleného PZ na jednej ZŠ daný vzdelávací program pokrýval približne 13 % potenciálnej cieľovej skupiny. S ohľadom na adresnejšiu potrebu podpory tohto aspektu OVP, ktorá zaznieva priamo zo strany kariérových a výchovných poradcov na ZŠ, nejde o dostatočný počet absolventov.

K osvetovým aktivitám prispelo aj zriadenie Talent centra v Nitre. V roku 2021 zrealizovalo centrum 39 prezenčných exkurzií a 46 online aktivít pre 1 509 žiakov ZŠ. Jednoznačnú potrebu takto nasmerovaných aktivít potvrdzuje aj spätná väzba, ktorú zamestnanci centra pravidelne získavajú od žiakov – podľa nej až 64 % žiakov pomohli v rozhodovaní o SŠ a budúcom povolani a 91 % z nich návštevu centra hodnotilo pozitívne. Záujem zo strany škôl potvrdzuje aj fakt, že všetky voľné termíny exkurzií na celý školský rok boli obsadené už dva týždne po ich zverejnení v septembri.

Okrem toho boli na ZŠ smerované početné aktivity vo forme workshopov, informačných stretnutí, exkurzií zameraných na žiakov 8. a 9. ročníkov, v ktorých im boli sprostredkované možnosti vzdelávania v SDV a besedy priamo so žiakmi študujúcimi v SDV.

Prostredníctvom mediálnej kampane, intenzívnej komunikácie s rodičmi a žiakmi ZŠ a zapojením stavovských organizácií sa podarilo zvýšiť atraktivitu odborného vzdelávania, čo sa prejavuje postupným nárastom záujmu žiakov o štúdium na SOŠ v porovnaní s GYM.

Obrázok 14: Počet žiakov SOŠ a GYM v rokoch 2014 až 2022

Zdroj: CVTI SR, Štatistický úrad SR

Podľa štatistických údajov klesal po roku 2014 počet obyvateľov SR vo veku 14 až 19 rokov. Až do roku 2020 tento trend kopíroval aj počet žiakov SOŠ. Od roku 2021 je zrejvý zlom v oboch trendoch a hoci doteraz neboli publikované demografické údaje za rok 2022, je možné konštatovať, že podiel žiakov SOŠ na zodpovedajúcej vekovej kategórii populácie sa navýšil v rokoch 2021 a 2022 nad úroveň roku 2014, ako vyplýva z nasledujúcej tabuľky. Jednou z príčin tohto pozitívneho obratu môže byť aj zvýšený záujem žiakov ZŠ o štúdium na SOŠ.

Tabuľka 19: Podiel žiakov SOŠ na populácii vo veku 14 až 19 rokov

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Podiel žiakov SOŠ	0,481	0,479	0,476	0,473	0,468	0,463	0,467	0,509	n/a

Zdroj: CVTI SR, Štatistický úrad SR

⁴⁰ CVTI SR. 2021. Štatistická ročenka – základné školy.

Toto potvrdili aj výsledky terénneho prieskumu, z ktorých vyplynulo, že je vidieť jednoznačne zvýšený záujem žiakov o konkrétne odbory vzdelávania, o ktoré v minulých rokoch nebol záujem a mnohokrát teda ani nemohli byť otvorené. Momentálne je taký záujem žiakov, že dochádza k ich znovuotvoreniu a rozšíreniu, pričom dôležitú úlohu tu zohráva spolupráca ministerstva so zriaďovateľmi a VÚC, aby súčasne dochádzalo k zosúladieniu záujmu žiakov a potrieb trhu práce (reflexia znovu otváraných odborov potrebám trhu práce).

Nepriamy vplyv je možno vidieť aj prostredníctvom intervencií realizovaných v rámci dopytovo-orientovanej výzvy *Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou*.

Výstupy intervencií zamerané na osvetovú a mediálnu podporu OVP, resp. SDV, viedli k zvýšeniu počtu žiakov v SDV a viedli tak k zvýšeniu atraktivity OVP ako celku.

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Tabuľka 20: Dosahovanie okamžitých krátkodobých dopadov ŠC 1.2.1

Výsledkami k okamžitým dopadom (ŠC 1.2.1)	
Výsledky	<ul style="list-style-type: none"> • Finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie detí a žiakov ZŠ a SŠ • Zvýšené matematické, prírodovedné, jazykové a IKT zručnosti detí a žiakov ZŠ a SŠ • Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ v procese OVP • Prvky duálneho školstva v systéme OVP • Väčšia atraktivita odborného vzdelávania
Dopad	<i>Dostupné inovované vzdelávacie programy zamerané na zvýšenie kompetencií, IKT zručností a finančnej gramotnosti detí a žiakov</i>
<p>Inovácia vzdelávacích programov je výsledkom aktivít NP i DOP. Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcom texte, inováciám a modernizácii vzdelávacích programov v systéme duálneho vzdelávania predchádzala revízia celého systému odborného školstva v SR.</p> <p>NP DUAL sa zameril na prepojenie štruktúry a obsahu vzdelávania na SOŠ s aktuálnymi potrebami praxe prostredníctvom novo vypracovaného návrhu štruktúry študijných a učebných odborov, ktorý mal za cieľ odstrániť duplicitné odbory a svojím členením sa priblížiť štruktúre národného hospodárstva. Modernizácia a inovácia existujúcich vzdelávacích programov a vytvorenie nových, potom bola logickým vyústením revízie systému OVP.</p> <p>Rovnako bola vypracovaná mapa vecnej pôsobnosti, teda prehľad konkrétnych zamestnávateľov a ich relevantných organizácií, ktorí majú záujem a zároveň odborné kapacity aktívne sa podieľať na procese priebežnej aktualizácie sústavy a obsahu študijných a učebných odborov.</p> <p>Tieto aktivity NP DUAL mali systémový charakter, ich vplyv preto nie je obmedzený iba na obmedzený počet škôl zapojených v projektoch, ale má celoplošný charakter. Na rozdiel od toho inovácie vzdelávacích programov realizovaných v rámci DOP majú vplyv obmedzený iba na školu, na ktorej bol projekt realizovaný.</p> <p>Novovytvorených alebo inovovaných učebných alebo študijných odborov odborného vzdelávania a prípravy, vrátane odborov obsahujúcich prvky systému duálneho vzdelávania, bolo k 31. 12. 2021 vytvorených 268, čo predstavuje 121,8 % cieľovej hodnoty tohto ukazovateľa (R0077).</p>	

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Tabuľka 21: Dosahovanie dlhodobých dopadov ŠC 1.2.1

Výsledkami k dlhodobým dopadom (ŠC 1.2.1)	
Výsledky	<ul style="list-style-type: none"> • Finančná gramotnosť, podnikateľské vedomosti a ekonomické myslenie detí a žiakov ZŠ a SŠ • Zvýšené matematické, prírodovedné, jazykové a IKT zručnosti detí a žiakov ZŠ a SŠ • Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ v procese OVP • Prvky duálneho školstva v systéme OVP • Väčšia atraktivita odborného vzdelávania
Dopad	Vyšší podiel pedagogických a odborných zamestnancov s potrebnými kľúčovými kompetenciami
<p>Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcich častiach, vzdelávanie PZ/OZ bolo kľúčovou aktivitou ako DOP, tak NP. MU R0076 Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity zamerané na podporu praktického vyučovania, vrátane aktivít zameraných na zavádzanie prvkov systému duálneho vzdelávania, nedosahoval k 16. 1. 2022 zatiaľ cieľovú hodnotu, avšak zazmluvnená hodnota bola 31 424 účastníkov, čo predstavuje 136 % mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 23 107 účastníkov k 31. 12. 2023).</p> <p>Medzi úspešné systémové prvky implementované do praxe SDV prostredníctvom NP DUAL patrí aj odborná príprava hlavných inštruktorov, ktorá je v kompetencii SPO4¹. Prostredníctvom NP DUAL sa podarilo nielen pripraviť a realizovať vzdelávací program, ale predovšetkým úspešne iniciovať aktívnu spoluprácu medzi siedmimi SPO.</p> <p>I naďalej je potrebné aktívne podporiť inovačné vzdelávanie učiteľov odborných predmetov a majstrov odbornej výchovy, a to cieľovými vzdelávacími aktivitami, ako aj formou spolupráce so zamestnávateľmi v rámci SDV. Ako vyplynulo z terénneho prieskumu, PZ sú v dôsledku zavádzania SDV vo väčšej interakcii s hlavnými inštruktormi v podnikoch, PZ sa v podnikoch zúčastňujú pracovných aktivít vo forme brigád, čo im umožňuje získať profesijné kompetencie, ktoré potom prenášajú do praxe v školách. Vhodnými riešeniami v tomto ohľade sú tiež aktivity Centier OVP a nadpodnikových vzdelávacích centier.</p> <p>Napriek uskutočneným zmenám zostáva slabým článkom systému OVP spôsob poskytovania výchovného a kariérového poradenstva na ZŠ. Kariérovým a výchovným poradcom je potrebné vytvoriť adekvátne a motivujúce podmienky na plnohodnotný výkon požadovaných úloh, a to predovšetkým z hľadiska fondu pracovného času, vzdelávacích aktivít a prístupu k aktuálnym informáciám o OVP a trhu práce – tak, aby bolo možné posilniť ich priebežnú a systematickú prácu so žiakmi nielen v súvislosti s prihláškami na SŠ, ale i z hľadiska zorientovania žiakov vo svete práce a ich vlastných osobnostných predpokladov a záujmov. Charakter činnosti pilotného Talent centra v Nitre by malo byť kľúčovým východiskom pre moderne nastavené výchovné a kariérové poradenstvo na ZŠ.</p> <p>Intervencie v rámci ŠC 1.2.1 tak mali dopad na vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami.</p>	
Dopad	Zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy
<p>Kvalita odborného vzdelávania predstavuje základnú podmienku pre rast záujmu žiakov o štúdium na SOŠ. SDV, tak ako bol podporený aktivitami NP DUAL, významne prispel k zvýšeniu kvality OVP. Kľúčovú úlohu v zaistení kvality OVP majú stavovské a profesijné organizácie, ktoré sprostredkovávajú kontakt medzi školou a zamestnávateľom, čo sa v projekte podarilo. Vzhľadom k</p>	

⁴¹ Povinnosť zo zákona č. 61/2015 Z. z.

tomu, že stavovské a profesijné organizácie a zamestnávateľia majú veľký záujem na tom, aby sa mohli podieľať na vzdelávaní žiakov v súlade s potrebami trhu práce a sú v tejto oblasti aktívne, čo sa prejavilo aj v dopytovo-orientovanej výzve Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou, možno predpokladať, že tento vplyv má potenciál aj do budúcnosti.

Vo vzťahu k špecifickým regionálnym potrebám trhu práce má vysoký potenciál NP pre PSK, kde je uplatňovaný multidisciplinárny prístup za masívnej podpory stavovských a profesijných organizácií a zamestnávateľov.

Významným systémovým opatrením je už spomínaný návrh novej štruktúry študijných a učebných odborov, ktorým sa má výrazne znížiť ich počet a zrušiť duplicity. Cieľom bolo zároveň vytvoriť prehľadný systém pre žiaka a jeho rodičov/zákonných zástupcov, a s tým aj jasné prepojenie odborov vzdelávania na jednotlivé povolania. Príprava tohto návrhu a dosiahnutie konsenzu medzi všetkými zapojenými partnermi je však len časťou celého procesu, ktorý sa nedá v praxi uplatniť bez príslušnej legislatívnej zmeny.

Dôležitým úspechom v tejto súvislosti je vytvorenie mechanizmu na overovanie nových odborov a prijímanie zmien odborov vzdelávania, ktoré bolo legislatívne ukotvené s účinnosťou od 1. 1. 2022. Prijatie či zmeny v študijných a učebných odboroch by mali vychádzať z aktuálnych požiadaviek trhu práce, čoho garantom majú byť predstavitelia SPO ako jediní predkladatelia takýchto návrhov (na rozdiel od SOŠ a ich zriaďovateľov, ako tomu bolo v minulosti).⁴²

Súvisiacou aktivitou, ktorá aj vďaka svojmu charakteru zostala zatiaľ v rovine návrhu,⁴³ je nová sieť SŠ, teda zoznam škôl a školských zariadení, ktoré majú oprávnenie uskutočňovať výchovu a vzdelávanie podľa zákona č. 245/2008 Z. z. Sieť SŠ totiž nekorešponduje s demografickým vývojom na Slovensku. Výsledky aktivít *NP DUAL* reflektujú tieto princípy, neboli však zatiaľ prenesené do praxe. Predstavitelia NP, ako aj SPO, pritom zdôrazňujú, že je nevyhnutné prijať také opatrenia, ktoré zvýšia flexibilitu tohto systému tak, aby sieť SŠ zodpovedala nielen požiadavkám trhu práce, ale i demografickému vývoju na Slovensku. Takéto zmeny však ďaleko presahujú rámec NP a sú v kompetencii VÚC.

Jedným z cieľov *NP DUAL* bolo pripraviť koncept modernej SOŠ. Výsledkom je metodický materiál *Nový model SOŠ*, ktorý identifikoval štyri kľúčové indikátory podmieňujúce premenu tradičnej SOŠ na modernú – riadenie školy, výchovno-vzdelávací proces, pedagóg a žiak. Metodický návrh ponúka pri každom indikátore stručný popis súčasného stavu, víziu požadovanej zmeny (napr. ako by mal vyzeráť ideálny štýl riadenia SOŠ) a heslovité príklady z praxe/kroky, ako danú zmenu dosiahnuť. Navrhovaný model a jeho funkčnosť neboli overené na vybranej vzorke SOŠ do takej miery, ako sa plánovalo.

Podpornými prvkami SDV mimo prostredia školy a školských zariadení sú Talent centrá a Duál pointy, ktoré svojou činnosťou prispievajú k efektívnejšiemu fungovaniu nielen z pohľadu duálneho vzdelávania, ale stredoškolského vzdelávania ako takého. Talent centrum umožňuje žiakom ZŠ uvedomiť si svoje silné stránky, osobnostné predpoklady a záujmy, prepojiť ich s možnosťami ďalšieho štúdia vďaka prístupu k informáciám o nich a dopĺňa tak dosah kariérového poradenstva na ZŠ. Duál pointy, na druhej strane, slúžia ako výrazná implementačná a koordinačná pomoc priamo v regiónoch. Pri oboch týchto prvkoch je obzvlášť dôležité zachovanie ich aktivít aj po ukončení implementácie *NP DUAL* a v takom rozsahu, ako zadefinovali vytvorené a overené metodiky a modely činnosti.

NP DUAL vypracoval konkrétne modely a návrhy prvkov a procesov SDV, ktoré overil a otestoval v praxi, v mnohých prípadoch dokonca vypracoval odporúčané znenie príslušnej legislatívnej úpravy a nastavil aktívnu spoluprácu veľkého množstva partnerov. **Realizáciou aktivít tak došlo k výraznému**

⁴² Zákon č. 413/2021 Z. z.

⁴³ Tento výstup NP nie je verejne dostupný.

zvýšeníu kvality OVP.

Ďalšie kroky, vrátane právne záväzného ukotvenia projektových výstupov, presahujú kompetencie NP a sú v gescii príslušných rezortov. Z pohľadu udržateľnosti je preto mimoriadne dôležité pokračovať vo vynakladaní úsilia a v realizácii nadväzujúcich krokov, aby sa vynaložené prostriedky a snahy premietli do účinnej reformy OVP.

Z pohľadu ďalšieho rozvoja OVP bude nevyhnutné pripraviť sa na zmeny, ktoré so sebou prináša priemyselná revolúcia a ktoré majú výrazný dopad na požadované zručnosti, schopnosti a vedomosti absolventov. Rozhodujúcimi aspektmi pritom bude dôraz na digitálne zručnosti a efektívne prepojenie so systémom ČŽV.

Dopad**Vyšší záujem o odborné vzdelávanie a prípravu u žiakov ZŠ**

Intervencie NP DUAL a NP pre Prešovský kraj boli nastavené tak, aby prispievali k propagácii a motivácii žiakov študovať na SOŠ. V priebehu realizácie NP sa síce podarilo navýšiť záujem žiakov (čiastkové štatistické údaje týkajúce sa vyššieho záujmu o OVP sú uvedené v predchádzajúcom texte v časti výsledkov), avšak efekt sa prejaví až s odstupom niekoľkých rokov, kedy bude možné vyhodnotiť štatistické dáta a určiť trend vývoja v tejto oblasti. To iste platí aj pre projekty v dopytovo-orientovanej výzve Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou.

Je potrebné dlhodobo pokračovať v propagácii OVP, vrátane SDV a jeho výhod, zameranej predovšetkým na žiakov posledných ročníkov ZŠ a ich rodičov. Ako najúčinnšie formy sa podľa doterajších skúseností javia priame stretnutia zástupcov zamestnávateľov s rodičmi. Pri stretnutiach so žiakmi je vhodné zapájať absolventov SDV, ktorí môžu prezentovať svoje osobné skúsenosti s danou školou a zamestnávateľom. Mediálne kampane odporúčajú hodnotitelia realizovať na regionálnej/miestnej úrovni s prezentáciou konkrétnych škôl a zamestnávateľov, ktorí ponúkajú duálne vzdelávanie.

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

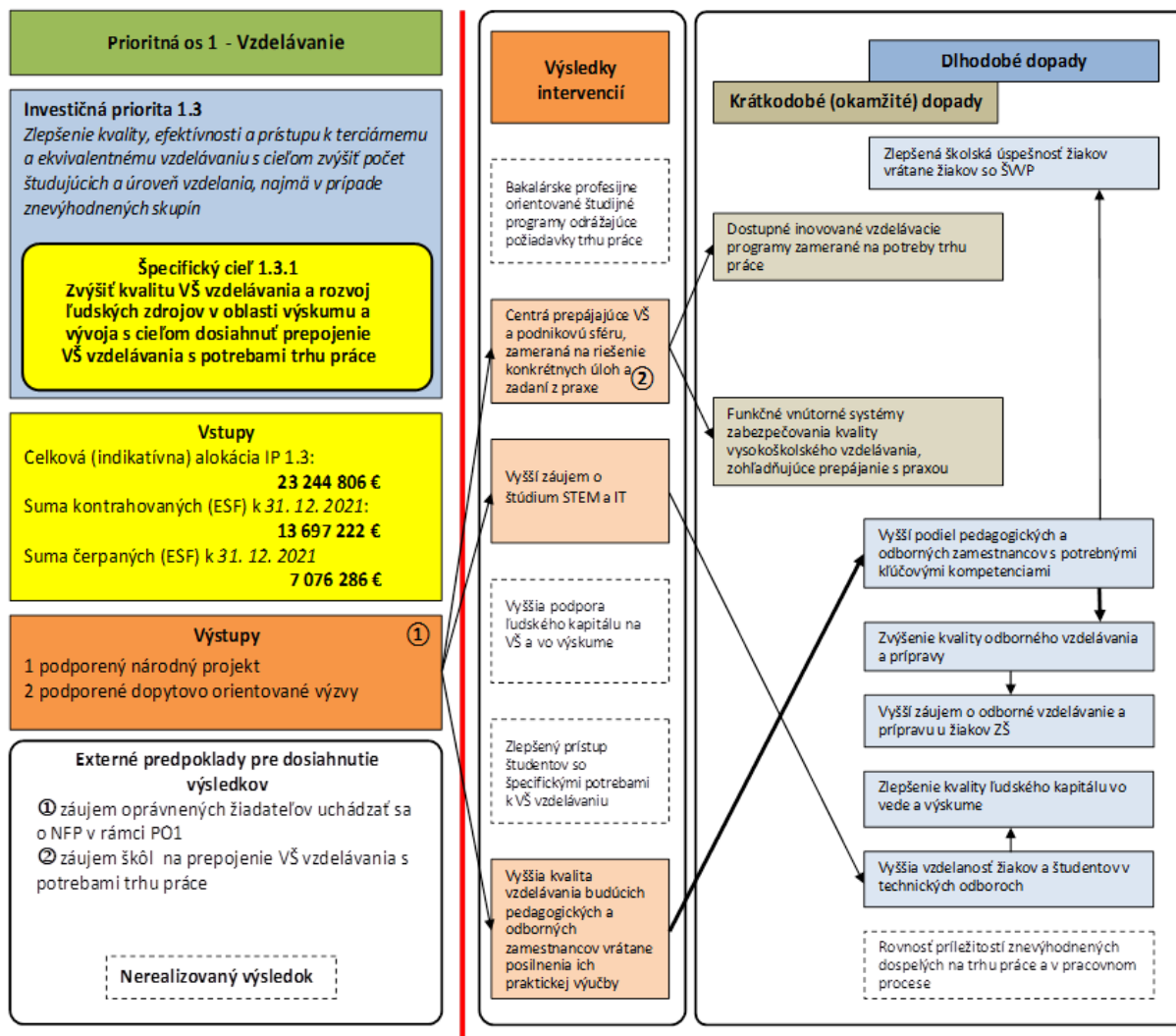
Záver k ŠC 1.2.1

Na základe vyššie uvedených skutočností možno konštatovať, že intervenčná logika v ŠC 1.2.1 bola nastavená správne a bola funkčná. Znamená to, že výstupy intervencie (jednotlivých NP a DOP) viedli k očakávaným výsledkom a boli dosiahnuté predpokladané krátkodobé dopady. Už teraz možno konštatovať, že zásadný cieľ ŠC 1.2.1, ktorým bolo zavedenie a rozšírenie SDV do praxe, vrátane zvýšenia záujmu žiakov o SDV a posilnenie jeho atraktivity, bolo v krátkodobom horizonte dosiahnuté. Hodnotenie dlhodobých dopadov je v danej chvíli ťažké, pretože väčšina z 81 DOP ešte nie je ukončená a dlhodobé účinky sa prejaví až s odstupom niekoľkých rokov. Dosiahnutie dlhodobých dopadov je podmienené pokračovaním naštartovaných aktivít, ich legislatívnych ukotvením a vytváraním nových podporných nástrojov.

3.2.3 Vyhodnotenie príspevku intervencií v špecifickom ciele 1.3.1

Východiskom pre analýzu kauzálnych línií v IP 1.3 PO Vzdelávanie je výsledná teória zmeny pre ŠC 1.3.1.

Obrázok 15: Teória zmeny pre špecifický cieľ 1.3.1

Podporená priorita stratégie Európa 2020

Inteligentný rast: vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii.
Udržateľný rast: podporovanie ekologickejšieho a konkurencie-schopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje.
Inkluzívny rast: podporovanie hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí sociálnu a územnú súdržnosť.

Dotknuté ciele OP LZ

- o dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské alebo ekvivalentné vzdelanie (v roku 2011 23,4%),

- Relevantné programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ:**
- Počet zavedených profesijne orientovaných bakalárskych programov (R0079)
 - Počet vytvorených partnerstiev prepájajúcich VŠ a podnikovú sféru fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu (R0080)
 - Počet študentov VŠ študujúcich v študijných programoch pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov, ktorí si prostredníctvom aktivít zvýšili kompetencie potrebné pre výkon učiteľského povolania (R0083)
 - Počet podporených fakúlt, ktoré prostredníctvom aktivít zvýšili kvalitu študijných programov pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov (R0084)

Teória zmeny a intervenčná logika v rámci ŠC 1.3.1 (obrázok vyššie) predpokladá, že prostredníctvom realizácie výstupov intervencií NP a DOP budú generované nasledovné očakávané výsledky:

- Bakalárske profesijne orientované študijné programy odrážajúce požiadavky trhu práce;
- Centrá prepájajúce VŠ a podnikovú sféru, zamerané na riešenie konkrétnych úloh a zadaní z praxe;
- Vyšší záujem o štúdium STEM a IT;
- Vyššia podpora ľudského kapitálu na VŠ a vo výskume;
- Zlepšený prístup študentov so špecifickými potrebami k VŠ vzdelávaniu;
- Vyššia kvalita vzdelávania budúcich PZ a OZ, vrátane posilnenia ich praktickej výučby;

ktoré sa v krátkodobom horizonte odrazili v okamžitých dopadoch

- Dostupné inovované vzdelávacie programy zamerané na potreby trhu práce;
- Funkčné vnútorné systémy zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania, zohľadňujúce prepájanie s praxou;
- Dostupné inovované programy vzdelávania budúcich PZ a OZ s dôrazom na zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania;

a v dlhodobom horizonte sa predpokladajú dopady typu

- Zlepšená školská úspešnosť žiakov, vrátane žiakov so ŠVVP;
- Vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami;
- Zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy;
- Vyšší záujem o odborné vzdelávanie a prípravu u žiakov ZŠ;
- Zlepšenie kvality ľudského kapitálu vo vede a výskume;
- Vyššia vzdelanosť žiakov a študentov v technických odboroch;
- Rovnosť príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese.

V časti charakterizujúcej model zmeny v tomto ŠC sú vyznačené silné i slabé kauzálne väzby medzi výsledkami intervencií a identifikovanými bezprostrednými dopadmi, resp. očakávanými dlhodobými dopadmi.

Najvýznamnejší výsledok intervencií, pri ktorom bola identifikovaná silná kauzálna línia na bezprostredné aj očakávané dopady, je podmienený určitým konkrétnym externým predpokladom.

Vyššia kvalita vzdelávania budúcich PZ a OZ, vrátane posilnenia ich praktickej výučby, je podmienená ***záujmom budúcich PZ o ďalšie vzdelávanie***. Výsledným dlhodobým efektom fungujúceho modelu bude ***vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami*** a v dôsledku toho aj ***zvýšenie kvality OVP***.

Kontext

Tento ŠC je napĺňaný DOP v rámci výzvy *Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov*, výzvy *Podpora vnútorných systémov zabezpečovania kvality vysokoškolského*

vzdelávania a veľmi okrajovo NP IT Akadémia. Takisto bola vyhlásená výzva *Prepojenie vysokoškolského vzdelávania s potrebami praxe – VŠ pre prax*.

Výzva *VŠ pre prax* bola zrušená, napriek tomu, že v rámci výzvy boli predložené ŽoNFP. Výzva bola zrušená najmä z dôvodu zmeny podmienok akreditácie študijných programov v priebehu vyhlásenej výzvy. Druhým faktorom zrušenia výzvy bol nedostatok odborných hodnotiteľov - vecne príslušných odborníkov vo vzťahu k aktivitám popísaných v konkrétnych ŽoNFP.⁴⁴ Hoci v tejto výzve boli predložené projekty, nebol zazmluvnený žiadny projekt, pretože sa vyskytli problémy pri vyhodnocovaní projektov, nakoľko nebolo možné zabezpečiť hodnotiteľov, ktorí by spĺňali požiadavky na hodnotiteľov⁴⁵. Situácia priniesla obmedzenia vyplývajúce z legislatívnej úpravy akreditácie VŠ študijných programov.

Výzva *Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov* bola vyhlásená v júli 2019. Cieľom bola podpora prepojenia vysokoškolského vzdelávania s potrebami praxe v oblasti skvalitnenia prípravy budúcich pedagogických a odborných pracovníkov. Oprávnenými príjemcami NFP boli verejné VŠ, oprávnenou cieľovou skupinou boli študenti dennej formy štúdia prvého a/alebo druhého stupňa VŠ v študijných odboroch pripravujúcich budúcich PZ a/alebo OZ. Výzva bola zameraná na podporu vytvárania cvičných škôl v rámci prípravy na povolanie učiteľa, prepojenie teoretického a praktického vzdelávania s dôrazom na prax študentov, vrátane mentoringu a sieťovania informácií, na sťaž študentov študijných programov VŠ pripravujúcich budúcich PZ a/alebo OZ a na prax študentov učiteľských fakúlt. K 17. 10. 2022 bolo realizovaných 9 projektov, 4 boli mimoriadne ukončené.

V rámci ŠC 1.3.1 bola takisto vyhlásená výzva *Podpora vnútorných systémov zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania*. Je realizovaných 24 projektov, žiadny nie je ukončený. Cieľom projektov je vytvorenie, resp. aktualizácia vnútorného systému zabezpečovania kvality v súlade so štandardmi pre vnútorný systém zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania vydanými Slovenskou akreditačnou agentúrou pre vysoké školstvo. Súčasťou projektu sú aj činnosti vzdelávacieho charakteru prepojené na cieľ projektu⁴⁶.

NP IT Akadémia sa zameriava na rozvoj IT sektora zmenami v systéme vzdelávania na ZŠ, SŠ a VŠ, a to zvýšením kvality informačného vzdelávania pre potreby matematických, prírodovedeckých a technických predmetov. Svojím prierezovým charakterom projekt prispieva nielen k napĺňaniu ŠC 1.3.1, ale tiež ostatných cieľov, ako bolo spomínané v predchádzajúcich kapitolách. Podpora je smerovaná do všetkých úrovní škôl, pretože IKT sú nevyhnutnou súčasťou vzdelávania už od raného veku žiakov. Partnermi projektu boli Technická univerzita v Košiciach, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Žilinská univerzita v Žiline. Vo vzťahu k VŠ sa NP zameril na inováciu prípravy študentov VŠ pre zamestnanie v IT sektore, kde výstupmi projektu boli inovované študijné programy na VŠ.

Už v predchádzajúcich etapách hodnotenia PO1 bolo konštatované, že z pohľadu napĺňania ŠC 1.3.1 nie je využitý potenciál disponibilnej alokácie na tento cieľ. DOP sa zatiaľ darí implementovať len obmedzene, lebo s podporou DOP v rámci ŠC 1.3.1 začal SO až v neskoršej fáze implementácie programového obdobia. Hoci prínosy NP IT Akadémia sú vo vzťahu k vzdelávaniu žiakov vysoké, je treba mať na pamäti, že tento projekt bol určený všetkým stupňom škôl. Prínosy pre vysokoškolské vzdelávanie sú preto v obmedzenom rozsahu.

⁴⁴ Bližšie informácie k zrušeniu výzvy dostupné na <https://www.minedu.sk/1952021-informacia-o-zruseni-vyzvy-na-predkladanie-ziadosti-o-poskytnutie-nfp-s-kodom-oplz-po12018dop131-02-s-nazvom-vysoka-skola-pre-prax/>

⁴⁵ Projekty boli pripravované VŠ a zahŕňali tiež zamestnávateľskú sféru (prepojenie s praxou). Z toho dôvodu nemohla byť hodnotiteľom ani akademická sféra, ani odborníci z praxe.

⁴⁶ Text výzvy

Funkčnosť kauzálnych línií a miera dosiahnutia výsledkov a vplyvov

V ŠC 1.3.1 bola funkčnosť teórie zmeny, resp. dosiahnutie očakávaných výsledkov a vplyvov, podmienená týmito predpokladmi:

1. Záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP v rámci PO1;
2. Záujem škôl na prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce.

Nasledujúca tabuľka uvádza, do akej miery boli predpoklady úspešnej intervencie naplnené.

Tabuľka 22: Naplnenie predpokladov ŠC 1.3.1

Predpoklady	Naplnenie predpokladov
1. Záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP v rámci ŠC 1.3.1	<p>Oprávnenejšími žiadateľmi boli výhradne VŠ (štátne, verejné a súkromné).</p> <p>Záujem oprávnených žiadateľov predstavuje počet predložených žiadostí o podporu a miera kontrahovania alokovaných prostriedkov.</p> <p>Z celkovej (indikatívnej) alokácie na IP 1.3. vo výške 23 244 806 EUR, bolo k dátumu 31. 12. 2021 kontrahované (ESF) 13 697 222 EUR, čo je 58,9 %.</p> <p>V rámci výzvy <i>Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov</i> predstavoval záujem oprávnených žiadateľov celkovo 15 žiadateľov v objeme 3 967 212,93 EUR, pričom indikatívna výška finančných prostriedkov zo zdrojov EÚ vyčlenených na výzvu bola 7 300 000 EUR. Z hľadiska unikátnosti sa do výzvy zapojilo 45 % verejných vysokých škôl (9/20).</p> <p>V rámci výzvy <i>Podpora vnútorných systémov zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania</i> predstavoval záujem oprávnených žiadateľov celkovo 37 žiadateľov v objeme 5 971 926,67 EUR, pričom indikatívna výška finančných prostriedkov zo zdrojov EÚ vyčlenených na výzvu bola 7 000 000 EUR. Z hľadiska unikátnosti sa do výzvy zapojilo takmer 85 % vysokých škôl (28/33 verejných, štátnych a súkromných vysokých škôl).</p> <p>Predpoklad bol naplnený iba čiastočne, pretože dopyt po projektoch nenaplnil očakávaná.</p>
2. Záujem škôl na prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce	<p>Hoci do výzvy <i>VŠ pre prax</i> boli predložené projekty (záujem o výzvu vyjadřilo 65 % vysokých škôl, resp. 15/23 verejných a štátnych vysokých škôl), tak k hodnoteniu projektov vôbec nedošlo a výzva bola zrušená (dôvod zrušenia vysvetlený vyššie).</p> <p>Vo svojom dôsledku tak predpoklad nebol naplnený a dochádza k prerušeniu kauzálnej línie.</p>

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Nižšie uvedená tabuľka uvádza prehľad kľúčových aktivít, prepísaných do DOP a NP, prostredníctvom ktorých boli dosahované požadované výstupy projektu.

Tabuľka 23: Aktivity ŠC 1.3.1

Aktivitami k výstupom a výsledkom (ŠC 1.3.1)			
Aktivity⁴⁷	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivity zamerané na tvorbu a inováciu študijných programov s dôrazom na potreby trhu práce, vrátane prakticky zameraných bakalárskych študijných programov a programov ďalšieho vzdelávania v spolupráci so súkromným sektorom a organizáciami zastupujúcimi podnikateľský sektor, malé a stredné podnikanie • Aktivity podporujúce odbornú prax, resp. stáže študentov a výskumných pracovníkov v zamestnávateľskom sektore • Aktivity zamerané na prípravu expertov pre vysokoškolské centrá prepájajúce VŠ a podniky v regiónoch vo forme špecializovaných výučbových zariadení verejných VŠ a špecializovaných výskumných a vývojových pracovísk a špecializovaných umeleckých pracovísk • Aktivity zamerané na inkluzívne vzdelávanie a na podporu študentov zo SZP • Poradenstvo a propagácia štúdiá žiakov a študentov o štúdium STEM (prírodné vedy, technológia, životné prostredie, inžinierstvo a matematika) a štúdium IT (napr. kariérne poradenstvo, semináre, letné školy) • Aktivity zamerané na podporu rozvoja kľúčových kompetencií, predovšetkým v oblasti jazykových a IKT zručností 		
Transformácia aktivít do NP			
Názov NP	Začiatok realizácie projektu	Koniec realizácie projektu	
IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie	9/2016	8/2021	
Transformácia aktivít do DOP			
Názov výzvy k DOP	Vyhlásenie	Zatvorenie	Počet projektov
Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov	7/2019	4/2020	8
Podpora vnútorných systémov zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania	5/2021	12/2021	24

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Tabuľka 24: Dosahovanie výsledkov ŠC 1.3.1

Výstupmi k výsledkom (ŠC 1.3.1)	
Výstupy → Výsledky	<i>Bakalárske profesijne orientované študijné programy odrážajúce požiadavky trhu práce</i>
Intervencie na podporu tvorby bakalárskych profesijne orientovaných študijných programov, ktoré by odrážali požiadavky trhu práce, boli predmetom dopytovo-orientovanej výzvy Vysoká škola pre prax. Výzva bola zrušená, aktivity neboli realizované, a preto výsledky nemohli byť dosiahnuté.	
Výstupy → Výsledky	<i>Centrá prepájajúce VŠ a podnikovú sféru, zamerané na riešenie</i>

⁴⁷ Ide o súhrn aktivít, ktoré hodnotitelia považujú za nosné pre ŠC

	konkrétnych úloh a zadaní z praxe
<p>Vytvorenie partnerstiev a sietí škôl a IT firiem bolo jednou z aktivít NP IT Akadémia. VŠ, resp. študenti VŠ a pedagógovia boli cieľovou skupinou aktivity 2: Vzdelávanie na VŠ pre informačnú spoločnosť.</p> <p>Na partnerských VŠ boli vybudované kompetenčné centrá, ktoré poskytujú vzdelávanie v oblasti IT zručností, slúžia ako zdroj inovácií pre vzdelávací proces na Slovensku v oblasti IT a koordinujú obsah a metódy vzdelávania so súkromným IT sektorom. Výmena poznatkov a skúseností medzi univerzitami a expertmi z firiem sa realizovala formou spoločných pracovných stretnutí vo forme seminárov, pedagógovia sa zúčastnili kurzov, konferencií, stáží a pod. Bolo vytvorených 5 kompetenčných centier.</p> <p>K 31. 12. 2021 bolo zazmluvnených 78 partnerstiev, oproti očakávaným 12.</p> <p>Intervencie NP IT Akadémia, ktoré boli zamerané na centrá prepájajúce VŠ a podnikovú sféru, viedli k očakávanému výsledku.</p>	
Výstupy → Výsledky	Vyšší záujem o štúdium STEM a IT
<p>NP IT Akadémia podporoval rozvoj IT sektoru zmenami v systéme vzdelávania na ZŠ, SŠ a VŠ, a to hlavne zvýšením kvality infromatického vzdelávania, matematického, prírodovedného a technického vzdelávania so zameraním na IKT, motiváciou žiakov a študentov k štúdiu informatiky a IKT a rozvojom vedeckých kompetencií žiakov a študentov. Výsledkom projektu bolo vytvorenie modelu vzdelávania a prípravy mladých ľudí pre aktuálne a perspektívne potreby vedomostnej spoločnosti a trhu práce so zameraním na informatiku a IKT. Zakomponovanie IKT do všeobecných vzdelávacích predmetov, najmä do prírodovedných a technických už na úrovni ZŠ, prispieva k vyššiemu záujmu o ďalšie štúdium STEM a IT odborov vo vyššom stupni vzdelávania. NP vytváral priestor na motiváciu žiakov k voľbe kariéry v sledovaných oblastiach v rámci vyučovacieho procesu (napr. prostredníctvom „fascinácie bádáním“), ako aj mimo neho (mimoškolské aktivity).</p> <p>Mieru dosiahnutia očakávaného výsledku však nie je možné kvantitatívne odhadnúť, nakoľko cieľom NP už nebolo hodnotenie efektov aktivít na zvýšení záujmu o štúdium STEM a IT. Zvýšenie záujmu o štúdium STEM a IT však vo všeobecnosti nie je možné hodnoverne posúdiť, a to i napriek dostupnosti štatistických údajov k počtu študentov podľa študijných programov za jednotlivé akademické roky. Dôvodom je skutočnosť, že pojem STEM, hoci jednoznačný v prípade prepojenia na konkrétne oblasti (veda, technika, inžinierstvo, matematika), je nejednoznačný v prípade prepojenia na relevantné študijné programy, t. j. neexistuje jednotný prístup na národnej úrovni, aké študijné programy vysokých škôl by mali spadať pod STEM.</p> <p>Z pohľadu kvalitatívneho hodnotenia realizovaného v predchádzajúcom hodnotení⁴⁸ je však možné konštatovať, že intervencie NP IT Akadémia mali vysoký potenciál pre zvýšenie záujmu o štúdium STEM a IT a významne prispeli k dosiahnutiu tohto výsledku.</p>	
Výstupy → Výsledky	Vyššia podpora ľudského kapitálu na VŠ a vo výskume
<p>Vyššia podpora ľudského kapitálu na VŠ a vo výskume s cieľom dosiahnuť zlepšenie kvality ľudského kapitálu vo vede a výskume neboli cieľom vyhlásených výziev pre oblasť podpory vysokoškolského vzdelávania.</p> <p>Z dôvodu chýbajúcich intervencií nebol výsledok dosiahnutý.</p>	

⁴⁸ Hodnotenie efektívnosti vybraných intervencií PO1 Vzdelávanie OP IZ zameraných na podporu zvyšovania profesijných kompetencií PZ/OZ a gramotnosti žiakov, 2022.

Výstupy → Výsledky	<i>Vyššia kvalita vzdelávania budúcich pedagogických a odborných zamestnancov, vrátane posilnenia ich praktickej výučby</i>
<p>Vyššia kvalita vzdelávania budúcich PZ a OZ, vrátane posilnenia ich praktickej výučby bola jedným z cieľov projektov podporených v rámci výzvy Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov. Zhodnotenie dosiahnutých očakávaných výsledkov je momentálne predčasné, zo zazmluvnených projektov (8) nebol k 24. 1. 2023 riadne ukončený ani jeden.</p> <p>Očakávaným prínosom výzvy je prepojenie vysokoškolského vzdelávania s potrebami praxe prostredníctvom vytvorenia a rozšírenia rozsahu praktickej profesijnej prípravy, zahŕňajúcej inovované a/alebo nové modely pedagogickej praxe a stáží. Podpora praktického vzdelávania má reflektovať na potreby študentov, s cieľom lepšie ich pripraviť na výkon práce pedagóga a/alebo OZ, ako aj na požiadavky škôl ako zamestnávateľov.</p> <p>K 16. 1. 2022 bol počet študentov vo vzdelávacích programoch pre budúcich PZ/OZ zazmluvnený na hodnote 4 017 študentov (MU O0078 Počet študentov VŠ študujúcich v študijných programoch pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov), čo predstavuje 426 % mieru plnenia (voči cieľovej hodnote 944 študentov, stanovenej k 31. 12. 2023). Možno sa preto domnievať, že výsledok bude naplnený.</p>	

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Tabuľka 25: Dosahovanie okamžitých krátkodobých dopadov ŠC 1.3.1

Výsledkami k okamžitým dopadom (ŠC 1.3.1)	
Výsledky	<ul style="list-style-type: none"> • Bakalárske profesijne orientované študijné programy odrážajúce požiadavky trhu práce • Centrá prepájajúce VŠ a podnikovú sféru, zamerané na riešenie konkrétnych úloh a zadaní z praxe • Vyšší záujem o štúdium STEM a IT • Vyššia podpora ľudského kapitálu na VŠ a vo výskume • Zlepšený prístup študentov so špecifickými potrebami k VŠ vzdelávaniu • Vyššia kvalita vzdelávania budúcich PZ a OZ, vrátane posilnenia ich praktickej výučby
Dopad	<i>Dostupné inovované vzdelávacie programy zamerané na potreby trhu práce</i>
<p>Ako už bolo uvedené v predchádzajúcom texte, dostupné inovované vzdelávacie programy vznikali v rámci IT Akadémie, k čomu prispeli okrem iného aj novovzniknuté kompetenčné centrá zriadené partnerskými VŠ.</p> <p>Bohužiaľ sa nepodarilo realizovať intervencie, ktoré mali zaviesť bakalárske profesijne orientované študijné programy odrážajúce požiadavky trhu práce.</p> <p>Vzhľadom na to, že neboli dosiahnuté všetky predpokladané výsledky, možno tento krátkodobý vplyv považovať iba za čiasťočne dosiahnutý.</p>	
Dopad	<i>Funkčné vnútorné systémy zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania, zohľadňujúce prepájanie s praxou</i>
<p>Žiadny z projektov z dopytovo-orientovanej výzvy Podpora vnútorných systémov zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania nie je ukončený. Možno sa však domnievať, že realizované projekty majú potenciál vedúci k tomuto očakávanému dopadu.</p> <p>Očakávaným prínosom výzvy je vytvorenie podmienok vysokým školám na zabezpečenie kvality poskytovaného vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom podpory (vytvorenia, resp. aktualizácie) ich vnútorných systémov zabezpečovania kvality v súlade so zákonom č. 269/2018 Z. z.</p>	

a v nadväznosti na nové štandardy, ktorými sa sprísnila požiadavky na zabezpečovanie kvality. Vnútrošný systém zabezpečovania kvality má zohľadňovať napĺňanie poslania VŠ a zavádzať a formalizovať politiky, štruktúry a procesy na zabezpečenie kvality, vrátane pravidiel tvorby, úpravy a poskytovania študijných programov.

Zavedenie vnútorného systému zabezpečovania kvality zosúladeného so štandardmi v zásade bude znamenať inštitucionálnu akreditáciu vysokej školy v študijnom odbore a stupni. VŠ tak bude môcť samostatne vytvárať a upravovať študijné programy v príslušných študijných odboroch a stupňoch, no funkčný a správne implementovaný vnútorný systém zabezpečovania kvality tiež umožní VŠ uskutočňovať vysokoškolské štúdium v nových študijných odboroch a stupňoch (akreditovať nové študijné programy).

Dopad	<i>Dostupné inovované programy vzdelávania budúcich pedagogických a odborných zamestnancov s dôrazom na zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania</i>
--------------	--

Inovované programy vzdelávania budúcich PZ a OZ s dôrazom na zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania neboli oprávnenou aktivitou v rámci výzvy Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov (len tvorba podporných vzdelávacích materiálov pre PZ cvičnej školy alebo cvičného školského zariadenia).

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Tabuľka 26: Dosahovanie dlhodobých dopadov ŠC 1.3.1

Výsledkami k dlhodobým dopadom (ŠC 1.3.1)	
Výsledky	<ul style="list-style-type: none"> • Bakalárske profesijne orientované študijné programy odrážajúce požiadavky trhu práce • Centrá prepájajúce VŠ a podnikovú sféru, zamerané na riešenie konkrétnych úloh a zadaní z praxe • Vyšší záujem o štúdium STEM a IT • Vyššia podpora ľudského kapitálu na VŠ a vo výskume • Zlepšený prístup študentov so špecifickými potrebami k VŠ vzdelávaniu • Vyššia kvalita vzdelávania budúcich PZ a OZ, vrátane posilnenia ich praktickej výučby
Dopad	<i>Vyšší podiel pedagogických a odborných zamestnancov s potrebnými kľúčovými kompetenciami</i>
<p>Projekty z dopytovo-orientovanej výzvy Skvalitnenie prípravy budúcich pedagogických a odborných zamestnancov sú v realizácii. Možno predpokladať, že realizované projekty prispievajú k vyššiemu podielu PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami a očakávaný dopad bude naplnený.</p> <p>Zásadný dopad by sa mal neskôr prejaviť vo zvýšení úrovne vzdelávania v predškolských zariadeniach, ZŠ a SŠ – miest výkonu práce cieľovej skupiny, na ktorú je výzva zameraná.</p>	
Dopad	<i>Zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy</i>
<p>Z pohľadu VŠ je potenciál pre dosiahnutie tohto dlhodobého dopadu obmedzený, pretože neboli realizované intervencie, ktorých výstupom by boli bakalárske profesijne orientované študijné programy odrážajúce požiadavky trhu práce.</p> <p>Inovácia vzdelávacích programov bola zameraná iba na IT sektor, kde došlo v rámci <i>NP IT Akadémia</i> k inovovaniu a vytváraniu vzdelávacích programov VŠ zameraných na informačné technológie.</p>	
Dopad	<i>Vyšší záujem o odborné vzdelávanie a prípravu u žiakov ZŠ</i>

Vyšší záujem o OVP u žiakov ZŠ nebol cieľom vyhlásených výziev pre oblasť podpory vysokoškolského vzdelávania.

Avšak, tento dopad môže byť v dlhodobom horizonte sekundárne vyvolaný intervenciami v rámci ŠC 1.1.1, najmä *NP IT Akadémia*, v rámci ktorého boli žiaci ZŠ motivovaní k vyššiemu záujmu o technické a prírodovedné odbory. To sa potom môže prejavovať aj zvýšeným záujmom o VŠ štúdium v týchto oblastiach.

Dopad	<i>Zlepšenie kvality ľudského kapitálu vo vede a výskume</i>
--------------	---

Dopad nebude dosiahnutý, pretože neboli realizované intervencie, ktoré by k nemu viedli.

Dopad	<i>Vyššia vzdelanosť žiakov a študentov v technických odboroch</i>
--------------	---

Ako už bolo spomínané vyššie, výsledky implementácie *NP IT Akadémia* a DOP zameraných na zvýšenie matematickej a prírodovednej gramotnosti a IKT zručností detí a žiakov ZŠ a SŠ majú potenciál zvyšovať motiváciu a záujem žiakov o tieto technické odbory a zvyšovať ich motiváciu tieto odbory študovať aj na VŠ. Dopad bude možné hodnotiť až s odstupom niekoľkých rokov na základe štatistických údajov týkajúcich sa počtu študentov technických odborov.

Dopad	<i>Rovnosť príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese</i>
--------------	---

Rovnosť príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese nebol cieľom ani jednej z vyhlásených výziev zameraných na podporu VŠ v rámci ŠC 1.3.1. Pôvodne plánované aktivity zamerané na inkluzívne vzdelávanie a na podporu študentov zo SZP, ktoré by vo svojom dôsledku prispeli k rovnosti príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese, neboli prepísané do výziev.

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

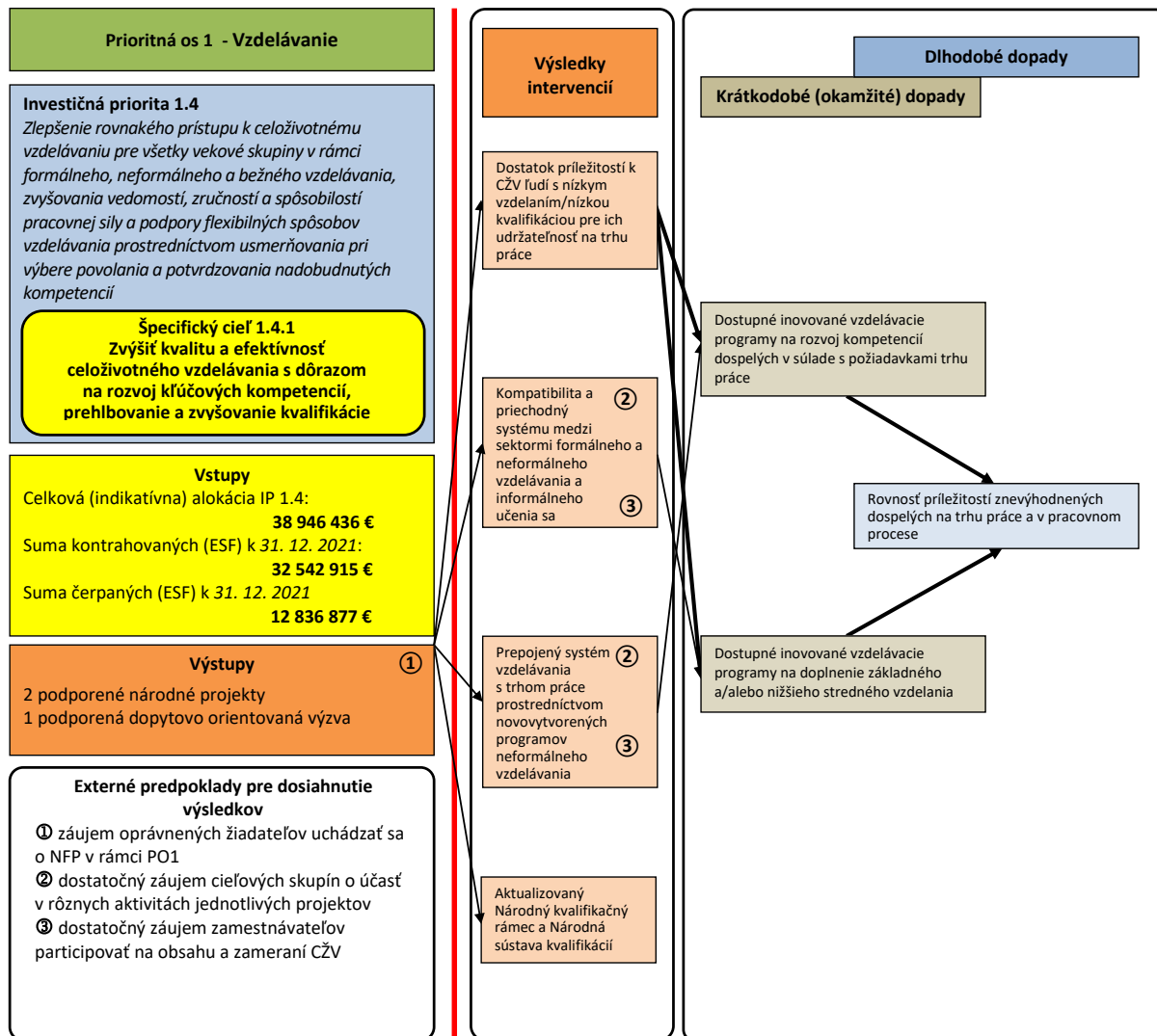
Záver k ŠC 1.3.1

Na základe vyššie uvedených skutočností možno konštatovať, že intervenčná logika v ŠC 1.3.1 nebola nastavená optimálne a nebola plne funkčná. Neboli realizované všetky plánované intervencie, čo malo za dôsledok, že neboli dosiahnuté predpokladané výstupy, ktoré by viedli k očakávaným výsledkom. Kauzálné línie boli prerušené a dopady intervencií ŠC 1.3.1 sú tak limitované. Jedným z dôvodov nefunkčnosti teórie zmeny je, že neboli splnené všetky predpoklady úspešnej intervencie. Ukázal sa nižší záujem zo strany VŠ, než bol pôvodne očakávaný. Taktiež boli identifikované niektoré procesné problémy (napr. stret záujmov pri hodnotení projektov VŠ pre prax), ktoré znemožnili úspešnú realizáciu intervencií.

3.2.4 Vyhodnotenie príspevku intervencií v špecifickom ciele 1.4.1

Východiskom pre analýzu kauzálnych línií v IP 1.4 PO Vzdelávanie je výsledná teória zmeny pre ŠC 1.4.1.

Obrázok 16: Teória zmeny pre špecifický cieľ 1.4.1

Podporená priorita stratégie Európa 2020	Udržateľný rast: podporovanie ekologickejšieho a konkurencie-schopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje. Inkluzívny rast: podporovanie hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí sociálnu a územnú súdržnosť.
Dotknuté ciele OP IŽ	<ul style="list-style-type: none"> udržať podiel ľudí, ktorí predčasne ukončujú školskú dochádzku, pod 6 % do roku 2020 (v roku 2013 6,3 %)
Relevantné programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ:	
<ul style="list-style-type: none"> Počet účastníkov ČŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu (R0085) Počet účastníkov s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou zapojených do aktivít ČŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu (R0086) Počet partnerstiev medzi poskytovateľmi ČŽV, zamestnávateľmi, organizáciami pracujúcimi so znevýhodnenými skupinami osôb fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu (R0087) 	

Teória zmeny a intervenčná logika v rámci ŠC 1.4.1 (obrázok vyššie) predpokladá, že prostredníctvom realizácie výstupov intervencií NP a DOP budú generované nasledovné očakávané výsledky:

- Dostatok príležitostí k ČŽV ľudí s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou pre ich udržateľnosť na trhu práce;
- Kompatibilita a priechodný systém medzi sektormi formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa;
- Prepojený systém vzdelávania s trhom práce prostredníctvom novovytvorených programov neformálneho vzdelávania;
- Aktualizovaný NKR a NSK;

ktoré sa v krátkodobom horizonte odrazili v okamžitých dopadoch:

- Dostupné inovované vzdelávacie programy na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce;
- Dostupné inovované vzdelávacie programy na doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania;

a v dlhodobom horizonte sa predpokladajú dopady typu:

- Rovnosť príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese.

V časti charakterizujúcej model zmeny v tomto ŠC sú vyznačené silné i slabé kauzálne väzby medzi výsledkami intervencií a identifikovanými bezprostrednými dopadmi, resp. očakávanými dlhodobými dopadmi.

Dostatok príležitostí k ČŽV ľudí s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou pre ich udržateľnosť na trhu práce je najvýznamnejším výsledkom vykonaných intervencií, so silnou väzbou na výsledné efekty. Tými sú bezprostredne ***dostupné inovované vzdelávacie programy na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce*** a tiež ***dostupné inovované vzdelávacie programy na doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania***.

Oba tieto bezprostredné dopady v dlhodobom horizonte zaistia ***rovnosť príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese***.

Kontext

Legislatívnym rámcom pre ČŽV je zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Inštitucionálny rámec ďalej tvorí aktualizovaná Stratégia celoživotného vzdelávania 2011, resp. Stratégia celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 – 2030.

Tento cieľ je napĺňaný prostredníctvom NP SOK, NP PIAAC a DOP realizovaných v rámci výzvy *NedisKVALIFIKUJ SA!* (podpora celoživotného vzdelávania).

NP SOK je určený na overovanie kvalifikácií, keď popri zvyšovaní kvality a efektívnosti ČŽV s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií je potrebná aj motivácia v podobe prehľadného systému overovania a následného uznania výsledkov ČŽV. Práve systém SOK je prostriedkom, ako kompetencie, vedomosti a zručnosti nielen získať, ale mať možnosť aj využiť na trhu práce za predpokladu, že okrem samotného overenia kvalifikácie budú aj v legislatíve úpravy v zmysle uznania overenej kvalifikácie.

Zámerom NP PIAAC je prispieť k zvýšeniu kvality a efektivity ČŽV poskytnutím relevantných dát o úrovni kompetencií dospelých v oblastiach čitateľskej a matematickej gramotnosti a schopnosti adaptívneho riešenia problémov vo vzťahu k pracovnému životu. Medzinárodné meranie PIAAC je

realizované OECD za účasti členských krajín. Cieľom meraní je zistiť silné a slabé stránky dospelej populácie, porovnanie výsledkov s inými regiónmi a navrhnúť prípadné odporúčania pre tvorcov politik v oblasti ČŽV. Súčasťou NP je okrem hlavného zberu dát testovanie kompetencií učiteľov pre potreby navrhnutia zmysluplných opatrení ich ďalšieho vzdelávania.

Projekty v rámci dopytovo-orientovanej výzvy NedisKVALIFIKUJ SA! svojimi aktivitami prispeli k zvýšeniu, získaniu alebo doplneniu kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce, vrátane IKT, zvyšovania finančnej gramotnosti a pod. Pre potreby vzdelávania dospelých boli vytvorené vzdelávacie programy a tzv. programy druhej šance, podporené partnerstvami so zamestnávateľmi a profesijnými organizáciami, zamestnávateľskými zväzmi, asociáciami a komorami pri tvorbe, inovácii a realizácii vzdelávania a pod.

Funkčnosť kauzálnych línií a miera dosiahnutia výsledkov a vplyvov

V ŠC 1.4.1 bola funkčnosť teórie zmeny, resp. dosiahnutie očakávaných výsledkov a vplyvov, podmienená týmito predpokladmi:

1. Záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP v rámci PO1;
2. Dostatočný záujem cieľových skupín o účasť na rôznych aktivitách jednotlivých projektov;
3. Dostatočný záujem zamestnávateľov participovať na obsahu a zameraní ČŽV.

Nasledujúca tabuľka uvádza, do akej miery boli predpoklady úspešnej intervencie naplnené.

Tabuľka 27: Naplnenie predpokladov ŠC 1.4.1

Predpoklady	Naplnenie predpokladov
1. Záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP v rámci PO1	<p>Záujem žiadateľov bol v dopytovo-orientovanej výzve NEDISKVALIFIKUJ SA! enormný. Výzva bola vyhlásená v 11/2016 s alokáciou 15 mil. EUR zo zdrojov ESF a následne postupne viackrát navýšená až na konečných 26 mil. EUR zo zdrojov ESF.</p> <p>K referenčnému dátumu 31. 12. 2021 bolo v realizácii 117 projektov, avšak k 17. 10. 2022 bolo v realizácii 98 projektov (20 projektov bolo už ukončených a 33 projektov bolo ukončených mimoriadne).</p> <p>Je možné konštatovať, že dopyt po financovaní projektov prevýšil ponuku disponibilných finančných zdrojov.</p> <p>Predpoklad bol úplne naplnený.</p>
2. Dostatočný záujem cieľových skupín o účasť na rôznych aktivitách jednotlivých projektov	<p>Plánovaný počet účastníkov na aktivitách ČŽV (MU O0082) bol 7 410 osôb, avšak zazmluvnený počet v kontrahovaných projektoch bol 40 656 osôb v piatich cieľových kategóriách: mladí ľudia vo veku do 25 rokov, uchádzači o zamestnanie a dobrovoľne nezamestnané osoby, SZČO, starší ľudia v produktívnom veku a zamestnanci.</p> <p>K dátumu 31. 12. 2021 bol počet účastníkov v ukončených aj neukončených projektoch iba 70,5 % zazmluvneného počtu účastníkov - 28 652 osôb (MU CO01 <i>Nezamestnané osoby, vrátane dlhodobo nezamestnaných</i> 1 103 osôb, MU CO03 <i>Neaktívne osoby</i> 13 275 osôb a MU CO05 <i>Zamestnané osoby, vrátane samostatne zárobkovo činných osôb</i> 14 274 osôb). Plánovaný počet 7 410 osôb bol plnený na 367 %.</p> <p>V prípade sledovaných vekových skupín MU CO06 <i>Osoby vo veku do</i></p>

	<p>25 rokov bol počet účastníkov 13 990 osôb a MU CO07 <i>Osoby vo veku nad 54 rokov</i> bol počet účastníkov 2 477 osôb.</p> <p>Záujem v jednotlivých cieľových kategóriách bol najnižší u osôb starších ako 54 rokov a pri SZČO. Je zrejmé, že v prípade týchto dvoch cieľových skupín sa pre nízky záujem plánovaných hodnôt nedosiahne.</p> <p>Predpoklad nebol úplne naplnený u niektorých cieľových skupín.</p>
3. Dostatočný záujem zamestnávateľov participovať na obsahu a zameraní ČŽV	<p>Z celkového počtu 117 realizovaných projektov k 31. 12. 2021 boli zamestnávatelia zapojení do 61 projektov, čo predstavuje 52,1% podiel. 56 projektov bolo realizovaných bez zapojenia zamestnávateľov, čo predstavovalo 47,9 % podiel.</p> <p>Predpoklad dostatočného záujmu zamestnávateľov nebol úplne naplnený.</p>

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Nižšie uvedená tabuľka uvádza prehľad kľúčových aktivít, prepísaných do DOP a NP, prostredníctvom ktorých boli dosahované požadované výstupy projektu.

Tabuľka 28: Aktivity ŠC 1.4.1

Aktivitami k výstupom a výsledkom (ŠC 1.4.1)			
Aktivity⁴⁹	<ul style="list-style-type: none"> • Tvorba a realizácia vzdelávacích programov na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce (zvyšovanie, získanie, doplnenie), vrátane IKT, zvyšovania finančnej gramotnosti a pod. • Podpora partnerstiev so zamestnávateľmi a profesijnými organizáciami, zamestnávateľskými zväzmi, asociáciami a komorami pri tvorbe, inovácii a realizácii vzdelávania • Podpora vzdelávacích programov na doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania (tzv. programy druhej šance), stimulovanie pokračovania v štúdiu na nadväzujúcom stupni vzdelávania • Identifikácia a zhodnotenie úrovne kompetencií dospelých využívaných v pracovnom živote 		
Transformácia aktivít do NP			
Názov NP	Začiatok realizácie projektu	Koniec realizácie projektu	
Medzinárodné hodnotenie kľúčových kompetencií dospelých (PIAAC)	8/2018	9/2023	
System overovania kvalifikácií v SR	3/2019	9/2023	
Transformácia aktivít do DOP			
Názov výzvy k DOP	Vyhlásenie	Uzavretie hodnotiaceho kola	Počet projektov
NedisKVALIFIKUJ SA!	12/2016	1. kolo 20.3.2017 2. kolo 11.9.2017	132

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

⁴⁹ Ide o súhrn aktivít, ktoré hodnotitelia považujú za nosné pre ŠC

Tabuľka 29: Dosahovanie výsledkov ŠC 1.4.1

Výstupmi k výsledkom (ŠC 1.4.1)	
Výstupy → Výsledky	Dostatok príležitostí k CZV ľudí s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou pre ich udržateľnosť na trhu práce
<p>Výstupy, ktoré viedli k výsledku:</p> <ul style="list-style-type: none"> Podpora vzdelávacích programov na doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania (tzv. programy druhej šance), stimulovanie pokračovania v štúdiu na nadväzujúcom stupni vzdelávania <p>Kľúčové intervencie v tejto oblasti predstavovali projekty dopytovo-orientovanej výzvy <i>NedisKVALIFIKUJ SA!</i>, a to v časti podpory aktivít tzv. druhošancového vzdelávania.</p> <p>Druhošancové vzdelávanie, ako jedno z inkluzívnych opatrení umožňujúcich nadobudnúť vzdelanie nedosiahnuté počas počiatočného štúdia, spadá do formálneho školského vzdelávania. Zameriava sa na pomoc cieľovým skupinám, ako sú napríklad ľudia s nízkym vzdelaním, či úplne bez vzdelania. Tieto skupiny obyvateľstva sú spravidla marginalizované a zároveň patria medzi najzraniteľnejšie na trhu práce i v spoločnosti. Podporované aktivity v rámci hodnotenej výzvy majú (okrem iného) za cieľ aj prostredníctvom tohto druhu vzdelávania zlepšiť ich šance do budúcnosti, či už v spojitosti s ich ďalšou vzdelávacou, alebo kariérou dráhou.</p> <p>Výhradným realizátorom aktivít druhošancového vzdelávania boli v rámci hodnotenej výzvy vzdelávacie inštitúcie – SOŠ. Druhošancovému vzdelávaniu sa v rámci výzvy venuje 5 projektov. Uvedený počet predstavuje marginálny podiel z celkového množstva projektov (132), či už z hľadiska počtu projektov (4 %), alebo objemu alokovaných finančných prostriedkov (vo výške 639,7 tis. EUR, resp. 3 % z celkovej schválenej sumy). Z uvedených piatich projektov sa výhradne druhošancovému vzdelávaniu venujú len dva a zostávajúce tri projekty kombinujú aktivity druhošancového vzdelávania s aktivitami odborného vzdelávania (konkrétne napr. kurzy ECDL, základy podnikania, obsluha strojov a zariadení atď.), ako aj „mäkkých“ zručností (predovšetkým súvisiacich so zvýšením šancí uplatniť sa na trhu práce). Alokácia finančných prostriedkov poskytnutých priamo na aktivity v spojitosti s druhošancovým vzdelávaním tak po odrátaní vyššie spomenutých „spoločných“ aktivít predstavuje sumu 460,4 tis. EUR, resp. 2,46 % z celkovo poskytnutých prostriedkov v rámci výzvy⁵⁰.</p> <p>K referenčnému dátumu tohto hodnotenia boli ukončené 3 z 5 projektov druhošancového vzdelávania. V prípade ukončených projektov prekročil dosiahnutý stav všetkých ukazovateľov plánované hodnoty. Účastníkov aktivít s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou bolo o 47 viac oproti plánovanej hodnote (235, resp. 120 % plánovanej hodnoty). Počet frekventantov, ktorí ukončili aktivity a získali alebo si zvýšili kvalifikáciu, bolo celkovo 241, o šesť viac, ako bolo plánované (103 % plnenie).</p> <p>Cieľovú skupinu tvorili primárne skupiny obyvateľstva čeliace sociálnemu a spoločenskému vylúčeniu, vrátane menších, so zreteľom na mladých nezamestnaných vo veku do 25 rokov. Náplňou vzdelávacích aktivít bolo získanie nižšieho stredného vzdelania, ktoré sa realizovalo v zmysle § 30 ods. 5 a § 42 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní. V praxi to znamenalo teoretické vyučovanie všeobecno-vzdelávacích predmetov za účelom nadviazania a zveľadenia spôsobilostí frekventantov, ktoré získali v priebehu primárneho vzdelania (predovšetkým nasledovné predmety: slovenský jazyk a literatúra, matematika, fyzika, chémia, biológia, občianska náuka, dejepis, anglický jazyk, geografia a informatika).</p> <p>Okrem projektov druhošancového vzdelávania aj ostatné projekty v rámci dopytovo-orientovanej výzvy <i>NedisKVALIFIKUJ SA!</i> svojimi aktivitami prispeli k zvýšeniu, získaniu alebo doplneniu</p>	

⁵⁰ Dáta relevantné k referenčnému dátumu 31.12.2021.

kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce, vrátane IKT, zvyšovania finančnej gramotnosti a pod. Celkovo bolo prostredníctvom projektov tejto výzvy podporených 33 384 účastníkov, z toho 4 411 s nízkym vzdelaním. Výsledkom bolo zvýšenie kvalifikácie u 28 891 účastníkov, z toho si ju vďaka projektom zvýšilo 4 075 účastníkov s nízkou kvalifikáciou. Najväčším prínosom projektov bolo zvýšenie zručností a kompetencií absolventov vzdelávacích programov a zvýšenie ich šance na uplatnenie sa na trhu práce.

Je možné konštatovať, že očakávaný výsledok v kategórii nízkovzdelaných nebol dosiahnutý.

Výstupy → Výsledky

Kompatibilita a priechodný systému medzi sektormi formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa

Kľúčové intervencie v tejto oblasti predstavoval NP SOK, ktorý má systémový charakter.

Výstupy, ktoré viedli k výsledku:

- Tvorba a realizácia vzdelávacích programov na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce (zvyšovanie, získanie, doplnenie), vrátane IKT, zvyšovania finančnej gramotnosti a pod.;
- Podpora partnerstiev so zamestnávateľmi a profesijnými organizáciami, zamestnávateľskými zväzmi, asociáciami a komorami pri tvorbe, inovácii a realizácii vzdelávania.

NP SOK bol určený na overovanie kvalifikácií, keď popri zvyšovaní kvality a efektívnosti ČŽV s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií je potrebná aj motivácia v podobe prehľadného systému overovania a následného uznania výsledkov ČŽV. Práve systém overovania kvalifikácií je prostriedkom, ako kompetencie, vedomosti a zručnosti nielen získať, ale mať možnosť aj využiť na trhu práce za predpokladu, že okrem samotného overenia kvalifikácie budú aj v legislatíve úpravy v zmysle uznania overenej kvalifikácie (v rámci NP SOK prebehlo spracovanie návrhu podnetov na úpravy legislatívneho prostredia ČŽV).

V priebehu roku 2021 boli spracované metodiky, postupy, akreditované programy a bol ukotvený SOK. Po vytvorení celonárodnej štruktúry, prostredníctvom ktorej sa bude overovanie kvalifikácií realizovať, prebiehalo v priebehu roku 2022 overovanie tohto systému. V rámci pilotného overovania účastníci vykonali skúšky na získanie kvalifikácie prostredníctvom autorizovaných osôb.

Očakávaný výsledok, ktorým bolo vytvorenie kompatibilného a priechodného systému medzi sektormi formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa, bol naplnený. Bol vytvorený funkčný celonárodný systém, ktorý umožní v rámci ČŽV pružne reagovať na požiadavky trhu práce.

Výstupy → Výsledky

Prepojený systém vzdelávania s trhom práce prostredníctvom novovytvorených programov neformálneho vzdelávania

Výstupy, ktoré viedli k výsledku:

- Tvorba a realizácia vzdelávacích programov na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce (zvyšovanie, získanie, doplnenie), vrátane IKT, zvyšovania finančnej gramotnosti a pod.;
- Podpora partnerstiev so zamestnávateľmi a profesijnými organizáciami, zamestnávateľskými zväzmi, asociáciami a komorami pri tvorbe, inovácii a realizácii vzdelávania.

V rámci realizovaných DOP boli pre potreby vzdelávania dospelých vytvorené vzdelávacie programy a tzv. programy druhej šance. Boli podporené partnerstvá so zamestnávateľmi a profesijnými organizáciami, zamestnávateľskými zväzmi, asociáciami a komorami pri tvorbe, inovácii a realizácii vzdelávania a pod.

Z analýz vyplynulo, že u väčšiny DOP tvorbe vzdelávacieho programu predchádzala analýza vzdelávacích potrieb. Takisto zapojenie zamestnávateľov alebo profesijných združení významným

spôsobom prispelo k presnému zacieleniu vzdelávacích programov na potreby daného odboru. Z celkového počtu 117 realizovaných projektov k 31. 12. 2021 boli zamestnávateľia zapojení do 61 projektov, čo predstavuje 52,1 % podiel.

Realizované analýzy jasne ukazujú⁵¹, že súčinnosť so zamestnávateľmi pri poskytovaní CŽV je tým správnym postupom, zaisťujúcim efektívne využitie vložených prostriedkov. Avšak aj vzdelávacie programy zamerané na získanie všeobecných vedomostí, ako napr. vzdelávanie v IKT, cudzích jazykov, finančnej gramotnosti, podnikateľských aktivít a pod., majú svoje opodstatnené miesto, pretože prispievajú k zvyšovaniu kompetencií a vedomostí.

Na druhú stranu nemožno zabúdať na vzdelávanie v tzv. mäkkých zručnostiach, pretože sa mnohokrát stáva, že pracovník je vzdelaný v odbornej oblasti, avšak nedisponuje širšími spoločensko-behaviorálnymi kompetenciami (napr. komunikácia v pracovnom kolektíve, komunikácia so zákazníkom, tímová práca, time management a pod.). Veľakrát je zložitá niektoré cieľové skupiny motivovať k tomu, že aj tento typ vzdelávania má svoje opodstatnenie. Pri tvorbe vzdelávacieho programu je preto nevyhnutné citlivo pracovať so špecifikami oslovenej cieľovej skupiny a prispôbiť vzdelávanie ich potrebám.

Takisto *NP SOK* sa v jednej čiastkovej aktivite zameril na identifikáciu konkrétnych regionálnych potrieb CŽV a nastavenie relevantnej ponuky CŽV.

Pôsobenie intervencií viedlo k dosiahnutiu očakávaného výsledku vo forme prepojeného systému vzdelávania s trhom práce prostredníctvom novovytvorených programov neformálneho vzdelávania.

Výstupy → Výsledky	Aktualizovaný Národný kvalifikačný rámec a Národná sústava kvalifikácií
<p>NSK predstavuje základ pre uznávanie vzdelávacích výstupov, ktoré účastník vzdelávania získa v rámci formálneho a neformálneho vzdelávania a formálneho učenia sa. Kvalifikácie, pre ktoré sa v <i>NP SOK</i> realizovala pilotná verifikácia overenia kvalifikácií, vychádzali zo zverejnených kariet kvalifikácií vytvorených v rámci projektu <i>Tvorba NSK</i>, resp. rešpektujú ich kvalifikačné a hodnotiace štandardy.</p> <p>Kvalifikačné štandardy boli doplnené metodickými materiálmi, ktoré detailne popisujú systém overovania kvalifikácií a bola vytvorená metodika pre jednotnú štruktúru tohto overovania. Pilotne boli výstupy overené a teraz sa pripravujú návrhy legislatívnych úprav.</p> <p>Aktivity NP SOK prispeli k aktualizácii NKR a NSK.</p>	

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Tabuľka 30: Dosahovanie okamžitých krátkodobých dopadov ŠC 1.4.1

Výsledkami k okamžitým dopadom (ŠC 1.4.1)	
Výsledky	<ul style="list-style-type: none"> • Dostatok príležitostí k CŽV ľudí s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou pre ich udržateľnosť na trhu práce • Kompatibilita a priečodný systém medzi sektormi formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa • Prepojený systém vzdelávania s trhom práce prostredníctvom novovytvorených programov neformálneho vzdelávania • Aktualizovaný NKR a NSK
Dopad	<i>Dostupné inovované vzdelávacie programy na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce</i>

⁵¹ Efektívnosť podporených intervencií z PO1 Vzdelávanie OP LZ zameraných na celoživotné vzdelávanie, ad-hoc 2022.

Ako už bolo uvedené v časti týkajúcej sa dosahovania výsledkov, v súvislosti s realizáciou vzdelávacích aktivít boli vytvárané vzdelávacie programy. Celkom bolo vo vytvorených vzdelávacích programoch vzdelaných 22 084 osôb.

DOP vytvárali a inovovali vzdelávacie programy na základe analýzy vzdelávacích potrieb cieľových skupín a v úzkej súčinnosti so zamestnávateľmi (takmer polovica projektov), kedy boli zohľadnené aj potreby regionálneho trhu práce.

Vzdelávacie programy DOP boli zamerané predovšetkým na prenositeľné zručnosti a na odborné kompetencie pre výkon povolania/zvýšenie možnosti zamestnať sa. Medzi najfrekvencovanejšie vzdelávacie aktivity zamerané na prenositeľné zručnosti možno zaradiť pokročilé digitálne zručnosti, finančnú gramotnosť, podnikateľské a manažérske zručnosti, jazykové kurzy, osobnostné a motivačné vzdelávanie, mediálne a komunikačné zručnosti. Medzi najviac zastúpené sektory hospodárstva, do ktorých bolo vzdelávanie odborných zručností cielené, možno zaradiť cestovný ruch, automobilový priemysel, IKT sektor, sektor gastronómie, poskytovanie zdravotnej starostlivosti a agrosektor.

Zásadný prínos predstavuje takisto SOK, ktorý umožní dospelým počas svojho profesijného života reagovať na potreby trhu práce a prispôsobovať tomu svoju kvalifikáciu a uplatnenie. K tomu by mala napomôcť adaptácia funkčných Centier OVP a ďalších vzdelávacích inštitúcií (predovšetkým SŠ a VŠ) na centrá CŽV, čo bude smerovať aj k vyššej flexibilitě a orientácii škôl smerom k CŽV, zvýšeniu ich konkurencieschopnosti a efektívnejšiemu využívaniu kapacít ľudských zdrojov. To by sa malo v budúcnosti prejavíť širokou ponukou vzdelávacích programov, ktoré budú reagovať na požiadavky a trendy trhu práce.

Slovensko v porovnaní s priemerom krajín EÚ stále vykazuje malú časť dospelých zúčastňujúcich sa na CŽV, preto aj v budúcnosti bude nutné zamerať úsilie do tejto oblasti.

Je možné konštatovať, že krátkodobý dopad vo forme dostupných inovovaných vzdelávacích programov zameraných na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce bol prostredníctvom intervencií dosiahnutý.

Dopad	<i>Dostupné inovované vzdelávacie programy na doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania</i>
--------------	--

Ako už bolo spomínané v predchádzajúcej časti, inovácia vzdelávacích programov na doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania bola predmetom len 5 projektov dopytovo-orientovanej výzvy *NEDISKVALIFIKUJ SA!*, čo predstavuje marginálny podiel z celkového množstva projektov. Realizátormi druhošancových programov sú výhradne SOŠ.

Vzdelávacie programy pre získanie nižšieho stredného vzdelania boli zacielené na žiakov s neukončeným ZŠ vzdelaním, kedy ZŠ opúšťali v nižšom ako v 9. ročníku. Absolvovanie programu im umožnilo získať nižšie stredné vzdelanie, teda úroveň 9. ročníka ZŠ. Náplňou kurzu bola matematika, slovenský jazyk, fyzika, chémia, dejepis, občianska náuka, geografia, tzn. základné predmety zo ZŠ. Absolvovaním kurzu boli vytvorené predpoklady, aby účastníci mohli nastúpiť do klasického 1. ročníka SŠ. Pre mladistvých síce boli vytvorené dvojročné odbory, ktoré môžu absolvovať aj bez ukončeného stredného nižšieho vzdelania, avšak nemôžu dostať výučný list, iba ich to oprávňuje vykonávať pomocné práce. SŠ tak môže zastúpiť ZŠ, kde si môžu účastníci dokončiť nižšie stredné vzdelanie v kurze druhošancového vzdelávania.

Cieľovou skupinou sú mladiství vo veku 15 a viac rokov s nedokončenou ZŠ a tiež dospelí bez ukončenej ZŠ, ktorých to limituje pri absolvovaní kurzov ponúkaných ÚPSVR Cieľová skupina pochádza najmä z MRK.

Takisto pripravovaný systém odborných kvalifikácií predstavuje zásadný prínos v oblasti vzdelávania dospelých, ktorý im umožní doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania a reagovať na potreby trhu práce.

Nastavenie intervencií na doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania predstavovalo potenciál, ktorý bol využitý len veľmi obmedzene (nízky počet projektov). Realizované intervencie mali bezpochyby priamy vplyv na jednotlivých účastníkov kurzov. Aby sa tento vplyv prejavil v širšom kontexte, musela by byť intervenciami zasiahnutá väčšia cieľová skupina.

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Tabuľka 31: Dosahovanie dlhodobých dopadov ŠC 1.4.1

Výsledkami k dlhodobým dopadom (ŠC 1.4.1)	
Výsledky	<ul style="list-style-type: none"> • Dostatok príležitostí k ČŽV ľudí s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou pre ich udržateľnosť na trhu práce • Kompatibilita a priechodný systém medzi sektormi formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa • Prepojený systém vzdelávania s trhom práce prostredníctvom novovytvorených programov neformálneho vzdelávania • Aktualizovaný NKR a NSK
Dopad	Rovnosť príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese
<p>Dosiahnutie rovnosti príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese predstavuje potrebu komplexného súboru intervencií, ktoré presahujú možnosti ŠC 1.4.1., resp. vyžadujú kombináciu opatrení aktívnej politiky zamestnanosti, širokej podpory MRK, inkluzívnych opatrení ŠC 1.1.1 a ďalších. Budúci úspech jedinca na pracovnom trhu a v pracovnom procese sa začína formovať už v predškolskom veku a jeho formovanie pokračuje plynulo až do dospelosti. Úspechy v jednej fáze významne podmieňujú úspechy v ďalšej.</p> <p>Môžeme konštatovať, že charakter aktivít nielen ŠC 1.4.1, ale aj ostatných ŠC PO1, má potenciál aktívne prispieť k tomuto dlhodobému cieľu. Zodpovedá tomu aj funkčná intervenčná logika PO1, ktorá, až na drobné výnimky v SČ 1.3.1, potvrdzuje kauzálnu líniu medzi výstupmi – výsledkami – dopadmi.</p>	

Zdroj: Predchádzajúce hodnotenia PO1, vlastné spracovanie

Záver k ŠC 1.4.1

Na základe vyššie uvedených skutočností možno konštatovať, že intervenčná logika v ŠC 1.4.1 bola nastavená správne a bola funkčná. Znamená to, že výstupy intervencie (jednotlivých NP a DOP) viedli k očakávaným výsledkom a boli dosiahnuté predpokladané krátkodobé dopady. Hodnotenie dlhodobých dopadov je v danej chvíli predčasné, pretože požadovaná zmena vo väčšej účasti dospelých na ČŽV je úzko spojená s predvídateľným a efektívnym fungovaním SOK. Plné zavedenie SOK vyžaduje nielen ďalšiu spoluprácu s ostatnými zainteresovanými aktérmi, ale aj zahrnutie do legislatívneho rámca. Až s odstupom bude možné hodnotiť dlhodobé dopady intervencie.

HO 2.1: Zhrnutie hodnotiacej otázky

Aby intervenčná logika mohla fungovať a intervencie prispeli k dosiahnutiu stanovených cieľov PO, musia byť splnené určité predpoklady. Generálny predpoklad platný pre všetky ŠC, a to, že bude **záujem oprávnených žiadateľov uchádzať sa o NFP v rámci PO1**, bol vo všetkých ŠC naplnený s výnimkou ŠC 1.3.1., kde bol predpoklad naplnený iba čiastočne a záujem oprávnených žiadateľov nenaplnil očakávaná. V ostatných ŠC naplnil počet predložených a schválených projektov očakávaná a alokované finančné prostriedky boli riadne čerpané.

Aj všeobecné predpoklady, že bude **záujem PZ o ďalšie vzdelávanie a o zavádzaní inovácií vo vyučovacom procese**, boli naplnené.

Ďalšou kategóriou predpokladov pre účinnosť vykonávaných intervencií boli predpoklady charakteristické pre jednotlivé ŠC, podľa ich zamerania.

Špecifickým cieľom 1.1.1 bolo zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetenciu detí a žiakov. Špecifickým predpokladom účinnosti intervencií vykonávaných prostredníctvom projektov tohto ŠC bol **záujem škôl implementovať inkluzívny model vzdelávania a priebežne zlepšovať podmienky pre rovnaký prístup k vzdelaniu**. Možno konštatovať, že tento predpoklad bol v úplnosti naplnený a intervenčná logika tohto ŠC fungovala podľa očakávaná. Realizované intervencie prispeli k zvýšeniu inkluzívnosti a rovnakému prístupu k vzdelávaniu.

Špecifickým cieľom 1.2.1 bolo zvýšiť kvalitu OVP, reflektujúc potreby trhu práce. Špecifickým predpokladom účinnosti intervencií vykonávaných prostredníctvom projektov tohto ŠC bol **záujem škôl implementovať inovatívne prvky vo vzdelávaní a odbornej príprave**. Aj v tomto ŠC možno konštatovať, že uvedený predpoklad bol v úplnosti naplnený a intervenčná logika tohto ŠC fungovala podľa očakávaná. Realizované intervencie prispeli k zvýšeniu kvality OVP.

Špecifickým cieľom 1.3.1 bolo zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja, s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce. Špecifickým predpokladom účinnosti intervencií vykonávaných prostredníctvom projektov tohto ŠC bol **záujem škôl na prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce**. Tento predpoklad bol naplnený, aj keď iba pri cca 2/3 verejných a štátnych VŠ.

Vzhľadom na to, že predmetná výzva *VŠ pre prax* bola nakoniec zrušená, účinnosť bola minimálna.

Špecifickým cieľom 1.4.1 bolo zvýšiť kvalitu a efektívnosť CŽV s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehĺbovanie a zvyšovanie kvalifikácie. Špecifickými predpokladmi účinnosti intervencií vykonávaných prostredníctvom projektov tohto ŠC boli **dostatočný záujem cieľových skupín o účasť v rôznych aktivitách jednotlivých projektov a dostatočný záujem zamestnávateľov participovať na obsahu a zameraní CŽV**. Ani jeden z uvedených predpokladov však nebol úplne naplnený a účinnosť intervencií tak nebola plnohodnotná.

Záujem v jednotlivých cieľových skupinách CŽV nebol rovnaký. Najnižší bol u osôb starších ako 50 rokov a pri SZČO. V prípade týchto dvoch cieľových skupín sa pre nízky záujem plánované hodnoty nepodarilo dosiahnuť.

Rovnako záujem zamestnávateľov participovať na obsahu a zameraní CŽV nebol dostatočný a viac ako polovica projektov bola realizovaná bez zapojenia zamestnávateľov.

HO 2.2: Zhrnutie hodnotiacej otázky

Teória zmeny a intervenčná logika v rámci jednotlivých ŠC predpokladala, že prostredníctvom realizácie výstupov intervencií NP a DOP budú generované očakávané výsledky, ktoré sa v krátkodobom horizonte odrazia v okamžitých dopadoch a v dlhodobom horizonte sa prejavajú aj plánované dopady, ktorými bude naplnený ŠC.

Kauzálne línie príčinnej súvislosti medzi vstupom, výstupom, výsledkom a dopadom sú zachytené v tzv. modeli zmeny ku každému ŠC. Intenzita kauzálnych väzieb medzi výsledkami a dopadmi intervencií môže byť veľmi silná, ak je veľmi silná aj príčinná súvislosť alebo menej silná, ak príčina dopadu môže byť viac.

Špecifickým cieľom 1.1.1 bolo zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov. Preukázateľnú kauzálnu súvislosť možno sledovať po línii:

(i) Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami a výsledným efektom následne je zlepšenie študijných výsledkov žiakov (dlhodobý dopad).

(ii) Fungujúci model inkluzívneho vzdelávania v školách (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte rovnosť príležitostí znevýhodnených žiakov a študentov vo výchovno-vzdelávacom procese (dlhodobý dopad).

Špecifickým cieľom 1.2.1 bolo zvýšiť kvalitu OVP, reflektujúc potreby trhu práce. Preukázateľnú kauzálnu súvislosť možno sledovať po línii:

(i) Zvýšené profesijné kompetencie PZ a OZ v procese OVP (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami (dlhodobý dopad).

(ii) Prvky duálneho školstva v systéme OVP (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte zvýšenie kvality OVP a výsledným efektom je následne vyšší záujem o OVP žiakov ZŠ (dlhodobý dopad).

Špecifickým cieľom 1.3.1 bolo zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja, s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce. Preukázateľnú kauzálnu súvislosť možno sledovať po línii:

(i) Vyššia kvalita vzdelávania budúcich PZ a OZ, vrátane posilnenia ich praktickej výučby (výsledok intervencií) generuje v dlhodobom horizonte vyšší podiel PZ a OZ s potrebnými kľúčovými kompetenciami a výsledným efektom je následne zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy (dlhodobý dopad).

Špecifickým cieľom 1.4.1 bolo zvýšiť kvalitu a efektívnosť CŽV s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehĺbovanie a zvyšovanie kvalifikácie. Preukázateľnú kauzálnu súvislosť možno sledovať po línii:

(i) Dostatok príležitostí k CŽV ľudí s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou pre ich udržateľnosť na trhu práce (výsledok intervencií) generuje v krátkodobom horizonte (a) dostupné inovované vzdelávacie programy na rozvoj kompetencií dospelých v súlade s požiadavkami trhu práce a (b) dostupné inovované vzdelávacie programy na doplnenie základného a/alebo nižšieho stredného vzdelania.

(ii) Výsledným efektom je následne rovnosť príležitostí znevýhodnených dospelých na trhu práce a v pracovnom procese (dlhodobý dopad).

4 Odporúčania

Zistenia	Odporúčania
Všeobecne k PO1	
<p>Intervencie PO1 boli realizované ako prostredníctvom NP, tak DOP.</p> <p>NP boli realizované v tých oblastiach, kde sa ukázala absencia systémového prístupu a nájdenie riešení v danej oblasti si tak vyžadovalo systémové zmeny s celonárodnou pôsobnosťou. To umožnilo pripraviť návrhy legislatívnych zmien, ktoré boli prepísané do legislatívy, príp. sú v legislatívnom procese. NP tak mali potenciál k zmene na celoslovenskej úrovni.</p> <p>Realizácia DOP prebiehala na jednotlivých školách a tieto projekty realizovali zmenu priamo na konkrétnej škole. Vplyv týchto projektov na konkrétnych žiakov danej školy je tak bezprostredný a priamy. Nevýhodou týchto projektov je ich administratívna náročnosť nielen na strane príjemca, ale aj na strane SO.</p>	<p>V oblasti vzdelávania naďalej pretrvávajú oblasti, ktoré si vyžadujú jednotné a systémové riešenie. Intervenciu do týchto oblastí sa preto javí ako účelné realizovať prostredníctvom NP. V nasledujúcom programovom období bude dôležité nájsť optimálny pomer NP a DOP, a to aj pri zvážení dostatočných kapacít SO. Implementácia veľkého počtu relatívne malých DOP si kladie vysoké nároky na zodpovedajúcu personálnu kapacitu, čo sa výrazne prejavilo v období 2014 – 2020.</p> <p>S týmto úzko súvisí aj manažment vyhlasovania dopytovo-orientovaných výziev tak, aby nedochádzalo k výkyvom na strane SO, resp. aby sa zabezpečilo rovnomerné zaťaženie disponibilných personálnych kapacít. Na druhej strane je potrebné brať do úvahy, že by nemalo dochádzať k oneskoreniu pri vyhlasovaní výziev, resp. ich vyhlásenie by malo prebehnúť čo najskôr so začiatkom spustenia Programu Slovensko.</p>
ŠC 1.1.1	
<p>V oblasti <u>inkluzívneho vzdelávania</u> sa podarilo vytvoriť funkčný model inkluzívneho vzdelávania a vybudovať inkluzívne tímy na školách. Fungovanie inkluzívnych tímov je pre integráciu detí so ŠVVP zásadné a prínosy inkluzívnych tímov boli jednoznačne potvrdené. Hoci existencia týchto tímov bola ukotvená aj legislatívne, ich financovanie je zatiaľ neisté.</p>	<p>Aj v budúcom období bude nevyhnutné pokračovať v podpore inkluzívnych opatrení, a to najmä v MŠ a ZŠ, kde majú inkluzívne tímy najväčšie opodstatnenie.</p> <p>Financovanie inkluzívnych tímov by malo smerovať k systémovému riešeniu, pretože projektové riešenie, ako to doteraz bolo, predstavuje pre pracovníkov týchto tímov neistotu a z toho vyplývajúce riziko odchodu skúsených a kvalitných PZ/OZ na iné pozície.</p>
<p>V oblasti <u>zvyšovania gramotností</u> detí a žiakov boli realizované DOP, ktoré však pokryli len malú časť detskej populácie. Hoci z terénneho prieskumu vyplynulo, že na školách, kde boli realizované DOP zamerané na posilnenie čitateľskej, matematickej, prírodovednej a IKT gramotnosti, došlo k zlepšeniu výsledkov</p>	<p>Intervencia vedúca k posilňovaniu základných gramotností (čitateľské, matematické, prírodovedné, IKT a finančné) by mala byť v pozornosti podpory aj v ďalšom období. Vzhľadom na to, že potreba posilňovania gramotností sa dotýka väčšiny žiakov, je vhodné zvážiť systémové riešenie v rámci NP,</p>

<p>žiakov, obmedzený rozsah intervencie nemôže výrazne ovplyvniť dosahovanie cieľa PO1 vo zvýšení gramotností na 505 bodov v hodnotení PISA (v roku 2018 nedosahovali hodnoty slovenských detí priemer krajín OECD v žiadnej skúmanej oblasti).</p>	<p>ktoré by malo celonárodný vplyv.</p> <p>V prípade riešenia prostredníctvom DOP potom treba zväžiť zjednodušenú formu žiadostí o podporu a následného vykazovania. V tomto prípade je možné sa inšpirovať českou skúsenosťou, kedy priama podpora škôl prebieha vo forme tzv. šablón.</p>
ŠC 1.2.1	
<p>V rámci ŠC 1.2.1 sa podarilo naštartovať SDV. Ako vyplynulo z terénneho prieskumu, SDV už teraz „funguje sám o sebe, nie je potrebné realizovať nejaké zásahy z úrovne ministerstva“. To dokumentuje aj počet SOŠ, ktoré sa do SDV zapojili, a trend nárastu počtu žiakov, ktorí sa SDV zúčastňujú.</p>	<p>Podpora SDV bude dôležitá aj v budúcnosti, a to najmä s ohľadom na rýchly vývoj trhu práce v súvislosti s Priemyslom 4.0 a zavádzaním nových technológií do výrobného procesu.</p> <p>Dôležitým aspektom do budúcnosti bude pravidelné vyhodnocovanie potrieb trhu práce a operatívne prispôsobovanie OVP týmto potrebám (prispôsobovanie vzdelávacích programov, otváranie/zatváranie adekvátnych študijných odborov, preškoľovanie PZ v nadväznosti na podnikovú prax, usporiadanie výučby novým trendom a pod.).</p> <p>Ako zásadné je možné do budúcnosti vidieť aktivity, ktoré budú motivovať žiakov (ale aj rodičov) k štúdiu SOŠ a zapojeniu sa do SDV.</p> <p>Spolupráca so zamestnávateľmi hrá v tejto oblasti kľúčovú úlohu, preto je potrebné vytvárať také podmienky, ktoré budú motivovať aj podnikateľskú sféru zúčastniť sa SDV.</p>
ŠC 1.3.1	
<p>Intervencie v ŠC 1.3.1 nemali systémový charakter a v rámci DOP sa nepodarilo aktivovať očakávaný počet VŠ/fakúlt.</p> <p>Myšlienka maximálne prepojiť VŠ štúdium s praxou sa ukázala ako správna (príkladom môže byť IT Akadémia, aktivita 2 zameraná na VŠ, alebo DOP z výzvy na podporu budúcich PZ). Je však potrebné zaktivovať akademickú sféru a vyvolať dopyt po intervenciách vedúcich k prepojeniu VŠ s praxou.</p>	<p>Aj v budúcnosti bude účelné pokračovať v intervenciách smerujúcich do prepájania VŠ s praxou.</p> <p>V uplynulom období sa realizovali legislatívne zmeny, ktoré okrem iného ovplyvnili tvorbu študijných programov a zasiahli do fungovania VŠ.</p> <p>Široká autonómia VŠ, resp. ich samostatnosť v rozhodovaní o smerovaní fakúlt, predstavuje značnú výzvu pre tvorcov zamerania výziev na podporu VŠ. Môže sa ukázať ako účelné realizovať ešte pred vyhlásením výziev cielených na podporu VŠ analýzu potrieb VŠ. To by umožnilo podchytiť ich skutočné potreby a súčasne vyhodnotiť absorpčnú kapacitu plánovaných opatrení. Participatívny prístup pri</p>

	príprave výziev môže pomôcť pri nastavení realistických cieľov ako aj k zapojeniu väčšieho počtu VŠ.
ŠC 1.4.1	
V rámci ŠC 1.4.1 sa podarilo vytvoriť kompatibilný a priechodný systém medzi sektormi formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa. Bol vytvorený funkčný celonárodný systém overovania kvalifikácií, ktorý umožňuje v rámci CŽV pružne reagovať na požiadavky trhu práce.	<p>Význam CŽV narastá aj s ohľadom na meniace sa požiadavky trhu práce, kedy je nevyhnutné reagovať na výzvy typu Priemysel 4.0, Green Deal a pod.</p> <p>Dostatočná ponuka programov CŽV a adekvátny záujem dospelých o ďalšie vzdelávanie by malo byť aj naďalej v centre pozornosti.</p> <p>Dôležitou úlohou bude ďalšia harmonizácia SOK s NKR, NSK, resp. jednotlivými kartami kvalifikácií.</p> <p>Zo skúseností DOP realizovaných v tomto programovom období vyplynulo, že zostávajú medzery v kvalite poskytovaných vzdelávacích služieb. Hodnotenie kvality poskytovateľov CŽV môže byť výzvou pre ďalšie obdobie.</p>

Prílohy

Príloha 1 – Zoznam osôb, s ktorými bol vedený rozhovor

Príloha 2 – Použité zdroje informácií

Príloha 3 – Evaluačná matica

Príloha 1 – Zoznam osôb, s ktorými bol vedený rozhovor

Meno inštitúcie	Dátum osobného rozhovoru	Meno respondenta
SO pre OP LZ (MŠVVaŠ SR)	6. 2. 2023	Veronika Paľková, Marta Černáková, Janka Halčínová
MŠVVaŠ SR • Odbor stredných škôl	19. 1. 2023	Karol Jakubík
MŠVVaŠ SR • Sekcia vysokých škôl	9. 2. 2023	Peter Ondreička
MŠVVaŠ SR • Odbor celoživotného vzdelávania	10. 1. 2023	Ildikó Pathóová

Príloha 2 – Použité zdroje informácií

Dátové sady ITMS2014+

EUROSTAT

Štatistický úrad SR

CVTI SR

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=SK>

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR. 2020. *Národný program reforiem SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2020.*

Dostupné na <https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategicke-materialy/narodny-program-reforiem/narodny-program-reforiem.html>

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR. *Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 – 2020 (verzia 8.0).* Dostupné na https://www.ludskezdroje.gov.sk/data/web-documents/OP-AZ_verzia_8.0.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR. 2021. *Výročná správa o vykonávaní operačného programu Ľudské zdroje za rok 2020, v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti.* Dostupné na <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/op-ludske-zdroje/vyrocne-spravy/vs2020/vyrocna-sprava-vykonavani-op-ludske-zdroje-za-rok-2020.pdf>

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR. 2022. *Výročná správa o vykonávaní operačného programu Ľudské zdroje za rok 2021, v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti.* Dostupné na https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/op-ludske-zdroje/vyrocne-spravy/vs-2021/implementation-report_2014sk05m0op001_2021_0_sk-30-5-2022.pdf

MŠVVaŠ SR. *Výzvy PO1 Vzdelávanie.* Dostupné na <https://www.minedu.sk/14820-sk/vyzvy-na-predkladanie-dopytovo-orientovanych-projektov/>

Predchádzajúce hodnotenie:

- Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP ĽZ (1. fáza PO1)
- Hodnotenie pokroku k naplneniu cieľov PO Vzdelávanie v rámci OP ĽZ (2. fáza PO1)
- Hodnotenie inkluzívnych opatrení v rámci ŠC 1.1.1 PO1 Vzdelávanie OP ĽZ (ad hoc INKL)
- Efektívnosť podporených intervencií z PO1 Vzdelávanie OP ĽZ zameraných na celoživotné vzdelávanie (ad hoc CŽV)
- Hodnotenie efektívnosti vybraných intervencií PO1 Vzdelávanie OP ĽZ zameraných na podporu zvyšovania profesijných kompetencií PZ/OZ a gramotnosti žiakov (ad hoc GRAM)
- Efektívnosť podporených intervencií z PO1 Vzdelávanie OP ĽZ zameraných na podporu zvyšovania atraktivity a kvality odborného vzdelávania a prípravy (ad hoc DUAL)

Príloha 3 – Evaluačná matica

Evaluačná matica: Hodnotenie plnenia stanovených cieľov a dopadov prioritnej osi Vzdelávanie

Hodnotiace otázky	Posudzovacie kritériá	Ukazovatele	Zdroje dát (dáta a dokumentácia/ terénny prieskum)	Zvolená metodika zberu a analýzy	Poznámka
<i>1. Posúdenie napĺňania stratégie a dosahovania výsledkov a dopadov plánovaných v rámci špecifických cieľov prioritnej osi prostredníctvom realizovanej intervencie</i>					
HO 1.1 Do akej miery prispieva implementácia pomoci poskytovanej v rámci PO Vzdelávanie k plneniu stanovených cieľov a dopadov PO Vzdelávanie?	Hodnoty ukazovateľov výsledku Príspevok PO Vzdelávanie k plneniu stanovených cieľov OP LŽ	<ul style="list-style-type: none"> • Programovo špecifické ukazovatele výsledku (R), pre ktoré boli stanovené cieľové hodnoty • Vecný pokrok programovo špecifických ukazovateľov výsledku • prieskum OECD – PISA • ukončené VŠ vzdelanie ľudí vo veku 30 – 34 rokov • PUŠD 	ITMS2014+ Výročné správy o vykonávaní OP LŽ Hodnotiace správy 1. a 2. fázy hodnotenia PO1 MŠVVaŠ SR – IVP ⁵² Správy a dokumenty inštitúcií relevantných pre posúdenie vývoja vzdelanosti v SR ⁵³	Analýza dát a dokumentácie Teória zmeny	Hodnotenie príspevku PO Vzdelávanie k plneniu stanovených cieľov prostredníctvom hodnotenia dopadov bude vykonané v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013
			Sprostredkovateľský orgán MŠVVaŠ SR: <ul style="list-style-type: none"> • Sekcia predprimárneho a základného vzdelávania • Sekcia stredných škôl • Sekcia vysokých škôl • Sekcia národnostného a celoživotného vzdelávania • Inštitút vzdelávacej politiky 	Interview	

⁵² Zadávateľ zaistí dáta potrebné pre evaluáciu zo súhrnných databáz ostatných inštitúcií so vzťahom k vzdelávaniu a cieľom PO1

⁵³ Nutná kooperácia so zadávateľom

Hodnotiace otázky	Posudzovacie kritériá	Ukazovatele	Zdroje dát (dáta a dokumentácia/ terénny prieskum)	Zvolená metodika zberu a analýzy	Poznámka
<i>2. Posúdenie, či intervencia funguje a či existuje kauzálna súvislosť medzi intervenciou a výsledným efektom</i>					
HO 2.1 Do akej miery mala intervencia účinok na PO Vzdelávanie?	Prínos projektov k očakávaným výsledkom ŠC Účinky intervencií na dosiahnutí stanovených cieľov PO Vzdelávanie podľa ŠC	<ul style="list-style-type: none"> Počet predložených a schválených projektov podľa ŠC Miera prínosu projektov k napĺňaniu ŠC 	ITMS2014+ Výročné správy o vykonávaní OP IZ Hodnotiace správy 1. a 2. fázy hodnotenia PO1	Analýza dát a dokumentácie Teória zmeny	
			Sprostredkovateľský orgán MŠVVaŠ SR <ul style="list-style-type: none"> Sekcia predprimárneho a základného vzdelávania Sekcia stredných škôl Sekcia vysokých škôl Sekcia národnostného a celoživotného vzdelávania Inštitút vzdelávacej politiky 	Interview	

Hodnotiace otázky	Posudzovacie kritériá	Ukazovatele	Zdroje dát (dáta a dokumentácia/ terénny prieskum)	Zvolená metodika zberu a analýzy	Poznámka
HO 2.2 Existuje kauzálna súvislosť medzi intervenciou a výsledným efektom?	Prínos projektov k očakávaným výsledkom ŠC Účinky intervencií na dosiahnutí stanovených cieľov PO Vzdelávanie podľa ŠC	<ul style="list-style-type: none"> • Súlad textu výziev, vyzvaní a zameraní ŠC • Miera prínosu projektov k napĺňaniu ŠC 	ITMS2014+ Výročné správy o vykonávaní OP LZ Hodnotiace správy 1. a 2. fázy hodnotenia PO1 Sprostredkovateľský orgán MŠVVaŠ SR <ul style="list-style-type: none"> • Sekcia predprimárneho a základného vzdelávania • Sekcia stredných škôl • Sekcia vysokých škôl • Sekcia národnostného a celoživotného vzdelávania • Inštitút vzdelávacej politiky 	Analýza dát a dokumentácie Teória zmeny Interview	

Relevantné programovo špecifické ukazovatele výsledku, pre ktoré bol stanovený cieľ:

ŠC 1.1.1

- Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti (R0069)
- Počet účastníkov zapojených do aktivít na zlepšenie zručností a zvýšenie gramotnosti, ktorým sa zlepšili kompetencie a zručnosti 6 mesiacov po absolvovaní programu (R0070)
- Počet podporených škôl, ktoré uplatňujú inkluzívny model vzdelávania (R0071)
- Počet žiakov so ŠVVP v podporených školách zapojených do aktivít zameraných na podporu inkluzívneho modelu vzdelávania, ktorým sa zlepšili študijné výsledky 6 mesiacov po absolvovaní programu (R0074)
- Počet pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí si prostredníctvom aktivít zvýšili profesijné kompetencie (R0075)

ŠC 1.2.1

- Počet účastníkov, ktorí absolvovali aktivity zamerané na podporu praktického vyučovania, vrátane aktivít zameraných na zavádzanie prvkov systému duálneho vzdelávania (R0076)
- Počet novovytvorených alebo inovovaných učebných alebo študijných odborov odborného vzdelávania a prípravy, vrátane odborov obsahujúcich prvky systému duálneho vzdelávania (R0077)

ŠC 1.3.1

- Počet zavedených profesijne orientovaných bakalárskych programov (R0079)
- Počet vytvorených partnerstiev prepájajúcich VŠ a podnikovú sféru fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu (R0080)
- Počet študentov VŠ študujúcich v študijných programoch pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov, ktorí si prostredníctvom aktivít zvýšili kompetencie potrebné pre výkon učiteľského povolania (R0083)
- Počet podporených fakúlt, ktoré prostredníctvom aktivít zvýšili kvalitu študijných programov pripravujúcich budúcich pedagogických a/alebo odborných zamestnancov (R0084)

ŠC 1.4.1

- Počet účastníkov ČŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu (R0085)
- Počet účastníkov s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou zapojených do aktivít ČŽV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu (R0086)
- Počet partnerstiev medzi poskytovateľmi ČŽV, zamestnávateľmi, organizáciami pracujúcimi so znevýhodnenými skupinami osôb fungujúcich 18 mesiacov po ukončení projektu (R0087)